

ab arguo deducitur argutus, hoc est falsus. acutus. Et cum lepore quodam, quæ cupit, dicens, faciens uerba, quasi acute arguens, unde acute. Et malitiose dicta, uel facta, argutia uocantur. Plautus, exi e culina, sis foras mastruga, qui intus mihi exhibes argutias. interdum tamen pro canoro, ac resonanti accipitur. Vir. Forte sub arguta considerat illice Daphnis. interdum pro breui exili, et quasi acuto. idē. argutumq; caput breuis alius, obesaq; terga. Ab hoc fit aduerbium argute, quod modo acute, modo sonore significat. Et argutor uerbum, quod aliquando significat loquacius loquor, et quasi sonum ore reddo. Neuius, Quando ad ludos uenit, alij cum tacent, totum diē argutatur, quasi cæcæ. Quandoq; accipitur pro subsilio, quia et pedibus sonus quidam fieri uidetur. Titin. Terra hæc est noua, quasi ubi tu solius argutari pedibus. Aliquando etiam arguo pro reprehendo accipitur. a quo fit coarguo, et redarguo eiusdem significationis. EPIGRAMMATON. Epigrammatum, græcis genitiuus plurali numeri. STUDIOSE. Diligens. assidue. Studium proprie definitur uehemens animi applicatio ad aliquid agendum, unde pro exeratione aliquando ponitur, ut cum dicimus studia literarum. hinc fit studiosus, quod modo assiduum, ac perseverantem significat, ut uir studiosus, ac diligens, modo pro cupido, et alicui rei dedito, atq; addicto accipitur, ut studiosus, laudis, studiosus gloriæ. i. cupidus laudis, et gloriæ, et studiosus Cesaris. item studiose aduerbium hoc est cupide. diligenter, et studeo uerbum, hoc est do operam, in cumbo. RARI. Pauca. rarum. n. proprie dicimus, quod non est densum. a quo fit raro aduerbium. Cic. Sic ad hoc genus castigandi raro, inuitiq; ueniamus. interdum etiam rarum ponitur pro præstanti, quoniam omnia præclara rara sunt. Virg. Hic rarum tamen in dumis holus. A raro fit raritas. a quo rete, ut supra diximus, et rarefacio uerbum. et rarefio, rarus fio, quod et rarefio dicitur. Et rarior. rarissimus. item aduerbia rarius rarissime. et aliud aduerbium compositum perraro. item rarenter. Pompo. longe ab urbe uillitari, quod herus rarenter uenit. non uillitari, sed dominari est mea sententia. et ralla uestis, de qua diximus. POST CINERES. Post mortem. quo tempore non obest inuidia, quæ a legendis uiuorum operibus homines sæpe numero retrahit. Ouid. Pascitur in uiuis liuor, post facta quiescat. Cineres ideo pro morte ponimus, quia ueteribus mortuorum corpora cremare, et in cinerem redigere mos fuit. Antiquissimi tamen romani terræ suæ cadauer a condebant. sed postquam longinquis bellis obrutos erui cognouere. tunc institutum, ut corpora cremarentur. Nemo ante Syllam dictator in Cornelia domo traditur esse crematus. ad autem ipse iussit fieri, talionem metuens, quoniam Caij Marij cadauer eruerat. Adhibere autem rogo mos fuit uarios odores. et in funere Syllæ tantam a matronis uim odorum oblatam fuisse commemorant, ut præter eos qui in lethæ decem et ducentis fuisse traduntur, quædam iustæ magnitudinis imago Syllæ formata sit. et thure, cinnamoq; admittendi pretij lictor compactus. Sepulti dicebantur quocunq; modo conditi essent. Humati non nisi humo coniecti. Sepultum quidam dictum uolunt quasi sine pulsu, sed falsum est. etenim a sepeliendo dicitur sepultus. sepelio uero a sepiedo deducitur. quia cadauer terra, uel lapide uel alio genere materiæ circūsepitur. inde sepulchrum deriuatur locus (ut u lpi. inquit) in quo corpus, ossaq; hominis condita sunt. et sepultura quæ modo sepulchrum modo ipsum sepeliendi actum significat. Plyn. Post sepulturam aliæ manuum ambages sunt. sepultum aliquando per translationem pro eo accipimus, qui mortuo similis quasi sine sensu iacet. Vir. inuadunt urbem somno, uinoq; sepultam. Cinis puluis est in quæ materia uisita redigatur. a quo cinereus

deducitur, quod cineris est, ut cinereus color, et cinereæ aues, quæ habent colorem cineris. item cineritius, unde subaneritius panis uocatur, qui sub cineribus coctus est. Veteres anefacio usurparunt, pro eo, quod est in cinerem redigo. et anefactum dixerunt in cinerem dissolutum. Cinifiones quoq; a cinere dicti sunt, et anelones. et cinerarij in eadem significatione pro parasitis ab officio calami strorum in cinere calfacendorum, quibus matronæ capillos crispabant. Hora. Custodes lecticæ, cinifiones, parasiti. Cinasonas uero acus uocant, quibus mulieres scalpunt.

AD EMPTOREM LIBRI. EPIGRAMMA. XXXI.

QVI TECVM CVPIS ESSE ME OS. Docet studiosos librorum suorum ubi, et a quo eos emere possint. QVOS MEMBRANA ARCTAT BREVI BVS TABELLIS. Qui exiguo uolumine sunt compacti. tabulis. n. libri teguntur. quondam autem et ceratis tabulis, hoc est pugillaribus scribebant. unde tabulæ numero plurali, siue per diminutionem tabellæ dicebantur testamenta siue aliæ publicæ scripturæ, ex quacunq; materia essent, quod initio ceratis tabulis scribi consueuerant. hinc tabelliones appellati, qui et libelliones aliquando dicti sunt. et tabularia, in quibus tabulæ hoc est actus publici continentur. Virg. Nec ferrea iura, insanumq; forum, aut populi tabularia uidit. A tabula etiam fit uerbum tabulo. a quo contabulo. unde tabulata loca dicimus coacta. Plyn. Vernisq; axibus contabulare. Tabulata etiam in arboribus sunt rami effusionem in plana tendentes non in altiora crescentes. Plyn. et uiluis detruncata a media inter ramorum scannæ digeritur nulla ferè uiginti pedum altiore arbore, tabulata earum ab octauo pede altitudinis dilatantur in collibus siccisq; a gris. Virgilius. Summaq; se qui tabulata per ulmos. ite a tabula taberna, quod ex tabulis fieri tabernæ principio sole rent, ut supra diximus. et tablinum locus atrio proximus, quod ferè ex tabulis constaret. A taberna tabernacula uocata sunt tecta astrensia, quod ueluti tabernæ quædam essent, licet pelibus contegerentur, et attubernalis dicitur tabernæ continuus habitator. et contubernium quasi contubernium, cohabitatio sub eodem tecto. et contubernales, qui sub eodem tecto habitant. Tabula lusoria dicitur, quæ tessaris, uel scrupis ludimus, interdum etiam utroq; Martialis,

Hinc mihi bisse no numeratur tessera puncto.
Calculus hic gemino discolor hoste perit.
Scrupus proprie calculus, hoc est breuis lapillus, qui calce pressus offendit. utrunq; ponitur pro eo, cum quo in tabula ludimus, prælij similitudinem effingentes. Quinti. An uero Scæuola in lusu duodecim scruporum cum prior calculum promouisset, essetq; uictus, dum rus petit, repetito totius certaminis ordine, quo dato errasset, recordatus rediit ad eum, qui cum luserat, isq; ita factum esse confessus est. A scrupus fit diminutiuum scrupulus, quod proprie paruum calculum significat, metaphorice tamen pro difficultate accipitur. Seneca, sed mihi aduersarius scrupulum iniecerat. A quo scrupulosam rem dicimus, quæ in se difficultatem habet. item scrupulosum asperum, quod et scrupum dicitur. Virg. Spelunca alta fuit, uastiq; immanis hiatus scrupæ. Ennius, scrupæ inuestita saxo. Quoniam uero calculus facere rationem solent. calculus aliquando pro ratione accipimus. Cicero. itaq; tibi concedo, ut si te aliquid dati pariter ad calculum reducat. Unde fit calculo uerbum. a quo

Qui tecum cupis esse meos ubicunq; libellos,
Et comites longæ cupis habere uicæ,

bi. a quo calculator. calculatrix. calculatio. SCRINIA. Diximus superius scrinium a discernendo dictum arcam esse, in qua pretiose res, ac secreta reconduntur, ut sunt libri. tabelle. unguenta. & similia. Alexander magnus inter spolia Darij perfarum regis unguentorum scrinio capto, quod erat auro, gemmisq; ac margaritis pretiosum, cum uarios eius usus amica demonstrarent. pudebat enim principem bellatorem, & militiam sordidum, unguentis uacare, immo Hercule inquit librorum Homeri custodiae datur, ut pretiosissimum humani ingenij opus ditissimo ope conseruetur. A scrinio fit scriniolum diminutiuum. & scrinarius, qui publicarum tabularum curam gerit, quae in scrinio reponi solent. CAPIT.

Continet, de quo superius diximus. VAGVS. discurrens uagi proprie dicuntur, qui sine negotio modo huc, modo illuc inutiliter discurrunt. dicti quod uagui, hoc est sine negotijs aguntur. Hinc uagari dicimus inutiliter peragere. & uagabundi uocantur, qui modo huc, modo illuc discurrentes tempus inutiliter absumunt. ERRES. Huc atq; illuc eas. Errare proprie uagari est. Virgilius. inter quas phoenissa recens a uulnere dido errabat sylua in magna. sed quoniam peccades errando, hoc est uagando passantur, Errare aliquando pro passu usurpatur. Virgilius. Mille meae siculis errant in montibus agnae. item quia uagando saepe a recta uia deflectitur, errare aliquando pro peccare, & delinquere accipimus. a quo fit error, quod modo delictum significat. & erratum etiam dicitur, modo uagationem, quae & erratio proprie appellatur, siquidem doctiores errorem ab erratione ita distinguunt, ut error animi sit, erratio pedum. Terentius. sane hac multo propius ibis, & minor est erratio, hoc est minus est spatij, per quod erretur. Hinc errabundi dicuntur, hoc est uagabundi. Et erronei (ut Vlpianus inquit) appellantur serui qui non quidem fugiunt, sed frequenter sine causa uagantur, & temporibus in res uagationis consumptis seruis ad dominum redeunt. Virgilius. errorem pro dolo posuit ab eo, quod praecedit id quod sequitur. Aut aliquis laet error, equo ne credite teuci. Ab erro etiam erraticus deducitur. Vnde acorium herbam, quia passim nascitur, & ex intubi genere est, intubum erraticum uocant, & compositum pererro, quod significat uagor, siue per agro. CERTVS ERIS. Abusue certus eris posuit pro eo, quod est certior eris, de quibus superius diximus. SECVNDVM. Secundo scriba fuit Othonis. hic mortuo principe, cum ad Domitiani tempora peruenisset familiaris fuit Valerij Martialis, & carmina eius priusquam aederentur legenda quasi censor accipiebat. Martialis. Quod si legeris ista cum diserto, (sed nunquid sumus improbi) Secundo.

Deinde in uaria exemplaria transcripta uendebat. Hic enim mos apud ueteres fuit, ut bibliopola eruditi essent. & libros novos ab authoribus exigent, quos ueluti censors legebant, deinde transcriptos uendebant. LIBERTVM. Libertus apud ueteres in libertis maxime sternerunt, ut in hoc Secundo Lucretius cuiusdam liberto, & prius in Tirone Tullio liberti. Ciceronis. Item in laurea altero eiusdem liberto, qui uiuentis post Ciceronis mortem in illius uilla, quam Academiam uocauerat, & tunc ab Antistho uetere possidebatur, aquis calidis, quae oculis saluberrimae erant, praeclearum illud carmen fecit, dignum, quod ubiq; legeretur.

Quod tua romana uindex clarissime lingua

Sylua loco melius surgere iussa uiret,

Atq; Academia celebratum nomine uillam

Nunc reparat cultu sub potiore uetus,

Hic etiam apparent Lymphae non ante repta,

Hos eme, quos arctat breuibus membraana tabellis. Ne tamen ignores ubi sim uenalis, & erres. Libertu docti Lucretius quere Serudim
Scrinda da magnis, me manus una capit. Vi-be uagus tota, me duce certus eris. Limina post pacis, palladiuq; foru

Languidaq; in fuso lumina rore leuant.
Nimirum locus ipse sui Ciceronis honori
Hoc dedit, hac fontes cum patefecit ope,
Ut quoniam totum legitur sine fine per orbem,
Sint plures, oculis quae uideantur, aquae.

POSTLIMINA PACIS. Post templu pacis, quod Vespasianus pater, & Titus filius aedificauerunt foro proximum, & in eo uasa templi hierosolymitani, & uniuersa denaria constituerunt. Item ueneris imaginem, antiquorum digna fama, quamuis artifex eius ignoraretur. LIMINA.

Aditus. Limen enim dicitur omnis ingressus. Virgilius. Limen erat, caecaq; fores, & peruius usus. Nec solum inferiorem partem significat, quae sub pedibus est, & calari in ingressu domus, a noua uoluta sine scelere non poterat, quoniam sacra existimabatur, sed etiam superiorem. Neuius, exime limen superum, quod mihi misero saepe confregit caput, inferum quoq; ubi ego omnes de fregi digites. Plautus. Sensim super attolle pedem limen noua uoluta. interdum etiam limen ponitur pro interiore parte domus. Virgilius. Penetrant aulas, & limina regum. A limine fit limnaris, unde limnarem lapidem dicimus, qui est in domus ingressu. & limentinus deus, qui limnibus praesse putabatur. & elimino, hoc est excludo, expello, et quasi extra limen eicio. Cicero. Ex pellite hunc urbe, uel potius ex omni Italia eliminare. Pomponius. istuc manet eliminabo extra aedes coniugum. Actius. Egredere. exi. effer te, elimina urbe, Et postliminiu, de quo supra diximus. & sublimis in altitudine eleuatus a limine superiore. a quo sublimo uerbum ex alto, & sublimitas exaltatio. & sublimiter aduerbium alte. Deriuatur autem limen a limus, quod transuersum significat. nam limina in ostio transuersa locantur. et enim cum dissimulant se homines uidere, quod uident, & non recta facie, sed transuersa intuentur limi dicuntur aspicere. Terentius. Ego limus aspectu sic per stabellum clanculum. a limus limus quoq; deducitur, quod modo transuersam uiam significat, modo terminum. Vnde limitatus ager dicitur in centurias diuisus. & limitare terminare est. Limites in agris duo maximi sunt cardo. & decumanus. Linus decumanus est, qui ab oriente in occidentem spectat. Cardo autem a meridie in septentrionem. reliqui limites angustiores sunt, distantiq; iter sese paribus interuallis. Quando uero limus substantiuum est, cernum illud mollius significat, quod ab aquis deferri solet. unde Limosam paludem dicimus, hoc est canosam. Hinc deriuatur limax, de qua supra diximus. At lima foeminino genere instrumentum est fabrilis uulgo notum. a quo limo uerbum, quod proprie significat polio, & superflua detrabo. a quo elimo, & delimo composita. & limatio. & limatura, quae scobem, hoc est puluisculum illum limando detractum significat.

Veteres limo aliquando pro delimo usurparunt. Apuleius. Anus muneribus delimitata consensit. Nonnunquam pro cōiungo. Plautus. Nam pater tuus nunquam cum illa limabit caput. Caelius. Hoc a te postulo, ne cum meo gnato posthac limassis caput. Turpilium. Veritus sum ne amoris causa cum illa limas ses caput. Est etiam quando pro erado, & aufero accipitur. a quo Limaces dicuntur, qui exquirunt, ut aliquid auferant. Plautus. Limaces uiri, quod atterant & consumant. Scobina maior est, quam lima quosdam denticulos habens quibus erodit. A quo scobes puluisculus dicitur, qui ex lignis fit, aut alia huiusmodi materia. Plinius. Proxima Syria supra phaniam styraeam gignit, circa cassium Seleucia montem. Arbor est eodem nomine cotoneo malo similis. Lacryma ex austero iucundioris intus similitudinis harundinis sucto praegnans. in hac arca canis ortum aduolant pennati uermiculi erodentes ob id in

30

40

50

60

D

scobe fordesat. item scobino uerbum, quod est saucio, abyrodo. a quo desobino, et passina eorum scobinor, ac desobinor. Varro. Sim autem delectationis causa ueniamini, quanto satius est saluus cruribus in arco expektare, quam hic desobinatis in sylua currere. Scobem etiam per metaphoram pro quacunq; immunditia accipiunt. unde scopa dicta est, quasi scoba instrumentum, quo domum uerrimus, hoc e quo scobem educamus. Martialis. in pretio scopas testatur palma fuisse. Hinc scopa regia dicitur frutex palmae similis. Et scopa amerina similis genistae, nisi quod folia minutiora habet, et uirgus lentiores. Scopas etiam dicimus uirgus seu putamina inuulua cuiuscunq; herbae, uel fructus folijs salicet, floribusq; et fructibus detractis, quod his ad uerrendum utamur. unde manuales scopas chamemeli dicimus, quos medici recentiores dicunt manipulos chamemullae. FORVM PALLADIVM. Foru latum, i quo Domitiani colossus erat, ad cuius sinistram erat templum Palladis, sicut ad dextram templum pacis. Papinius. Quae superimposito moles gemmata colosso, stat latum complexa forum. idem paulo post. Dextra leuat pugnas, laeuam tritoniam uirgo non grauat. Tria enim fora iudicaria tempore Martialis Romae fuisse manifestam est. Forum latum, siue romanum, omnium antiquissimum forum Caesaris dictatoris, in quo loriatam sibi fieri statuam passus est. et foru Augusti, quod cum aede martis ultoris extruxit, et in eo Caesarem et Pollucem cum uictoria, et Alexandro magno. item belli imaginem restrictis a tergo manibus Alexandro in curru triumphante, insignia Apellis opera dicitur. Mar. causas iquit agam Ciceroe disertus ipso, Atq; erit in triplia par muhi nemo foro. Aedificauit deinde aliud forum Nerae imperator. item aliud diuis Traianus structura mirabili, in quo columna adhuc integra cernitur centum quadraginta cubitoru altitudine, in qua res gestae eius principis admirabili opere inscriptae cernuntur.

AD LIBRVM SVVM/EPIGRAMMA XXXII.

ARGILETANAS. Monet libellum suum iam properantem exire, ne festinet, praestare enim ut domi maneat, et literas domini patiat, quam i aliorum censuram ueniat. in quo nos instruit, ne aditio operum nostrorum praecipitur. Deamumq; (ut inquit Horatius) prematur in annum. SCRINIA NOSTRA. Arcae in quibus libri, ut diximus, recondi solent. Martialis de scrinio. Constrictos nisi das mihi libellos, Admittam tineas, trucesq; blattas. ARGILETANAS. Quae in Argileto erant, de quo supra diximus, in quibus tenebantur libri uenales. Horatius. Nulla tabella meos habeat, uel pila libellos. NESCIS. Ignoras. Hoc tamen interest inter nescire, et ignorare, quod si huic uerbo nescit praeponatur uox uniuersalis affirmatiua, fit propositio particularis negatiua. eteni cum dicimus omnis homo nescit legere, idem est ac si diceremus, aliquis homo nescit legere. Si uero praeponatur uox uniuersalis negatiua, fit oratio uniuersalis affirmatiua. Na cum dicimus, Nullus homo nescit deum esse, idem est ac si diceremus, Omnis homo scit deum esse, quod si post uerbum nescit, ponatur uox particularis affirmatiua, fit propositio uniuersalis negatiua, ut si dicamus, nescit aliquis diem mortis suae. idem est enim, ac si diceremus, Nullus scit diem mortis suae. E contrario uero si huic uerbo ignorat uox uniuersalis affirmatiua, fit uniuersalis negatiua. idem est

enim Omnis homo ignorat diem mortis suae, et nullus homo scit diem mortis suae. Si uero praeponatur uox uniuersalis negatiua, fit propositio uniuersalis affirmatiua. idem namq; est, Nullus homo ignorat se mortalem esse, et omnis homo scit se mortalem esse. Si autem post ignorat ponatur uox particularis affirmatiua, fit propositio particularis negatiua. eteni si dicamus, ignorat aliquis diem mortis suae, idem est ac si dixeremus, aliquis non scit diem mortis suae. Nescio autem ex ne et scio componitur. Scire autem proprie est, re ratione, et per causam cognoscere. a quo scientia dicitur rerum, quae sunt immutabili ratione comprehensio. Cicero. Ars enim eorum est quae sciuntur. Orationis autem omnis actio opinionibus non scientia continetur. Ponitur tamen frequenter scio pro cognosco intelligo. a quo fit scisco inchoatum, et participium sciens. et scienter aduerbium. Differt autem non parum sciens facta, ab eo, quod est scienter facta. Nam sciens facta, idem est, quod cum facerem, sciam me facere illud, at scienter facta, idem est quod cum doctus, et scientia facta, hoc in laudem semper accipitur, illud prius, modo in laudem, modo in uituperationem, quemadmodum si dicamus prudens facta. et prudenter facta. item insciens, imprudens, ignorans facta. inscienter, impudenter, ignoranter facta. Haec enim posteriora semper in uituperationem accipiuntur, sicut scienter facta semper in laudem, illa uero priora, modo in laudem modo in uituperationem. Item a scio sciens, quod modo actiue si gnificationis est, et idem est, quod sciens, argutus. Unde scite Platonis interrogationes dicuntur, modo passiuae. Terentius. Satus puer natus est e Paphilo, quasi scite, et docte factus, hoc est elegans, placens, sicut e contrario insciantia dicitur ineptum, et minime placentem. idem. insciantiam afferre iniuriam me tibi immerenti. Hinc scite perite, et eleganter dicitur. et inscite, imperite, incompete. Item a scio sciens, qui putat se multa scire, et scius, qui scit, a quo inscius, qui nescit, et nescius quoc; dicitur. et insciantia ignorantia. et insator, quod est sciendi causa interrogo. Terentius. Procul hinc libet quid scit scisator, hoc et scitor dicitur. Virgilius. sciatum oracula phoebe Mitimus. et salicet quasi scire licet, de quo superius diximus. et rescio, a quo resciso, de quibus superius diximus. et conscisco, quod fere ad mortem pertinet. Plerumq; enim sic legimus. Mortem sibi ipsi consciauit, mortem tibi ipsi conscias. Mortem mihi ipsi consciam. Cogit te ad mortem tibi ipsi consciscendam, hoc est se ipsam interfecit. te ipsum interficias. me ipsum interficiam. cogit ad te ipsum interficiendum. Quod ex eo tractum est, quod qui interficere sese deliberant, sibi ipsi conscij sunt, nec rem cum alijs communicant, ne sint sibi impedimento et conscias, modo is qui cum alijs aliquam re cognitam habet, modo idem quod scius, a quo fit conscientia, quae similiter de pluribus, modo de uno dicitur, de pluribus. Sallustius. Tu scelerum suorum, in primisq; conspirationis conscientia solliciti. quo se uerterent, non uidebant. De uno, Seneca. sed hi certe feliciores, qui ante actae uitae conscientia possunt esse contenti. et praescio, ante scio. praescio. a quo praescius. hoc est praecognitor rerum futurarum, unde praescientia, hoc est praecognitio. et prouidentia. quamuis aliqui prouidentiam a praescientia ita distinguant. ut prouidentiam in deo esse dicant, cognitionem futurae beatitudinis hominum, quam et praedestinationem uocant. Praescientiam uero e contrario cognitionem futurae damnationis. et scibile, quod sciri potest. hoc est intelligi et cognosci. HEV. Interiectio dolentis est. et interdum geminatur heu heu. aliquando etiam heheu dicitur. 60 et quandoq; est aduerbium respondentis. sicut heus uocantis. Virgilius. Ac prior heus inquit iuuenes monstrate mearum uis distis siquam hic errantem forte sororum. Nonnunquam tamen heus

Maiores usq; zombi, iuuenesq; senesq; Et pueri nasam Rhinocerotis habent. Audebis cum grande sophos, du basia raptus, Ibis ab excusso missus in astra sago.

Sed tu ne toties domini patiare leturam? Neue notelusus trisulis arundo tuos. Aethereas lasiue cupis uolitare per auras, I fuge, sed poteras tutior esse domi.

Argiletanas mauius habitare tabernas, Cum tibi parue Liber serimia nostra uacent. Nefis heu nescis domine fastidia Romae. Credo mihi nimium, Martia turbas sapit.

men heus quoque interfectio dolentis est. Idem heus etiam mensas consumimus inquit Iulus. Heusoe interfectio est metuentis. Qui dius Heusoe Bacche sonat. DOMINAE. Epitheton est urbis Romae. quod regna sit orbis terrarum. FASTI DIA. Quam facile fistidit et stomachatur opera auctorum. MARTIA TURBA. Multitudo romanorum. qui a Marte originem ducunt. Aeneas. Ascanium genuit. qui sub Albano monte Albam aedificauit, quae ab situ porrectae in dorso urbis longa alba appellata est. Lauinium nouercae reliquit. Post hunc Syluius eius filius regnauit casu quodam in syluis genitus. Syluius Aeneam syluium creat. Is latinum syluium. a quo coloniae aliquot deductae prae Latini appellati. Mansit postea syluii cognomen omnibus, qui Albam regnarunt. Latino ortus est alba. Alba Atys. Atysne capis. capetis. capeto. tyberinus, qui in traiectu albulae amnis submersus celebre fluminis nomen dedit. Tyberino Agrippa filius successit. Agrippae Romulus Syluius, qui fulmine ictus regnum per manus Auentino filio tradidit. Auentinus in eo colle sepultus, qui nunc est pars Romanae urbis cognomen collis fecit. Regni successorem Procam reliquit. Proca Numitorem, atque Anulium genuit. Regnum Numitori legauit, quod natiua maior esset. Sed Anulius pulso fratre regnauit. Hic stirpem omnem fratris uirilem necat. Fratris quoque filii Rheae Syluae per speciem honoris, cum uestalem eam legisset, perpetua uirginitate spem paruis adiunt. Sed uir compressa uestalis, cum geminum partum edidisset, seu ita raris, seu quod deus auctor culpa honestior uideretur, Martem incerta proles patrem nunc cupit, ipsa in custodia a rege datur. pueri in profluentem aquam mitti iubentur. Erat tunc forte tyberis leuibus stagnis super ripas effusus, nec adiri usquam ad iusti amnis cursum poterat, et infantes, quamuis languida aqua, mergi posse uidebantur. itaque illi, quibus datum eiusmodi negotium fuerat, tanquam defuncti regis imperio in proxima illunice, ubi ficus Ruminalis fuit, Rumularem antea dictam perhibent, pueros exponunt. Mox alueum fluitantem tenuis in sicco aqua reliquit. Eo cum lupa sitiens e proximis montibus descendisset, ad puerilem uagnum accurrens submissas infantibus adeo miti praebeuit mammam, ut a magistro regii pecoris lingua lambens pueros inuenta fuerit. Faustulo huic nomen erat. ab eo ad stabula delati pueri Laurentiae uxori educandi traduntur. Sunt qui Laurentiam uulgato corpore lupam uocantem inter pastores putent, atque ita locum fabulae danum, ita geniti atque educati, cum adoleuissent primo uenando peragere solent, deinde animis, atque corporibus robore sumpto iam non feras tantum persequi, sed in latrones praedae onustos impetum facere, apta pastoribus diuidere ceperunt. Quia propter die quodam illi insidiati latrones, cum alter qui uocabatur Romulus, uir se defendisset, alterum Remum appellatum ceperunt, captumque Anulio regi tradiderunt, hoc maxime crimini dantes, quod in Numitoris agrum impetum facerent, indeque hostilem in modum collecta iuuenum manu praedas agerent. sic Numitori ad supplicium deditur Remus. fuerat ab initio spes Faustulo regiam penes se stirpem educari. Nam et expositos iussu regis infantes saebat, et tempus quo ipsos sustulisset, ad id ipsum congruere, sed rem, nisi per occasionem, aut necessitatem aperire noluerat. Hac itaque necessitate coactus rem Romulo indicat. Forte et Numitori, cum in custodia remum haberet, audissetque geminos esse fratres comparando aetatem eorum, et ipsam minime seruilem indolem ortu suspitio fuerat nepotes hos suos esse, et sciscitando eo peruenire, ut ferme remum agnosceret. ita undique Anulio regi dolus nequitur. Romulus alijs alio innere missis pastoribus, certo tempore ad regi-

am impetum facit. et a domo Numitoris alia comparata manu adiuuat remus, ita regem obruncant. Numitorem auum regem saluant, sic Numitori Albana re permissa Romulum, Remumque cupido inaccessit urbis in illis locis, in quibus expositi atque educati forent condendae. Erat cum illi multitudo albanorum, latinorumque ad id multitudo pastorum accesserat. Sed quoniam Gemini essent, nec aetas discrimen facere possit orta inter eos contentio est, uter nomen dare nouae urbi deberet. Conueniunt igitur, ut dii in quorum tutela ea loca essent, augur illi cum eligerent, qui urbi nomen daret, conditamque imperio regeret Palatinum romulus. remus Auentinum ad inaugurandum templum capiunt. Priori remo augurium fertur sex uultures. nuntiatur id romulo, cui cum mox duplex numerus sese ostendisset, uterque rex a sua multitudine consalutatur, tempore illi praecipito, at hi numero auum regnum sibi portendi assueuerant. Res in certamen uertitur. ictus in turba remus cadit. Vulgatio fama est, Ludibrio fratris remum nouos uultures transfuisse. et ob id ab irato romulo occisum, additis uerbis, ut in posterum quisquis alius moenia transfisset, eodem modo puniretur. sic potius imperio romulus urbem condidit, conditamque e suo nomine Romam appellauit. A Roma romani et romanenses appellati. Romana porta de quibus diximus. A romulo romulidae, et romulea tribus. a remo remulimus ager dictus, quod ab eo possessus fuit. et remeria locus in summo auentino, ubi remus de urbe condita fuerat auctus. NIMIVM SAPIT. Acrioris aensurae est, plus intelligit, quam oportet. Sapere proprie ad sensum corporis pertinet, significatque saporem habere, capiturque fere in bonam partem. hinc sapor deducitur. et sapor, hoc est gratiam saporem habens. a quo aduerbium sapide, quorum contraria sunt insipidus et insipide, hoc est sine sapore. a quibus comparatiua et superlatiua fiunt sapidior. sapidissimus. sapidius sapidissime. insipidior. insipidissimus. insipidus. insipidissime. Item sapa, de qua supra diximus, a suauitate saporis. Transfertur tamen ad animum quoque sapio. et idem est quod recte sentio. Ab hoc fit sapientia, quae definitur rerum diuinarum atque humanarum scientia. Graece sophia dicitur, et qui eam profitentur, sophi hoc est sapientes appellantur, quod nomen seipsum illis clarissimis uiris inditum fuit Thaleti milefio, soloni salaminio. chiloni laedaeonico. pittaco mityleneo. Bianti prieneo. cleobulo lyndio. perianthro arinthio. Sed postea pythagoras primus non sopherum se, sed philosophum appellauit, hoc est non sapientem, sed sapientiae amatorem, et scientiam ipsam non sopheriam amplius, sed philosophiam nuncupandam existimauit, quod nullus hominum, sed solus deus sapiens esset, quem omnes postea secuti non Sophos se amplius, sed Philosophos dici uoluerunt, quorum alij ab oppidis nomen sumpserunt, ut helienses. megarrenses. cyrenatici. Alij a locis, ut academici. stoici nonnulli ab euentibus, ut peripatetici, quidam a probrijs. ut Cynici, plerique ab effectibus, ut Eudemones. Aliqui ab elatione et fastu, ut qui se philatethes, hoc est ueritatis studiosos nuncuparunt. Sunt item qui a praceptoribus. ut socratici. et epicurei. Praeterea alij, quod de natura rerum scripserunt, quae graece phisica dicitur, phisici sunt appellati, alij qui a graecis moribus uersati, ethici. graeci enim uerbi moribus uocantur. alij a τὸ τοῦ διαλέγειν, hoc est a disserendo dialectici, qui scilicet uerborum, ac rationum a cummibus conflantur. Quippe philosophia omnis in tres partes diuisa est. phisicam. ethicam. et dialecticam. Phisicae proprium est de mundo, et illis, quae in eo sunt disserere. ethicae de moribus, uitaque hominum tractare. Dialecticae, amborum partium afferre rationes, Nam ea, quae de illis, quae supra

naturam sunt tractat, caret nomine. Aristoteles $\mu\epsilon\tau\alpha\ \tau\alpha\ \phi\upsilon\sigma\iota\kappa\acute{\alpha}$ metaphysicat, hoc est supernaturalia uocat. a physice physicus deducitur. Et physiognomus, qui ex inspectione forme naturam cuiusq; prae-dicit, cuius ars physiognomia dicitur. Nam qui ex facie tantum hominis iudicat. Metoposcopus uocatur $\alpha\pi\omicron\ \tau\omicron\ \sigma\upsilon\omicron\tau\epsilon\tau\epsilon\tau\omicron\ \mu\epsilon\tau\omega\pi\omicron\upsilon$, hoc est ab inspicenda ac consideranda fronte. Plynius. Alexander imaginum similitudines adeo indiscrete pinxit, ut incredibile dictu Ap-pion grammaticus scriptum reliquerit quendam ex facie hominum addiuantem, quos metoposcopus uocant, ex ijs dixisse aut futurae mortis annos, aut praeteritae. Pythagoras adole-scentes, qui sese ad discendum offerebant, $\epsilon\phi\upsilon\sigma\iota\omicron\gamma\iota\mu\omicron\varsigma$, id est mores, naturasq; eorum coniectione quadam de oris, & uultus ingenio, deq; totius corporis filo, atq; habitu sciscitabatur. Tum qui idoneus uidebatur, recipi in disciplina mitebat, & tempus certum tacere. is autem qui tacebat, quae dicebantur, ab alijs audiebat, neq; percontari, si parum intellexerat, neq; commentari quae audierat, fas erat, nec minus quisquam tacebat, quam biennium. hi prorsus intra tempus tacendi, audiendiq; $\alpha\upsilon\omicron\upsilon\varsigma\ \mu\omicron\delta\iota$ id est auditores dicebantur, At ubi res didicerant, omnium rerum difficillimas tacere, audireq; atq; esse iam coeperant silentio eruditi, cui erat nomen $\epsilon\chi\epsilon\ \mu\upsilon\beta\iota\alpha$, hoc est taciturnitas, tum uerba facere, & quae erere, quaeq; audissent scribere, & quae ipsi opinarentur ex promere licebat. hi dicebantur $\mu\alpha\theta\eta\ \mu\alpha\tau\iota\kappa\omicron\iota$, hoc est mathematica, ab ijs scilicet artibus, quas discere atq; meditari inceperant, quoniam geometriam, musicam, ceterasq; disciplinae aliores $\mu\alpha\theta\eta\ \mu\alpha\tau\alpha$, hoc est disciplinae ueteres graeci appellabant. Vulgus autem tam caldeos, quam magos mathematicos uocat. Exinde autem his scientijs ornati ad perdis-cenda mundi opera, & principia naturae procedebant, ac tunc deniq; nominabantur $\phi\upsilon\sigma\iota\kappa\omicron\iota$, hoc est physici, id est naturalis. Omnes autem qui a Pythagora in cohortem illam disciplinae recepti erant, quicquid familiae, pecuniaeq; habebant, in medium dabant, & coibatur societas inseparabilis, tanquam illud fuerit antiquum consortium, quod re atq; uerbo Romano coenobium, hoc est contubernium appellatur. Ab ethice ethicus, & ethia, hoc est moralia. A dialectice dialecticus. A sapiens uero sapientior, sapientissimus, sapienter, sapientius, sapientissime. item contrarium eius insipiens, hoc est stultus. a quo insipientior, insipientissimus, insipienter, insipientius, insipientissime, & insipientia stultitia. item a sapio saperda, hoc est sapientes elegantes. Varro. Omnes uidemur nobis esse belli, festiui, saperdae. cum sumus caenopi. Nam quod festiui Pompeius scribit saperdam genus esse pessimi piscis, ubi legitur, ipse dicit. item compositum desipio, quod est insanio, siue quod aliquid a communi sensu, sapientiaq; minus habeo, siue quod a meo sensu destituo, quod uitium ferè aut etate prouenit, aut morbo, aut amore, aut timore, aut ebrietate, aut nimia ira, aut aliquo simili affectu. ab hoc fit desipisco, cuius contrarium est alterum eius compositum resipisco, quod est ad priorem mentis statum, uel ad meliorem mentem redeo. Terentius. Multo me omnium fortunatissimum puto esse gnate, cum te intelligi resipiscere. NIMIVM. Nimis, & nimium aduerbia sunt augendi, si significantq; quod graece dicitur. $\alpha\upsilon\tau\epsilon\varsigma$, hoc est plus satis. Reperitur & nimius a. u. ut nimia lectio usum reddit hebetiorem. nimio labore exhauriuntur uires. Quidam etiam reatiores nimietatem pro superfluitate usurpant. RONCHI. Derisiones ut supra diximus. PVERI. Non solum inquit iuuenes, & senes, sed etiam pueri ad irridendum prompti sunt. Puer, ut Paulus iurisconsultus affirmat, treis si gnificationes habet.

Vnam cum omnes seruos pueros appellamus, aliam cum puerum contrario nomine puella dicimus, hoc est cum mares significamus. Tertiam cum etatem puerilem demonstramus. Ponitur etiam interdum puer pro filio more graeco. Virgilius. A satiusq; puer. Vnde puerpera, quae recens peperit siue marem, siue foeminam. a qua puerperium, de quibus superius diximus. A puer fit diminutiuum puellus, hoc est paruus puer, siue paruus filius. Lucret. Cumq; hic tam formosus tibi, ac te dignus puellus. Ennius. Diuis uos solui uestros sacrare puellos. Sicut foemininum puella, a puera, quod apud ueteres in usu erat. Varro. Properate uiuere puerae, & dum sinit etatula, ludere, esse, amare. & ueneris tenere leges. idem, sic in priuatis domibus pueri liberi, & puerae ministrabant. & puellaris, pro puerili. Quintilianus de filia de sancta, Tum etate tam puellari praesertim meae comparata. Et puellasco, quod significat effoeminor. Pacuius. Puellascunt lasciuia adole-scentes, aliquando refloreo, & quasi ad pueritiam redeo. Varro. Quod non solum innuba sunt communes, uerum etiam ueteres puellascunt. item per synopen pullus, quod proprie significat paruum puerum, & paruum filium, unde paruos foetus quorumcumq; animalium, quinetiam arborum, atq; plantarum pullos dicimus, ut pullus hirundinis. pullus equi. pullus asini. Pulluli plantariorum. per diminutionem enim pullulus a pullus deducitur. a quo fit uerbum pullulo, quasi facti ficio, a quo pullulatio. Plynius. Natura & plantaria demonstrauit multarum radiabus pullulante sobole densa, & pariente matre, quos enecet. eius qui ppe umbra turba. id est praemittit, & i lauris punicis. platanis. cerasis. prunis. pauorum i hoc genere rami parant soboli. ut ulmorum, palmarumq;. Nullis uero tales pulluli proueniunt, nisi quatuor radices amo-re solis, atq; imbris in summa tellure spatiantur. idem. Sed pullulatio plerumq; nutritibus obest. Valla uir nostra etate doctissimus, pulli inquit sunt pecudum. Canili ferarum. siue immanium, siue mitium. foetus auium & piscium. sed nos in ueritatis impulsu dissentire in hoc ab eo, ut in plerisq; alijs cogimur. nam foetus non auium tantum, & piscium. sed generaliter omnium animalium etiam rationalium est, quin & rerum quoq; inanimatarum, ut foenum terrae foetum dicimus. A quo nomen habet. & foenus foetum pecuniae. a quo simili modo ita uocatur. Plynius de homine. Legimus mulierem aegyptiam binos foetus quater enixam. idem de feris, totus tigris foetus, qui semper numerosus est ab insidiatore rapitur equo. idem de terra. Quod si innumerabiles terrae foetus consideremus, nulla est natura tanta benignitas. Pullus uero non tantum de pecudibus dicitur, sed etiam de auibus, maximeq; gallinis. unde pullaster fit & pullastra, quae duntaxat gallinaei generis sunt. Plynius. Ante, quam gallina pullos excludat. idem. inter columbarum pullos saepe oua inueniuntur, & alij prouolant, alij erumpunt. ipsi deinde pulli quinque-mestres foetificant. item de apibus. idem. Apes cum incubant, maxime murmurant, caloris ut putant, faciendi gratia, necessarii excludendis pullis. item de equis. idem. Quae propter subreptos statim pullos in tenebris aquarum uberibus admo-uent, et de asinis. idem. Pullos asinarum epulati Meconas insituit, multum eo tempore praelatos onagris, & de plantis ut paulo ante ostendimus. Catulos autem de canibus. feris. muribus. piscibus. lacertis, serpentinibus dici late superius differimus. Manifestum est igitur pullum generale nomen esse tene-rae, atq; imbecillae etatis. Vnde apud ueteres dicebatur quis pullus eius esse, a quo obscene amabatur. Hinc Q. Fabius, cui propter candorem eburno cognomen fuit, pullus iouis uocatus est, quod eius natis fulmine tacta fuisset. A pullus pulli nus deducitur,

nus deducitur, unde pullini dentes uocantur, quos primum e-
 qui iaciunt item pullus adiectiuum, quod significat natiui co-
 loris, a quo pullatus, & pulligo deriuantur, de quibus abun-
 de superius diximus. Item pulis, quia potissimum dabatur pul-
 lis in auspicijs, quod ex ea necesse esset aliquid decidere, quod
 tripodum faceret. Hac longo tempore usi sunt Romani pro pa-
 ne, unde pulmentaria appellatur, de quibus inferius dicemus.
 & sacra prisca atq; natalium pulite fritilla longo tempore con-
 fecta sunt. A puer etiam puerilis deducitur. & pueriliter ad-
 uerbium. & pueritia, quod modo etatem puerilem significat,
 modo pro puritate accipitur. V arro. Ea erat matronae simplici-
 tas. & pueritia. & honestas. item puerilitas, quod non etat-
 tem, sed actum aliquem puerilem significat. Seneca. Qui pue-
 ritiam eius, siue potius puerilitatem ludibrio habuit. Et puer a
 suo puer fio. a quo repuerascio, quasi in puerilem etatem reuer-
 tor, quod de senibus ferè dicitur, cum desipere uitio etatis inci-
 piunt. Quando uero de pullis. catulis, & foetibus diximus, il-
 lud obiter addendum uideatur. ceruorum, atq; procolorum. dama-
 rum. leporum. aliorumq; huiusmodi animalium filios hin-
 nulos uocari, a uoce, quam reddunt equinae simili. Nam hin-
 nire proprie equorum est, inde hinnius equina uox. & hin-
 nibunde pro hinniter. Claudius in annalibus. Equae hinni-
 bunde inter se pergentes terram calibus pulsant. Himus ue-
 ro & hima. & himulus. & himula uocantur, qui ex equo
 & asina nascuntur, quos quidam burdones appellant. Nam
 qui ex asino & equa oriuntur muli & mulae dicuntur, a qui-
 bus muliones appellantur, qui mulos clutellarios, siue quadriga-
 rios ducunt. Muli non generant, nec ferè ullum animal, qd
 ex duobus generibus natum tertij generis factum sit. Legitur
 tamen in annalibus mulas aliquando peperisse, sed id prodi-
 gij loco habitum est. Theophrastus uulgo parere in Cappado-
 cia affirmat, sed esse ibi hoc animal sui generis. Mulum octo-
 ginta annis uixisse Athenis memorant. Hunc cum Athenien-
 ses templum in arce facerent ob senectam derelictum, caden-
 tia iumenta comitatu, iuxtaq; exhortari solitum, proptereaq;
 decretum ab Atheniensibus ne frumentarij negotiatores ab in-
 ceruibus eum arcerent. Asini in achata optimi sunt. Arca-
 des in Italia reatini. Scribit V arro asinum quadringentis mu-
 nis a Q. Axio senatore emptum fuisse, quod & gerendo
 oneri, & arando optimus esset, sed mulatum maxime proge-
 neratoni aptissimus. Pullos asininos esse i conuuijs Meccenas
 docuit mulatum praelatos eo tempore onagris, sed illo moriente
 auctoritas quoq; interijt saporis. Ab asino asellus diminuti-
 uum fit, & asininus adiectiuum. & asinus uiri cognomen.
 Asinus uero a graeco deducitur, quod est onos unde onager di-
 ctus quasi onos a grios, hoc est Asinus a gressu. onagri in phry-
 gia. & lyconia praecipui sunt, sed pullis eorum tanquam sa-
 pore praestantibus a frica gloriatur. hos lalisiones appellant.
 Martialis. Dum tener est onager, solaq; lalisio matre pasca-
 tur, hoc infans, sed breue nomen habet. Generantur ex equa
 & onagris mansuetis mule ueloces in cursum, duritia exi-
 mia pedum. uerum rugoso corpore. indomito animo, sed gene-
 roso onagro, & asina genitus omnes antececlit. Vincit asinus
 aurium magnitudine reliqua animalia, unde derisuri aliqui
 protendere manum solent, illos imitantes. Persius.
 O iane a tergo quem nulla comia pinxit.
 Nec manus auriculas imitata est mobilis albas.
 Praeterea a puer pusio deducitur, quod proprie paruorum pue-
 rum significat. Nam ueteres pusum & pusam pro puerum
 & puellam usurpabant. Capitur tamen pusio ferè semper
 pro masculo sorto. Iuuenalis. No ne putas melius si tecum pu-
 sio dormit, pusio qui noctu non litigat. ab hoc fit pusillus, hoc

est paruulus. a quo aliud diminutiuum pusillus, & com-
 positum pusillanimitas, quae graeca micropsycho dicunt a quo
 pusillanimitas. & pusillanimitas. item a puer pupus, & a pu-
 era pupa eiusdem cum suis simplicibus significationis. V ar-
 ro. mammam lactis sugentem pascere pupum. Hinc pupillus
 deriuatur, quem Pomponius de finit esse eum, qui impubes est,
 & desijt in patris potestate esse, uel morte uel emancipatione.
 A quo pupillaris, ut pupillaris etas. pupillare negotium. item
 pupilla pars oculi illa parua in media cornea sita, in qua ita
 absoluta uis speculi redditur, ut tam exiguum spatium totam
 imaginem hominis reddat, quae causa est, ut pleraq; aues e ma-
 nibus hominum oculos potissimum appetant, quod effigie su-
 am in ijs cernentes uelut ad cognata desideria tendant. haec
 nobis adeo cara est, ut locum pro uerbo de dedit, cum dicimus
 aliquid pupilla oculi nobis carius esse. Pupa etiam ab hoc ap-
 pellatae sunt puerorum, & puellarum laneae effigies paruae,
 quas dicere olim uirgines. Veneri solebant. V arro. Itaq; bre-
 ui tempore magna pars in desiderium puparum, & sigillo-
 rum ueniebat. Persius.

10 Dicit pontifices in sancto quid facit aurum?

Nempe hoc, quod Veneri donatae a uirgine pupae.

NASVM RHINOCEROTIS. Longum scilicet
 ad similitudinem rhinocerotij cornu, quod id animal, ut supra
 diximus, in naribus habet. Vetus est pro uerbum. Nasus rhi-
 nocerotis, de his qui facile quous irrident, quod homines, quo
 longiores naso sunt, eo maiores ronchos edant, propter quod
 & nasuti dicuntur. a quo nasutior. nasutissimus. Item aduer-
 bia nasute. nasutius. & nasutissime deducuntur. Martialis.
 Nil nasutius hoc, maligniusq; est. A nasus etiam fit denaso,
 qd significat nasum aufero. Plautus. Os denasabit tibi mordi-
 cus. AVDIERIS DVM GRANDE SOPHOS.

30 Postquam summe laudatus fueris. Mos e graecorum, dum scri-
 pta alicuius uel legerint, uel audierint, assentando dicere
 σοφός, hoc est sapiens, doctus. Vnde sophista dicuntur, de
 quibus alibi dicimus. a quo gymnosophista appellati sunt
 Indorum sapientes, qd nudi iacerent, nam γυμνός grae-
 ca nudum dicunt. Hinc gymnica ludi dicti sunt, quia in ijs sese
 nudi, atq; uncti exercebant. & gymnasiu locus, in quo exer-
 cebantur, quamuis postea gymnasium & pro ludo literario,
 & pro omni loco, in quo fiat aliquod genus exercitationis su-
 m coeperit. & gymnasiarches gymnasiij, siue exercitationis
 princeps. & apud rhetoras pro gymnasiata, hoc est praexer-
 citamenta dicuntur exercitationes quaedam in dicendo discipu-
 lorum ante, quam ad declamationes, aut ueras actiones de-
 scendant. Neutro autem genere dixit poeta grande sophos.
 id est gradem illam, & adulatoriam uocem tot hominum cla-
 mantium sophos. Sic alibi.

Quod tam grande sophos clamat tibi turba togatae

Non tu Pomponi, caena diserta tua est.

50 Sic autem neutro genere grande sophos inquit, quemadmo-
 dum Persius Pegaseum melos. GRANDE. Magnū.
 Veteres grandem non ad corpus, sed dumtaxat ad etatem re-
 tulerunt iam penè adultam. Terentius. An sedere oportuit
 domi uirginem tam grandem. Quod si natu addatur, proue-
 ctioem etatem significat, & iam penè senilem. Plinius Iu-
 nior. Mulier natu grandior, & tot liberorum partus. Hinc
 granditatem dixerunt maiorem etatem. Sisenia. Neq; gran-
 ditatem, neq; meritum, neq; ordinis honestatem, aut dignitatem ti-
 bi esse ex causationi. Nunc tamen grandem pro magno poni-
 mus. Ab hoc fit grandio uerbum, quod est grandem facio.
 60 Plautus. Testudineum istum tibi ego grandibo gradum. &
 grandiloquus eloquens, & cum quadam uerborum magni-
 D iij

scientia loquens. a quo grandiloquentia. Cicero. Nam & gr̄
diloqui (ut ita dicam) fuerunt, cum ampla sententia, tum gra-
uitate, & maiestate uerborum. Idem. Quid tam isti grandilo-
loqui contra haec duo, quae maxime angunt. & grandaeus
proiectioris aetatis, hoc est grandis aui. & grandesco, cresco.
Plinius. In sita grandescunt facilius. & grando gutta aquae
congelata, quod solito grandior fit. a quo fit uerbum grandino.
& grandinosus adiectiuum, unde grandinosa loca dici-
mus, in quibus frequentes sunt grandines. Grandio, nix, &
pruina ita differunt, quod grandio congelato firmius imbre q̄
gnitur. Nix humore mollius coacta. pruina autem ex rore geli-
do. per hyemem niues cadunt. Grandines alijs temporibus, et
interdum magis, quam noctu, multoq; celerius, quam niues re-
soluuntur, non aduersante frigore. Rores neq; gelu fiunt, neq;
ardoribus, neq; uentis, nec nisi serena nocte. Est autem ros hu-
mor, qui sereno tempore e caelo fluit. a niue niueum dicimus
candidum. & niualem. ut nivalis aqua, & niuosum, in quo
sunt frequentes niues. & ningo uerbum sicut pluo. & grandio,
quod tamen non a niue, sed a ningu deductum uoluit,
quod ueteres pro niue usurpabant. Lucretius. Albas effunde-
re ninguens. Niuem quasi nouam dictam nonnulli opinan-
tur. graeci enim rior nouum dicunt. a pruina pruinoso
loca dicimus, in quibus frequentes sunt pruinae. Dicta est au-
tem pruina quasi perurina, quod fruges & uirgulta perurat.
a rore rosidus deducitur, hoc est rore persusus. Vnde rosida
mala dicimus, quae matutino rore humecta sunt. Virgilius.
Sepibus in nostris parnam te rosida mala.
Dux ego uester eram, uidi cum matre legentem.
Et roro uerbum, quod est humorem instar roris paulatim de-
mitto. a quo irroro, aspergo. & rorarij milites, q̄ ante, quam
acies congregiantur, raris iaculis praelium paulatim incipi-
unt, tractum ab eo, quod ante maximas pluias caelum rora-
re incipit, uel quod coeant in praelium in modum rorantis tē-
pestatis. hi sunt quos superius diximus ferentarios appellari.
hinc rorarium uinum appellatum, quod dari rorarijs sole-
bat. & rosea in agro reatino campus, quod in eo arua rore
humida semper feruntur. Roscius uero nomen fuit histrionis
omnium nobilissimi. pro quo extat Ciceronis illa praecleara o-
ratio. a quo omnes in aliqua re perfecti rosij appellantur.
IACTAS. Oscula ab ijs, qui te legerunt, uel audierunt
suscepta. IBIS AB EXCVSSO MISSVS IN
ASTRA SAGO. Excusso sago, in altum iactaberis,
quod derisionis gratia fieri solebat, ut abunde superius dixi-
mus. PER AVRAS AETERIAS. Per status ae-
rios. PATIARE. Sustineas. Patior a graeco deducitur.
πάθει enim apud graecos pati est, & est commune
uerbum. Nam & patior, hoc est sustineo te, & patior, hoc est
sustineor abs te dicimus. Terentius. Deniq; ubi non quit pati.
significat autem patior modo sustineo. premor. modo tolero.
& a quo animo fero, quod & πάθει apud graecos fi-
at, unde est trita illa uulgo sententia εὐ μὲν μάθειν ἀδὲν πα-
θεῖν καὶ μὴ πάθειν, καλὸν τὸ μάθειν. εὐ δὲ δὲν πάθειν. τὸ δὲν μα-
θεῖν. πάθειν γὰρ χρεῖ, hoc est, quod si esset discere quae oportet
pati, & non pati, optimum quidem esset id discere. Si uero
pati oportet, quid necesse est discere? pati enim oportet. a pati
or fit passio, quae & perturbatio, & affectus, & affectio uo-
catur. quatuor enim sunt praecipuae passionis, duae a bonis.
Gaudere scilicet, & cupere, siue sperare. Haec enim duae sunt
opinionis bonae, una praesentis, altera futuri. Laetitia de praesenti
est, spes de futuro bono. duae a malis, dolere, & timere,
una similiter praesentis, altera futuri. Dolor enim est de praesenti,
timor de futuro malo. Item a Patior passiuum uerbum

apud grammaticos, quod passionem significat sicut actiuum,
quod actionem. a quo fit aduerbium passibile. Item patientia
tolerantia cum aequanimitate. & patienter aequo animo. Item
composita perpetior, hoc est uehementer patior. & compator
miseror. a quo compassio, quae & cordolium a dolore cor-
dis appellatur. Passus a tribus uerbis deducitur. Patior. pan-
do, & pateo. a patior significat perpassum. Virgilius. O pas-
si grauiora, dabit deus his quoq; scdm. Vnde nam passam
dicimus, quae in sicando passa est solem. Plinius. Quin & a
patientia nomen acinis datur passis. Hinc & uero nomen da-
tum, quod passum uocatur. Fit ex una, quam supra diximus
a graecis sitam, a nobis apianam uocari, uis, si uide diutius
sole adustis, aut feruente oleo, donec paulo amplius dimidi-
um pondus super sit, usq; leniter uinas exprimunt. quod si
quantum musti expressere, tantum aquae puteanae aduicane
uinaceis, fit secundarium passum. Sunt etiam qui passerem
hinc dictum existiment, cuius diminutuum est passerulus,
quod ob nimiam salacitatem comitialem morbum patiantur,
sitq; ob id breuissima uita, mares uix unquam biennium ex-
cedunt, foeminae longiusculum spatium. Passer solitarius ex
eo genere, sed aliquanto grandior est, ac subnigrior, solus per
domorum culmina incedens, cantu suauis, & ob id saepe dedi-
ta opera educatus. Est & passer marinus alia auis, quam uul-
go stritumellum uocant. a pateo significat patientem, exten-
sum. Plautus. In portum uento secundo uelo passo peruenit.
Hinc passus appellamus gressus matuos, quia sic pedes pate-
scunt. a pando significat deductum. porrectum. dispersum.
Terentius. Capillus passus, nudus pes, ipsaq; horrida, quod
& ex passum aliquando dicimus, non autem expansum, &
mutatione unius literae dispassum. Plautus. Credo ego isto exē-
plo tibi esse eundem extra portam dispassis manibus. De-
passum uero siue a patior, siue a pando fiat, laceratum dicitur.
Terentius. Ego ne si uiuo adeo exornatum dabo, adeo de-
passum, ut usq; dum uiuat meminerit semper mei. Quod si
depeyum legimus significabit cultum, & pexas uestes in-
ditum, dictumq; erit a contrario sensu. Hinc passim aduen-
tium deriuatur, quod proprie significat sparsim, non ut ple-
riq; falso existimant ubiq; Nam in prato ubiq; sunt herbae
non passim. contra grex passim pascat potius, quam ubiq;. 40
Aliquando tamen passim pro ubiq; accipitur. Firmianus. Cre-
ditur ei passim, tanquam cognita ueritati, quinetiam, quod
mirabilis est, pro undiq; idem. Cumq; is numerus canden-
da urbi parum idoneus uideretur, constitit a sylum. Eo pas-
sim confugerunt ex finitimis locis. Item pro quomodolibet.
Virgilius. Passimq; in litore sicco corpora curamus. passim in-
quit, pro eo, quod est. prout quisq; uult, siue sine ullo conditio-
nis discrimine. patios uero non a patior deslectitur, sed a
graeco πάθει, aspiratione detracta. est autem Patios, qui iniri se turpi
libidine patitur. Vnde pueri patia, & puelle
lae patiae, & per superlatiuum patiaissimae dicuntur. Item
grandiores natu, senesq; qui se magna uoluptate iuuenibus
prostituunt. Iuuenalis. ille tenet speculum patia gestamen O-
thoni, quemadmodum draucus appellatur, qui non propria
uoluptate, sed alterius alterum uult, in a faciendo dicitur,
quemadmodum patios a patiendo. Quippe apud
apud graecos sacro significat. Qui autem a drauce subigi dele-
ctantur, seq; eis sponte prostituunt. Comedi uocatur
τὸν πατῖον αἰσῶν, hoc est a uiribus manu tractandis
appellatur. Solent enim ad excitandum in se adolescentium,
ac inuenim libidinem putenda eorum manibus agere.
Quaerentes etiam summo studio, qui magnitudine uirilis
membra ceteris antecellant, & tam obscuro, ac detestando
spectaculo,

spectaculo, tanquam specie aliqua pulcherrima se penumero
 oculos passim Martialis de amado,
 vna uenit, aspiciat nihil sursum,
 suspectat ocellis denotantibus draucos.

Talis fuit uisus, ut senex referi, quada libidinis, non mo
 do mulierum, sed etiam uirorum appetit, nec tam agendi au
 dus, quam patendi. hic omnibus balneis agere delectum eo
 rum solebat, qui membri magnitudine ceteros antebant. Fe
 cit quoq. specula conuata reddentia maiorem iusto imaginem,
 siquidem arguit, in ijs brachij crassitudinem reddebat. hoc au
 tem ut desponsabat, ut di draucam pateretur uersus omnes
 admissari sui manus uideret, et falsa membri magnitudine,
 quasi uera oblectaretur. in alterum huius obscenitati similem
 inuenitur Martialis.

Vnus sepe tibi est tota denarius, arca.
 Cuius se hinc cilo crinor esse mo.
 Nonnumquam pichryon asferit humi tibi Copa,
 Sed si quid inueneris in peribus erit.
 Infelix uenit specie conuata culte,
 Et saepe miser hic esurit, ille uorat.

Huius tam detestandae libidinis rationem Aristoteles philoso
 phus a consuetudine trahit, cuius tanta uis est, ut sepe in natu
 ram conuertatur. Quibus enim usu uenit, ut non ante pube,
 sed in ea patendi uitium sustulerint, ijs recordatio eius rei,
 dum desiderant, oritur, et una cum recordatione uoluptas,
 propter quam gessunt, dum patiuntur non minus, quam cum
 agunt, et sepe patendo ipsi quoq. genituram emittunt, qua
 propter mouentur ueluti nati ad patendum. Quod si cum mol
 liae accedat naturalis salacitas, haec omnia expeditius necesse
 est euenire. Est et aliud sordidissimae uoluptatis genus, quo
 comedi oblectantur draucorum uiriditate felices, hoc est sigen
 te. Echre uiriditate est, quibus frequentatimum est felare.

Idem.
 Felare, et irrumare, ut se hinc cilo crinor esse mo.
 Cuius se hinc cilo crinor esse mo.
 Nonnumquam pichryon asferit humi tibi Copa,
 Sed si quid inueneris in peribus erit.

In caput intravit mensura nulla tuum.
 Huius contrarium est irrumare, de quo supra diximus, quasi
 penem in rumem immutare. felant comedii, drauca irrumant.
 Item alij qui hoc genere uirpissimacius delectantur, quod fe
 re senibus, et iam effectus soles accidere. A felare, et irruma
 re, Felari, et irrumari passiva sunt. et felatio, et irruma
 tio. mulieribus etiam hoc uitium accidit, a quo felatrices dicitur.
 Patens aliquando etiam ad inanimata transfertur. Vnde
 Martialis patissimos libellos appellat la fauos, et in quibus
 de rebis obscenissimis tractatur. Item a taxo graeco,
 quod significat patior passat deducatur, quod significat sole
 nem diem, quo agnus primo, deinde IESVS. Hoc est
 saluator humani generis, qui et Christus, hoc est unctus uo
 catur, passus est. Eum diem iudei Phasen, hoc est transitum no
 minant, quia tunc ex Aegypto in patriam rem graueret.

TRISTIS ARVNDINO. Seuerus, et asper calamus
 quamuis Arundo proprie sit, quae crassior, ac longior est, feri
 turq. ad usum praecipue uinearum. calamus gracilis, tenuisq.
 et tibis fere, ac scripturae aptus. Canna maior calamo, sed mi
 nor arundine, et semper fere sua sponte proueniens. Colu
 mella. Ea est autem senectus, cum uel exaruit situ, et inertia
 plurimum annorum uel ita densatum est, ut gracilis, et cannae
 similis Arundo praedeat. a canna Canalis deducatur una li
 tera detracta, quod significat lignum ad cannae similitudinem
 euadent, quo aqua deducatur, et est generis foemini. Virgi
 lius. Currentem ilignis potare atnalibus undam. Ab hoc ca

ualicolae dicti sunt forenses homines pauperes, quod circa ca
 nales fori consistere.

LEPIGRAMMA XXXIII. AD CAESAREM.

CONTIGERIS NOSTROS.

Hortatur Caesarem, ut si forte libros suos i
 manus sumperit deponat grauitatem, qd
 de industria facit, ne uideatur conscius mo
 rum illius reprehendendi gratia lasciuia
 scripserit. Est enim periculosum aperte Ty
 rannum arguere. itaq. insinuatione quadam utendum, ut sine
 suspicionem reprehensionis scripta nostra perlegant.

CON
 TIGERIS. Tetigeris. tangere enim et contingere idem
 significant. Lucretius. Tangere enim, et tangi, nisi corpus,
 nulla potest res, sed quoniam tangendo quodammodo meueri
 uidentur ea, quae tanguntur, tangere aliquando pro commoue
 re, ac ferire accipimus. Virgilius. Nec solos tango Atridas iste
 dolor. Idem, de caelo tactas memini praedicere quercus, hoc est
 fulmine ictas. Varro. Nonnumquam tuarum me cura fortu
 narum, cogitatioq. tanget. Lucretius. Nec bene pro meritis ca
 pitur, nec tangitur ira. Item quoniam ea, quae tangimus, uide
 mus fere, atq. sentimus, tangere pro cernere, et intelligere usur
 panus. Lucilius. Neq. priusquam uenas hominis tetigit, ac pra
 cordia. Cicero. Postquam autem consilia eius omnia tetigi. Est
 etiam quando tangere sumitur pro circumuenire. Turpillius,
 at etiam ineptus meus est mihi pater iratus, quia eum talento
 argenti tetigi ueteri exemplo amanti. Pomponius. At ego ru
 sticitatem tangam, urbanitatem nescio. Item pro peruenire, quo
 niam loca ea contingimus ad quae peruenimus. Cicero. Ver
 res simul ac tetigit prouinciam. a tango fit tactus quarta de
 declinationis unius ex quinque sensibus, et tactus adiectiuum, cu
 ius contrarium est intectus, quod est intemeratus, inuolatus,
 non tactus. et taxo frequentatiuum, quod est significat aestimo
 appretio. a quo taxatio aestimatio. hoc enim tangendo, hoc est
 ponderando fieri solet, et taxatores a scaenicis dicuntur, qui
 alterutrum maledictis tangunt. taxus ueteres pro tetigeris scri
 psere. Varro. Sed caue, ne meum taxus liberum. taxum etiam
 pro sensum usurparunt. Pomponius. Adoptate clandestino ta
 ctus taxum per spectauit. Item a tango composita sunt attingo,
 quod est leuiter tango. Terentius. Si attingisses, ferres infortu
 nium. Veteres etiam attingo dixerunt, siquidem et tango sim
 pliciter protulere. Turpillius. Non me attingas, atq. aufer ma
 num. Eia, quam ferocula est. A ctus age age amolire. caue ue
 stem attingis. Plautus. Ne attingas puerum ista causa, quando fe
 cit strenue. obtingo euenio. pertingo ualde tango. praetingo, an
 te tango. contingo modo tango, ut superius diximus. Virgili
 us. Funem contingere gaudent. modo euenio. Cicero. Quod
 non modo singulis hominibus, sed potentissimis populis saepe
 contingit. SUPERCILIVM. Grauitatem impe
 ratoriam, quae praecipue in superalio dignoscitur. superalia
 data sunt homini pilis breuibus adornata, quae quasi geminis
 aggeribus munimentum oculis praestarent, nequid superne
 inaderet, et simul speciem praerberent. haec et pariter, et al
 ternae mouentur, partemq. animi in se sitam habent. his enim
 negamus, et annuimus. grauitas. Fastus. superbia. ira alibi
 quidem concipiuntur, sed hic sedem habent. nascuntur in cor
 de, huc subeunt, hinc pendunt. DOMINVM TER
 RARVM. Imperium gerens in orbem terrarum.

CON
 SVPERCILIVM. Grauitatem impe
 ratoriam, quae praecipue in superalio dignoscitur. superalia
 data sunt homini pilis breuibus adornata, quae quasi geminis
 aggeribus munimentum oculis praestarent, nequid superne
 inaderet, et simul speciem praerberent. haec et pariter, et al
 ternae mouentur, partemq. animi in se sitam habent. his enim
 negamus, et annuimus. grauitas. Fastus. superbia. ira alibi
 quidem concipiuntur, sed hic sedem habent. nascuntur in cor
 de, huc subeunt, hinc pendunt. DOMINVM TER
 RARVM. Imperium gerens in orbem terrarum.

CON
 SVPERCILIVM. Grauitatem impe
 ratoriam, quae praecipue in superalio dignoscitur. superalia
 data sunt homini pilis breuibus adornata, quae quasi geminis
 aggeribus munimentum oculis praestarent, nequid superne
 inaderet, et simul speciem praerberent. haec et pariter, et al
 ternae mouentur, partemq. animi in se sitam habent. his enim
 negamus, et annuimus. grauitas. Fastus. superbia. ira alibi
 quidem concipiuntur, sed hic sedem habent. nascuntur in cor
 de, huc subeunt, hinc pendunt. DOMINVM TER
 RARVM. Imperium gerens in orbem terrarum.

CON
 SVPERCILIVM. Grauitatem impe
 ratoriam, quae praecipue in superalio dignoscitur. superalia
 data sunt homini pilis breuibus adornata, quae quasi geminis
 aggeribus munimentum oculis praestarent, nequid superne
 inaderet, et simul speciem praerberent. haec et pariter, et al
 ternae mouentur, partemq. animi in se sitam habent. his enim
 negamus, et annuimus. grauitas. Fastus. superbia. ira alibi
 quidem concipiuntur, sed hic sedem habent. nascuntur in cor
 de, huc subeunt, hinc pendunt. DOMINVM TER
 RARVM. Imperium gerens in orbem terrarum.

CON
 SVPERCILIVM. Grauitatem impe
 ratoriam, quae praecipue in superalio dignoscitur. superalia
 data sunt homini pilis breuibus adornata, quae quasi geminis
 aggeribus munimentum oculis praestarent, nequid superne
 inaderet, et simul speciem praerberent. haec et pariter, et al
 ternae mouentur, partemq. animi in se sitam habent. his enim
 negamus, et annuimus. grauitas. Fastus. superbia. ira alibi
 quidem concipiuntur, sed hic sedem habent. nascuntur in cor
 de, huc subeunt, hinc pendunt. DOMINVM TER
 RARVM. Imperium gerens in orbem terrarum.

CON
 SVPERCILIVM. Grauitatem impe
 ratoriam, quae praecipue in superalio dignoscitur. superalia
 data sunt homini pilis breuibus adornata, quae quasi geminis
 aggeribus munimentum oculis praestarent, nequid superne
 inaderet, et simul speciem praerberent. haec et pariter, et al
 ternae mouentur, partemq. animi in se sitam habent. his enim
 negamus, et annuimus. grauitas. Fastus. superbia. ira alibi
 quidem concipiuntur, sed hic sedem habent. nascuntur in cor
 de, huc subeunt, hinc pendunt. DOMINVM TER
 RARVM. Imperium gerens in orbem terrarum.

CON
 SVPERCILIVM. Grauitatem impe
 ratoriam, quae praecipue in superalio dignoscitur. superalia
 data sunt homini pilis breuibus adornata, quae quasi geminis
 aggeribus munimentum oculis praestarent, nequid superne
 inaderet, et simul speciem praerberent. haec et pariter, et al
 ternae mouentur, partemq. animi in se sitam habent. his enim
 negamus, et annuimus. grauitas. Fastus. superbia. ira alibi
 quidem concipiuntur, sed hic sedem habent. nascuntur in cor
 de, huc subeunt, hinc pendunt. DOMINVM TER
 RARVM. Imperium gerens in orbem terrarum.

CON
 SVPERCILIVM. Grauitatem impe
 ratoriam, quae praecipue in superalio dignoscitur. superalia
 data sunt homini pilis breuibus adornata, quae quasi geminis
 aggeribus munimentum oculis praestarent, nequid superne
 inaderet, et simul speciem praerberent. haec et pariter, et al
 ternae mouentur, partemq. animi in se sitam habent. his enim
 negamus, et annuimus. grauitas. Fastus. superbia. ira alibi
 quidem concipiuntur, sed hic sedem habent. nascuntur in cor
 de, huc subeunt, hinc pendunt. DOMINVM TER
 RARVM. Imperium gerens in orbem terrarum.

Contingit nos Caesarem si forte libellos
 Terrarum omni pone supercilium.
 Coficiare locos uestri quoque ferre triumphis
 Martiat dicitis nec pudet esse ducem.
 Qua Thyndem spectas, densiformis latissimus
 Illa fonte praeco carmina nostra legas.
 Innocuos censura potest permittere iugas.
 Lastrua est nobis pagina, uita proba est.

te aequo animo audire, quae in uos lasciuie, obscenaeque dicuntur, eadem iniquis fronte, et iocos nostros legere potestis. fuit sane apud ueteres consuetudo, ut milites curram triumphantis imperatoris prosequentes incondito carmine multa ioculacriter canerent, quemadmodum triumphante Caesare. Eae Caesar nunc triumphat, qui subegit Galliam. Nicomedes non triumphat, qui subegit Caesarem, et Augusto, Impia dum phaebe Caesar mendacia ludit.

Dum noua diuorum coenat adulteria.

Omnia se à terris tunc numina declinarunt.

Fugit et auratos Iuppiter ipse toros.

Item Claudio graece *ναι οὐ ζῆλον ἐν ναι μωπός*, hoc est. Et tu senex es, atque infans. FERRE. Aequo animo pati.

MATERIAM DICTIS NEC PVDET ES SE DVCEM. Sensus est, quamuis multa obscenae dicantur in triumphis, non pudet tamen imperatorem etiam à seipso dictorum materiam sumi. DVCEM. Imperatorem. MATERIAM. Subiectum, quod à graecis Hypothesis dicitur. PRECOR. Oro precari enim cum accusatum tantum habet, orare est, adiuncto autem adiectiuo, idem est, quod imprecari, hoc est optare alicui bonam, malam uel fortunam precando deos. Quintilianus. Sed si tantopere effragantur, quam tu affirmas, permittamus uel uentis, et oram soluentibus bene precamur. imprecari tamen quod ab eo componitur, frequentius in malam partem accipitur. Quintilianus. Non imprecamur debilitatem, naufragia, morbos, pauper sit, et amet quancunq; meretricem, et amare non desinat. ab eodem fit etiam aliud compositum deprecari, quod modo significat uehementer precari. Cicero. Quam multorum hic uitam sit a Sylla deprecatus. Idem. Si quid deliquero nullae sunt imagines, quae pro nobis deprecantur. modo detestari, propulsare, et quasi precando depellere. Idem. Inuidiam deprecabatur. id est propulsabat. Idem. Nunc uero quid faciat Hortensius auaritia ne crimina frugilitatis laudibus deprecatur. Ouidius.

Saepe precor mortem, mortem quoque deprecor idem.

Ne mea sarmaticum contegat ossa solum.

Ab his precabundus, et imprecabundus deducuntur. Item à precor preces, et precarium, quod ut Vlpianus inquit, est id, quod precibus petentis utendum conceditur tandiu, quando is, qui concessit, patitur. et distat à donatione, eo quod, qui donat, sic dat, ne recipiat, qui precario concedit sic dat, quasi tunc recipitur, cum sibi libuerit precarium soluere, et est simile commodato. Nam et qui commodat rem suam, sic commodat, ut non faciat rem accipientis, sed ut ei, ut re commodata permittat. Paulus iurisconsultus. precario habere uidetur, qui possessionem uel corporis, uel iuris adeptus est ex hac solummodo causa, quod adhibuit preces, et impetravit. ILLA FRONTE. Illa animi hilaritate. Frons enim, ut supra diximus, hilaritatis, clementiae, seueritatis index est. THYMELEN. Mulierem saltantem, et histrionicam exercentem. Thymele prima saltationem in scena docuit. propterea graeca *θυμειλον* scenam uocant, et *θυμειλικόν* scenicam histrionem. hinc et uxori Latini Thymeles nomen inditum est. Latinus minus fuit Domitiani tempore, principi gratis, quod uel recitandis in caena diei fabulis uel iocorum suauitate interdum etiam pulsatione Thymeles risum excitare illi solebat. hic inter alias fabulas disceptum à canibus Aseleturionem mathematicam imperatori nuntiavit, qui sibi hoc euenturum praedixerat. proptereaque iussu Domitiani fuerat interfectus, et accuratissime se peliri iussus, ut uanitas eius artis redargueretur, sed re-

penhina tempestate disiecto sinere semistum canes discepserunt. DERISOREM. Derisor dicitur, qui cum alterius irrisione, et contempitu siue ipse ridet, siue alijs risum mouet. ridere enim est, quod graeci dicunt *γελῶν* à quo Gellius proprium nomen. Vnde fit risus quod graeci dicunt *γέλωτος*, et ridiculus quando adiectiuum est contemptu, et derisione dignus. ridiculum uero substantiuum significat dictum, quod risum potiusquam derisionem excitat. à rideo composita sunt arrideo, quod est applaudo, et laetitiam animi ridendo ostendo. Ouidius. Arrisit paries adueniente dea.

à quo arrisio. obrideo, idem quod rideo. à quo obrisio. perideo uehementer rideo, à quo perrisio. derideo illudo. contemno, et de aliquo rideo, siue risum moueo. à quo derisor, et derisio, et derisus quartae declinationis, et deridiculus, hoc est derisione dignus. provideo procul rideo. prideo ante rideo. à quo praeisor. irrideo, idem, quod derideo. à quo irrisor, et irrisio, et irrisus quartae declinationis. subrideo parum rideo. à quo subrisio, et subrisus. corrideo simul rideo. ridiculi campus Romae dicitur est, in quo cornus sepultus fuit, de quo alibi diximus. ridiculosus idem significat, quod ridiculus. ridicule, aut ridiculose dictum, siue factum quid dicimus, quod irrisione dignum est. CENSURA. Censoris officium ad quem cura morum spectat. censes initio duo creati sunt. C. Papirius. et A. Sempronius, cum propter diurna bella census factus non esset, et consules id praestare non possent, uarijs bellis implicati. cura itaque data censoribus, ut censum agerent, institutumque, ut quinto quoque anno crearentur, et à censu agendo sunt censes appellati.

Quinquennale id spatium lustrum, ut supra diximus appellatum. postea hic magistratus annuus factus est à Mamurto Aemilio dictatore. Inuio Virginio. Marco Appio consilio, curaque; deinde merum, ac disciplinam Romanam huius magistratu tradidit. in tantumque auctoritas eorum creuit, ut sub potestate censoria esset ius priuatorum, publicorumque locorum, uectigalia populi Romani in senatum legere. Senatus principem describere, censum agere, lustrum condere, equum adimere, et quos putassent parum dignos, senatu amouere. à censore censura deducitur, sicut à pratore praetura, quoniam autem censes in corrigendis moribus seueriores erant, censura interdum pro seueritate, interdum pro correctione, decreto, lege accipitur. Item à censore censorius. Vnde censorium officium, censoriam auctoritatem dicimus. Item censorium iurum, qui censuram gessit, hoc est, qui censor fuit, sicut praetorium, qui fuit praetor. Censes autem à censendo uocati sunt, quod rem suam quisque tanti existimare solitus sit, quantum illi censuissent. censere enim existimare est. Nenuus. Cense ne uenturum obuiam Porcum. Cassius censuit sese regem Porcum occidere. interdum etiam pro deliberare, et consuere accipitur. Vnde senatum aliquid censuisse dicimus. nonnumquam pro succensere. Varro. Ne uobis censem, si ad me referetis. Ab hoc census deducitur hoc est aestimatio rerum, ac bonorum facta, secundum quam tributa pendebantur. Vnde censum agere, est recensere hominum facultates, et censio hoc est castigatio. hinc etiam aliquando pro eo accipitur, quod est in extimatione, ac preno habere, et censeri pro eo, quod est in extimatione esse. Martialis Censetur Appona Lino suo tellus. Item censuram fieri dicebantur, cum multa in equis irrogabant, et censio hastaria uocabatur, cum multa in militibus ob delictum militare indicabatur, ut hastas daret, et censius. censui enim agri appellabantur, qui emi, et uenire iure auii poterant. et accensus praeco, qui iussu censorum ad censum uocabat, de quo supra diximus. quamuis aliqui

40
30
40
50
60

uis aliqui ab aciendo, hoc est uocando appellatum ma-
line. census etiam adiectiuum est, & significat eum de
cuius bonis census est factus. Vnde capiteensi dicti, de
quibus superius differuimus. a censo etiam composita fi-
unt succenso, quod proprie est in re graui, & iusta ira-
sur, & quasi censuram exerceo. Terentius. Nam iam adole-
scenti nihil est, quod succenset, & recenso, quod est recogno-
scere. Linius, Inter hæc recenset exercitum, militem
instruit. INNOCVOS. Qui neminem lædunt,
quales sunt nostri, qui de uitij agunt, sed parant per-
sonis.

EPIGRAMMA XXXIII. AD MARCVM.

DO TIBI NAVMACHIAM. Fa-
ctum distichon fictum ex persona Cæsa-
ris respondens Martiali, qui sibi Nauma-
chiam adenti librum suum parum tem-
pestiue miserat. eo inquit forte consilio hoc
fecisti, ut simul cum libro tuo in aquam mer-
gereris. huiusmodi ioco utitur sæpe Martialis, cum uult osten-
dere carmina sua indigna esse, quæ legantur. Sic libro tertio,
Cursorem sexta tibi Ruse remisimus hora,
Carmina quem madidum nostra tulisse reor,
Imbris immodicis cælum nam forte rucebat,
Non aliter mitti debuit iste liber.

DE LEPORE LVDENTE CVM LEONE.
EPIGRAMMA XXXV.

AETHERIAS A QVILA. Blan-
ditur Cæsari, quod non minori miraculo
lepus in ore leonis eius intus fuerit, quam
puer in unguibus Aglæ Iouis. ILLAE
sum. Sine nocumento. HAESIT.
Inse dit. Hæere enim proprie est arte ali-
cui rei insidere. Virgilius, Hærent parietibus scælae. quo-
niam uero qui in aliqua re dubitant non mouentur. & ideo
hæere, ac suspensi esse uidentur, ponitur aliquando hæreo
pro dubito, anæpi sum, similiterq; frequentatiuum eius hæ-
sit ab hæreo fit hæsito, ab hæsito hæsitatio, & hæsitabun-
dis. Item ab hæreo hæres hæredis, quia qui hæres est, hæret,
hoc est proximus est ei, cuius est hæres. licet quidam hæredem di-
ctum putent, quod dominus fiat bonorum, quæ ad eum per-
ueniunt. a pud ueteres enim hæres dominus dicebatur. Hinc fit
bi hæres, qui bis factus est hæres, & hæreditas, quæ nihil ali-
ud est, quam successio in uniuersum ius, quod defunctus ha-
bebat. Et ideo hoc nomine etiam damiosa hæreditas conti-
netur, diuiditurq; in duodecim uncias, quæ ut supra dixi-
mus, assis appellatione continetur. hæreditatis nomine neq;
legata, neque fideicommissa comprehenduntur. adire hære-
ditatem, & immiscere se hæreditati, quidam ita distinguunt, ut
adeant hæreditatem, qui alieni sunt, hoc est qui non sunt fi-
lij, nec filiorum filij, qui uero defuncti sunt, siue filiorum fi-
lij immiscere se hæreditati dicuntur, sed hæc confunduntur.
ab hæredum etiam nomine hærem Martiam antiqui uoca-
bant deam, quam accepta hæreditate colebant, & esse unam
e Martis comitibus putabatur. Item ab hærede fit cohæ-
res, qui simul hæres institutus est. & ex hæres, qui extra hæ-
reditatem est, hoc est, qui hæreditate priuatus est. unde fit uer-
bum ex hæredo. a quo ex hæredatio, & passiuum ex hære-
dor, & hæreditarius, hoc est ad hæreditatem pertinens. a

Aetheras aquila puerū portate per auras
Illesū timidis unguibus hæsit onus,
Nunc sua Cæsareos exorat præda leones,

quo bona hæreditaria dicuntur. Morbos etiam hæreditarios
uocamus, qui parentum uitio nobis obtingunt, sicut hæredi-
taria uitia, hæreditariam laudem hæreditaria præconia, &
alijs his similia dicimus, & hæredipetæ, qui blanditijs mune-
ribus, & alijs huiusmodi artibus subornant morituros, ut ab
eis hæredes instituatur, & hæredum prædium quod no-
bis ex hæreditate prouenit. a quo hærediolum prædiolum.
præterea ab hæreo herba quod terræ hæreat. est enim pro-
prie herba uiride peridum pabulum. Virgilius, Frumen-
ti quæretet herbam. Aliquando etiam pro palma, & ui-
ctoria ponitur. Idem, Atque immemor herbe uictor equus.
Vnde herbam dare est se uictum fateri. nanq; summum a-
pud antiquos signum uictoriæ erat herbam porrigere ui-
ctos. perinde enim uidebatur, ac si terra, & atrice ipsa hu-
mo, atque humatione cederet, qui mos in plerisque ger-
manicæ regionibus etiam nunc seruatur. ab herba herbofus
locus dicitur herbis abundans. herbidus ex herba. herba-
ceus ex materia herbe. herbesco herbas genero. herbarius, qui
peritus herbarum eas colligit, uenditq; aut ex ijs medicas-
menta componit. herbifer herbas ferens. herbiger herbas ge-
rens. Item herbilis anser dicitur herba pastus, qui gran-
dior est, quam frumento altus. quidam etiam heri aduer-
bium, quod & here dicitur, ab hæreo deductum putant,
quod dies hesternus hæreat hodierno. alij a græco potius
trahunt, apud quos ἠρῆς dicitur heri, ita autem ab he-
ri fit Hesternus, sicut a cras Crastinus. Item ab hæreo Hæ-
rennius proprium nomen uiri, & hæruca uermis scien-
dum quosdam, de quo supra diximus, quamuis alij sine
aspiratione scribunt, & a rodendo potius deriuatum pu-
tant. Item ab hæreo composita fiunt ad hæreo. in hæreo.
Et cohæreo eiusdem ferè significationis. a quibus ad hæren-
tia. in hærentia, & cohærentia deducuntur. TIMI-
DIS. Ne puerum lederent timentibus. A QVI-
LA. Iouis aue, cui maximus honor est, & maxima uis.
quippe non solum cum minoribus quadrupedibus, sed eti-
am cum ceruis pugnat. multum puluerem uoluitu colle-
ctum insidens cornibus excutit in oculos. pennis ora uerberat,
donec præcipit in rupes. cum dracone etiam inuit præ-
lium. oua hic Aquila confectatur auuiditate malefica. illa
ob hoc ubique uisum oppugnat. ille multiplica nexu alas
ligat. ita ut simul aliquando conadere uideantur. ex omni
autem auium genere ideo hanc solam delegisse sibi armige-
rum Iupiter existimatur, quod sola contra orientis solis ra-
dios immotam tenere aciem possit, uel quod hanc solam a-
uem nunquam fulmine tactam fuisse produunt. Romanis eam
legionibus C. Marius in secundo consulatu suo proprie dicitur,
cum antea quatuor alijs signis, hoc est lupis, minotauris,
equis, apris uterentur. Sed tu FEDERICE. Im-
perator ut in cæteris Romana uirtutis æmulus, ita in hoc
quoque uictoriam Aquilam ordinibus tuis præfers. non mi-
nus iam frequentibus tuis uictorijs insignem, quam mini-
sterio Iouis, & Ganymedis raptu. sex Aquilarum gene-
ra esse traduntur. Melanæus minima magnitudine, uiri-
bus præcipua. colore nigricans, quæ sola factus suos alit, fre-
quensq; uersatur in montibus. pygærgus in oppidis, ac cam-
pis uolitans albicante cauda unde nomen habet. quippe græci
πυγῆρῶν natem dicunt, ἀπὸ τοῦ album, unde & ca-
præ genus eodem nomine uocatur. Iuuenalis, Summe cum
magno lepus, atque aper, atque pygærgus. morphnus, quam
& percnium Homerus uocat, quidam etiam plancum, &
anatarium secunda magnitudine, & uicini uita ferè ar-
ca lacus est, nigerrima omnium, & prominentiore cauda. in-

Tutus & ingenti ludit in ore lepus.
Quæ maiora putas miracula? sumus utrisque
Author adest, hæc sunt Cæsaris, illa Iouis.

genium est ei raptus testudines e sublimi iactando frange-
 re. Aeschylus cum praesensisset se eo die ruina periturum,
 ex urbe siciliae, in qua morabatur, egressus loco aperto con-
 sedit, tum Aquila desuper uoluitans testudinem, quam pe-
 dibus, gerebat, super caput eius splendore illius decepta
 (erat enim crinibus uanum) tanquam super petram, quo fra-
 ctu testudinis carne uesceretur, elisit, coq; ictu perem-
 ptus est nobilissimus poeta, qui traegedias in lucem protulit,
 sublimis, grauis, ac interdum etiam supra modum grandilo-
 quus, ut refert Quintilianus. Quartus generis est phoenicopte-
 rus, et ea quoq; per lacus uersatur, uultu similis, alis minimis,
 reliquas magnitudine antecellens. sed imbellis, & degener, ita
 ut a coruis saepe numero uerberetur. sola aquilarum ex anima
 ferit corpora, ieiunae semper auuditatis, & querulae murmu-
 rationis. haec facit ut quiniuum genus gneseion uocetur, qd apud
 graecos syncerum significat, uelut uerum solumq; incorruptae
 originis, media magnitudine, colore subrutilo, raro uisum. ul-
 tima est Haliaetus clarissima oculorum acie, ex alto se librās,
 uisq; in mari pisce, praecipit in eum ruens, & discussis pecto-
 re aquis rapiens. haec implumes adhuc pullos suos subinde per-
 cutiens, aduersos solis radios cogit intueri, & si conuenientem
 flentem ue animaduertit, e nido uelut adulterinum, ac dege-
 nerem praecipitat. cum uero, qui acie firma contra steterit, edis-
 cat. haliaeti suum genus non habent, sed e diuerso aquilarum
 coitu nascuntur, quod uero ex ijs natum est, in ossifraga nume-
 ratur, ex quibus minores uulures pro generantur, et ex ijs ma-
 gni, qui omnino non generant. quidam addunt genus Aquilae,
 quam barbaram uocant. thusei ossifragam. reperitur in
 Aquilarum nidis lapis aetites, quem aliqui gregitem uocant, ad
 multa remedia uentis, nihil igne deperdens. Est autem lapis iste
 praegnantis intus, quem si quatuor alius quasi in utero sonat. sul-
 nus est, & tereti figura. hunc Zoroastres magus omnibus la-
 pidibus praedit, maximamq; illi tribuit potestatem. pariunt
 Aquilae oia terna, excludunt pullos binos, & aliquando tres
 alterum expellunt tadio nutriendi. quippe eo tempore abum
 illis nequit naturae prouidentia, ne ferarum omnium factus ra-
 perentur. unguis quoque earum diebus illis inuertuntur. &
 albescent inedia penna, ut iure partus suos odio habeant. sed
 eiectos ab ijs cognatum genus ossifragi exapiunt, atque edu-
 cant. illa quam tertiā diximus circa signa aquaticas aues ap-
 petit, mergentes se subinde donec lapsa rapiatur. spectando di-
 micatio est. auis ad persugra litorum tendit, maxima ubi den-
 sa arundo sit. Aquila uero umbram suam nanti sub aqua a li-
 tore ostendit, propter quod auis rursus in diuersa, & ubi se mi-
 nime spectari putat, emergit. haec praecipue causa est, ut aues
 gregatim nateant, quia plures simul non infestantur resper-
 pennarum Aquilas obcaecantes. apud Seston urbem celebris
 Aquilae gloria fuit educata a uirgine, tanta gratitudine bene-
 ficium memoria tenuit, ut quandiu uixit puella, aues primo,
 deinde etiam uenatus illi attulerit, mortua uero puella in ro-
 gum accensum imiecerit sese, & una constat grauerit. **POR-
 TANTE.** Ferente. portare duobus modis dicimus, uno cu
 iumentis, aut curribus aliquid nobiscum duamus. altero cum
 nostro corpore imitatione iumentorum portamus. Terentius,
 Mi homo quid istuc obscuro est? quod portas puerum? hinc uer-
 rem legimus amantem e prouincia portasse, & Pompeium ter-
 tio de portasse triumphum beneficio Ciceronis, & multos im-
 peratores uictorem exercitum reportasse, quasi reduxisse. a por-
 to porta, portus, porticulus. portitor, portuinus, portorium. por-
 ticus deducuntur, de quibus superius diximus. Item composita
 apporto nota significationis, de porto de loco porto. a quo de-
 portati dicuntur quibus aqua & igni interdictum est, uel qui

Stella delictum mei columba Verona licet audiente dicam Vicat Maxime passerem Catulli.
 Tanto stella meus tuo Catullo, Quanto passere maior est columba.

bus princeps prouinciam adnotauit, uel de quibus de portan-
 dis scripsit. ex porto extra porto, siue ex loco porto, siue aufero, si-
 ue e contrario. in porto, infero. Cicero, Ego uero si uelim nostrae ci-
 uitatis exemplis uti, & aliarum plura proferre possum derimē-
 ta publicis rebus, quam ad iumenta per homines eloquentissi-
 mos importata. Idem, modo enim huc ista sunt importata. sup-
 porto. suffero. reporto. refero. reduco. comporto simul porto. Itē
 a porto fit compositum domiporta, hoc est coelea ita appella-
 ta ad similitudinem graecorum, qui eam opipionem appel-
 lant, hoc est domum portatam. Cicero, ut si quis medicus aegro-
 to imperet, ut sumat terrigenam, tardi gradam, domiportam,
 sanguine cassam, potius quam hominum more coeam. **PVE-
 RVM.** Ganymedem nota est fabula Ganymedis. Trois re-
 gis filius fuit, formosissimus puer, quem cum Iupiter deperi-
 ret, iussit in caelum ab Aquila portari, & sibi pocula ministra-
 re, quod eleganter descripsit Virgilius,
 Intextusq; puer frondosa regius Ida,
 Veloces iaculo ceruos, cursuq; fatigat.
 Acer, anhelanti similis, quem praepes ab ida
 Sublimem pedibus rapuit Iouis armiger unis.
 Longeui palmas nequicquam ad sidera tendunt
 Custodes, saeuicq; caenum latratus ad auras.
 Ob hoc factum Aquilae effigiem in caelum translatae ferunt,
 quae super aquarium uidetur uolitare. aquarium enim Gany-
 medem esse superius ostendimus. ideoq; ostenditur quasi aquae
 urna effundens. Aquila ala dextra circum aequinoctialem
 parum prodit sinistra autem non longe a capite ophiuchi ui-
 detur figurata. rostrum eius a reliquo corpore diuidit arcus
 a Cancro ad Capricornum praueiciens, exorto Leone ondit,
 exoritur autem cum Capricorno habens in capite stellam unā
 in utraq; penna unam, in cauda unam. **HAEC.** Ut Le-
 pus tutus sit in ore leonis. **ILLA.** Ut puer ille sus sit in
 unguibus Aquilae.

EPIGRAMMA XXXVI. AD MAXIMUM.

STELLAE DELICIVM MEI.
 Hoc epigramma scribit ad Maximum, in
 quo Stellam poetam laudat, eumq; ante-
 ponit Catullo. Stella poeta fuit patauinus,
 qui Violantillam amauit uirginem neapo-
 litanam, quam tandem duxit uxore. haec
 in delictis habuit columbam auem diuinitatem ueneri, quam Stel-
 la fleuit defunctam pulcherrimo carmine, opusq; ipsum colu-
 bam inscripsit, de quo uenus apud Papinium sic loquitur. hic
 nostrae defleuit fata columbae. Catullus Veronensis poeta fuit
 iambi acerbitate praclarus. hic eodem modo passerem puella
 suae delicias defleuit mortuum. Martialis id opus passerem
 uocat. utraque auis salacissima est, ideoq; amanti bus conueni-
 ens. tanto iquit stellam maiorem esse Catullo, quanto passerem
 magnitudine uidemus columbam excedere. **COLUM-
 BA.** Opus stellae ita inscriptum. **VERONA.** Urbs
 est uenetiae a Gallis olim condita. dicitur (ut quidam opinan-
 tur) Brenone, a quo brenona primo. deinde mutatis consuetu-
 dine literis Verona appellata. Galli enim cum nouas sedes
 quaerere ob intestinas discordias, & assiduas domi dissensio-
 nes cogentur, in Italiam uenere, expulsisq; inde cultoribus
 Mediolanum. Connum. Brixiam. Bergomum. Triden-
 tum. Vincentiam condiderunt. Veronam magna ex parte
 alluit flumini omnium amoenissimus atesis, qui ex triden-
 tinis alpidibus ortus non longe a fossa clodia pado miscetur.
 Clara haec urbs solo, ac frugum, & fructuum omni-

60

um ubertate. Clarior uiris duobus Plynij, et uno Catullo, quo- rum nomina nulla obliterata est uetus. PASSEREM. Opus Catulli, in quo passeruli mors defletur.

EPIGRAMMA XXXVII. AD DECIANVM.

QVOD MAGNI THRASEAE.

Laudat Decianum quod stoicoru dogma ci- tra mortem sequatur, no autem ut Cato, et thraseas fecerunt, qui sponte mortem quasi- uere, per quod praepere uidentur non debe- re que quam fugendi incommodi gratia

mortem sibi consciscere. id enim imbecillioris potius animi esse quam firmioris. MAGNI THRASEAE. Thraseas Patavinus fuit Claudij Neronis temporibus, qui cum librū de rebus Catonis à Numato scripsum legisset, gloriæ cupidine in- census, postquam à Caesare damnatus est, prolatis brachijs ius- sit sibi uenas inadi, et dum moreretur magna constantia suo- rum fletum compescuit. libauitq; sanguinem Ioui liberatori- hic quædiu uixit, bruti, et Casij interfectorum Caesaris di- ei natales summo honore traditur celebrasse.

CONSV- MATI. Omni ex parte perfecti, de quo superius diximus, CATONIS. Cato Anipatro Tyrio præceptore stoicam di- sciplinam secutus, ut ne in Caesaris potestatem ueniret, mortem sibi consciscit. ab eo fit Catonianus adiectiuum. TA- LIS UT ESSE VELIS. Ut uelut uitam illorum seq, uon mortem. ENSES. Gladii. Ensis Gladius. mucro. spa- tha eiusdem significationis sunt. ab ensis fit Ensiculus diminiu- tiu. à gladius gladiolus, quod modo significat paruum gla- dium, modo herbam, de qua supra diximus, à gladij simili- tudine ita appellat, et gladiator, de quo supra diximus. à quo gladiatorius ludus, et di gladiator uerbum, quod est dissentio, intendo, et ueluti gladijs dilanior. Cicero. Quid antipater di- gladiatur cum carne de tot uoluntibus? Idem, di gladiari au- tem semper, et pugnare cum sanctoris, et audacibus quis nō cum inferrimum, ac etiam stultissimum dixerit? à clade au- tem appellatum gladium Varro affirmat, quasi cladium, quod sit ad hostium cladem. mucro licet proprie gladiū signi- ficat ponitur tamen pro cuiuslibet teli acumine. Virg. Ossa sed- inter ferreus ad costas. alto stat uulnere mucro. hoc est teli cuspis. hinc mucronis uerbum acuo. à quo mucronatus deducitur, hoc est acutus, et ad mucronis speciem factus. spatia graecum est. maia enim apud graecos modo costam, modo ensam signifi- cat. paraconium ensis ē, quo praecingimur, à cona ad quam al- ligatur nomen habens, hoc est ἀπὸ τοῦ παρακόντις (uirus di- ctus, quasi ad conam pendens. Martialis de paraconio. mili- tie deus hoc, gratiq; erit omen honoris, armatribunitium cin- gere dignus lanus. pudet referre quosdam nuper per incitiam pro paraconio patracon scripisse auctore deprauato, et quod magis ridiculum est patracon exposuisse pro genere officij, ac etiam telo, quod ei officio conuenit. dementiam singularem. pa- rochos nō patracon est, qui nuptijs praest, im appellatus, quod uehicula praecat, ὁ χιμαρα enim graece, latine uehicula nū- cupamus. Varro. Hinc enim omnia erant. Idem sacerdos. idem parochos. deniq; idem senatus, idē parochos inquit, hoc est idē auspex siue paranymphus. hunc enim mos erat praere uehicu- lum, in quo sponsus, ac sponsa ferebantur, quo die nuptiae cele- brabantur. Aristophanes, ὁ ἀμφοτέρων ἑρως χερσὸν ἴσος ἀνι- κῶν ἀνὴρ καλὸν ἄνδρα ἴσος ἀνδρὸς ἀνδρὸς καὶ μωρ. hoc est cupido flo- ridus aureis praeditus alis habēas dirigebat auersas parochus nuptiarum Iouis. Est etiam parochus. ὁ ἀναβαίνων εἰς τὸ ἄρμα. id est qui in uehiculo assidens ministrat uectori.

Quod magni Thraseae, consumatq; Cathonis Dogmata sic sequeris, salus ut esse uelis, Pertore nec nudo strictos incurris in enses,

STRICTOS. Nudatos. stringere proprie arctare est. Plynius. Apprehensamq; manu stringit. hinc strigae ap- pellantur ordines rerum inter se coniuncte collocatarum, quod una sint constrictae. Item longitudo maior latitudine. à quo strigatus ager uocatur, qui per strigas crescit à septentrione in meridiem. Item strigones dicuntur densarum uirium homi- nes, quod in se constricti, atq; arctati sint. et strigosa iumen- ta, quae exhausta, ac maalenta sunt, quasi stringosa, quod cor- pora eorum restricta sint. Massurius. P. Sapia nascit. et Ma- Pomilius censores, cum equitum censum agerent, nimis strigo- sum equum, et male habitum, sed equitem eius uberrimum uidenter ab exeratu amouerunt, et strictum aduerbium, hoc est stringendo, unde strictum referri dicimus ea, quae cum spar- sa, ac diffusa essent, breuiter, et quasi summam colliguntur, quemadmodum, et per stringere accipimus pro colligere, et summam referre, quamuis interdum per stringere pro obca- care accipitur, quasi coniunctis palpebris oculi perscribantur. Cicero, Existimat se gemma nitore, et auri splendore aspe- ctus omnium perstringere. ab hoc perstrictores uocantur, qui unam rem pro alia facientes aspectum hominum fallunt. hi eti- am praestrigatores uocantur. à praestringendo, quasi praestrin- gatores, nam et praestringere obtenebrare, atque obcaecare est, sicut perstringere. Plautus. Perstringam oculorum aciem in- acie hostibus. interdum tamen ponitur pro eo, quod est breui- ter, et suauiter percurrere. Idem, Ignoscite rei magnitudo me breuiter perstringere atrocitatem criminis non sinit, et pro ra- dere, ut paulo post dicimus. Item stricturae proprie appellan- tur scintillae, quae de ferro candenti mutant, euntq; cum massa maleis tunditur, siue quod strictius emittuntur, siue quod ocu- los suo fulgore perstringunt. Virgilius, Striduntq; amnis stri- cturae calibum, et fornacibus ignis anhelat. Item aliud ad- uerbum stricte, hoc est arcte. à quo strictius strictissime, sicut à strictus strictior strictissimus. Item strigillo uerbum, idem quod stringo. à quo obstrigillo, quod significat obsto. Varro, Quid Curio cum id fecisset, dicebat amicus, ut illi nuntiaretur se obstrigilauerum, ne aut triumphus decerneretur, aut iterum fieret consul. Item composita à stringo. obstringo perstringo, de quo diximus. substringo. constringo eiusdem ferē cum suo sim- plici significationis. Item restringo, quod modo significat soluo. Apuleius. Lumentum restringit, abireq; stabulo liberum sinit, quod stabularius inuentum mox domum reducat. modo rursus stringo. Idem. Et duplici modo, ne solui facile queat, restringit. interdum tamen per metaphoram stringere pro percussu ac- cipimus. Virgilius, Atq; animum patriae strinxit pietatis ima- go. et pro rarefacere. exadere. Idem, ubi densas agricolae stringunt frondes, et pro decerpere. Idem, sed tamen et quer- nas glandes dum stringere tempus, et pro uulnerare. Idem. Hunc primum leuis hasta themulla strinxerat, et pro attenua- re, quod stringendo fieri solet. Idem, et stringite remos. Item pro radere. Idem, Ego sum pleno quem flumine cernis strin- gentem ripas. quapropter et in compositione perstringere in eadem significatione accipimus. Cicero, Cuius quidem por- tam Capuae penē perstrinxisti. et distringere dicimus, raden- do sordes detergere. Unde distringentes uocamus, qui sordes corporis radunt, quos graeci Apoxyomenos nominant. ἀποξύει enim stringere, hoc est radere. Plynius, de Lisippo. plurima ex omnibus signa fecit fixandissima artis, inter quae distringentem se quem Marus Agrippa ante thermas suas dicauit mire gratum Tiberio principi, qui non quiuit tem- perare sibi in eo, quāquam imperiosus sui inter initia prin- cipatus, transtulitq; in cubicalium, alio ibi signo sub- stituto. Cum quidem tanta populi Romani contumacia.

Quod fecisse uelim te, Deciane facis. Nolo uirū facili redimit qui sanguine famā, Hunc uolo, laudari qui sine morte potest

fuit, ut magnis theatri clamoribus reponi a popyomenon con-
flagrauerit, princepsq; quāquam adamatam reposuerit. hinc
strigmenta appellatur sordes, quæ ex corporibus raduntur.
Vnde strigmētæ olei dicimus ceromata, hoc est sordes olei, quæ
ex unctorum athletarum corporibus raduntur. Idem. Vsum
olei ad luxuriam uertere græci uitiorum omnium genitores in
gymnasijs publicando. notum est magistratus honoris eius octo
genis sestertijs strigmenta olei uendidisse. hinc etiam strigil uo-
catur instrumentum ad distringendum, hoc est ad radēdas sor-
des aptum, quo ueteres in balneis præcipue utebantur ex auro,
argento, ferro. interdum etiam lapidibus quibusdam. Persius.
I. puer & strigiles crispini ad balnea deser. Iuuenalis, Et so-
nat unctis strigilibus. Martialis de strigile ferrea.
Pergamus has misit curuo distringere ferro.

Non tam sepe teret lintea fullo tibi.

Plyn. de spongia, cinis eius plurimum proficit contra scabridies
genarum, & quicquid opus sit distringere. præstat & strig-
lum uicem, linteorumq; affectis corporibus. ab harum simili-
tudine in Hispania strigiles etiā uocabant auri paruas mas-
sas, quod supra omne solum in massa auro inuēto capitur, cum
cætera in metallis reperta igni perficiantur. hoc statim aurum
est, consumatamq; materiam protinus habet. cum ita inueni-
tur. Item strigil aluminis genus est punicosum, & foraminum
fistulis spongiæ simile, rotundumq; natura. sunt q; putent strin-
gere, cum pro eo capitur, quod est breuiter colligere, siue percu-
tere ab eo sumi, quod radere significat, siquidem radere pro-
prie est leuissime tangere. & eadem ratione stringere ensē ac-
cipi pro nudare. nam cum uagnum eum exerimus quasi rade-
re hoc est polire, ac detergere uidemur. Virgilius, Strictum ro-
tat acer Lutægus ensē. a stringere striare deducitur, quod est
polire, leuigare. Plynus, Conchis leuibus, striatis, uertice ni-
tratim intorto. strige: non a stringendis infantium corpori-
bus (ut quidam falsò existimant) sed a stridore nomen habent,
fabulosumq; est, quod eas tradunt ubera infantium labris im-
mulgere. Aues sunt nocturnæ. Lucanus. Quod tepidus bu-
bo, quo strix nocturna queruntur. Constat tamen & in ma-
ledictis iam esse, & etiam apud uetustissimos fuisse, accipiq;
pro maleficia mulieribus, quæ noctu gradientes infantium cor-
pora sanguinem sugendo exhauriunt. nec desunt qui opinen-
tur ab hac strigo sum, de quo supra diximus, derivari, quasi a
strige exhaustum. NUDO. Inermis. Nudum proprie
dicimus quicquid sine tegmine est. Virgilius, Nudatoq; hu-
meros oleo persusa nitescat. interdum tamen nudum pro inse-
pulto accipitur, quod non tegatur sepulchro. Idem. Nudus, in
ignota Palinure iacabis arena. Quidam nudum, & nuda-
tum ita distinguunt, ut nudum sit, quod nunquam tectum fuit,
nudatum autem, quod tectum esse consuevit, sed nunc tectum
non est, unde nuda facies, & nuda manus dicitur, uenter au-
tem nudatus. a nudus fit nudo uerbum hoc est aperio, detego,
a quo compositum denudo, & nuditas nomen, & nude aduer-
bium, hoc est aperte simpliciter. PECTORE. Pectus
pars corporis est infra gulam inapiens, finiensq; supra aluū,
quod intus homini octonis costis munitum est, subius denis, cor-
nigeris tredecim, serpentibus triginta, homini duntaxat latum
est, reliquis carinatum, præsertim uolucris, & in ijs maxi-
me aquaticis. latitudo eius sublimis, & exposita oculis mira-
bilem præ se fert habitus sui dignitatem, a quo qui porrectio-
ri pectore sunt pectorosi dicuntur. a græcis θώραξ dicitur
unde & munimentum militare, quo pectus protegatur thorax
appellatur, a quo thoracati dicuntur, qui thoracati induti sunt,
sicut a lorici loricati. Item a pectus pectorale derivatur. hinc
pectoralis fascia, de qua Martialis, Fascia credentes domine

compescere papillas, ut sit quod accipiat nostra, tegniq; manus. fa-
scia linteolum est ad ligandum aptum dicta a græco φα-
σκία, cuius diminutiuum est fasciola. Item a pectus fit ex-
pectoro uerbum, quod significat extra pectus eijao. Cicero.
Tum pauor sapientiam mihi omnem ex animato expectoratur.

REDEMIT. Emit, ut supra diximus. FACILI
SANGVINE. Facile effuso. hoc est facilitate mortis.

HVNC VOLO LAUDARI QUI SINE MOR-
TE POTEST. Aristotelis sententia est, quod mortem op-

10 petere ob fugiendam paupertatem, aut amorē, aut aliud quic-
quam molestum & graue, non fortis animi est, sed potius ti-
midi, atque imbecilli. Est enim mollities quædam laboriosa fu-
gere, & quia non id decorum sit, sed mali euitandi gratia mor-
tem oppetere. hinc fuere pleriq; qui Catonem, et thraicem re-
prehenderunt uiri docti, & eorum familiares, imbecillioris
potius quàm fortioris animi esse dicentes mortem sibi conscius
se, quod non honestus eo facto apparuerit turpia præcauens, sed
animum infirmitas aduersa non sustinens, quod Cato ipse in fi-
lio iussus est ostendere, quem non est se cum hortatus ad mortem,
20 sed de Cæsaris benignitate omnia sperari posse præcepit. cum
igitur laudandum potius esse poeta existimat, qui tolerantia
rerum aduersarum uiuendo, quàm qui fugi moriendo glo-
riam sibi aucupantur.

EPIGRAMMA XXXVIII. AD COTTAM.

30 **B**ELLUS HOMO ES. Iocatur cum
Cotta deridens eum, quod cum uellet ma-
gnus uideri, bellum se per molliam diu-
nitio nomine appellabat, cum bellus, et
magnus inuicem repugnent, & est tanta
reprehensio eorum, qui cum uelint boni ui-
deri, molles tamen sunt, atque lasciu.

EPIGRAMMA XXXIX. DE VENUSTO.

40 **P**ETIT VENUSTVS. Per iocum
Venusti auaritiā accipit, uxorem foedissi-
mam petentis dotis gratia, quia scilicet lan-
guebat, & mox sperabatur moritura. Me-
trum est iambicum trimetrum, cuius duo
genera sunt alterum apud uetustissimos co-
micos, tragicosq; in usu fuit. Horatius. Hunc soat sumptere pe-
dem, grandesq; cothurni, alterum apud iuniores tantum. ue-
rum iambicum comicum, & tragicum dicitur, hoc purum tri-
metrum appellatur, suscipiq; tres pedes iuam mutatos, iam
bum pyrrhichium, & spondeum raro apud uetustissimos in
usu fuit. NUPTIAS. Matrimonium. nuptiæ dican-
tur, ut Modestinus iurisconsultus affirmat, coniunctio maris, et
50 femine consortium omnis uitæ diuini, & humani iuris con-
iunctio. unde nuptialis derivatur, hinc nuptialis thalamus di-
citur cubiculum, in quo primum uir & uxor coniunguntur. a
quo thalamo epithalamum uocatur sacer hymnus, qui in nu-
ptijs canebatur, & nuptialiter aduerbium, quod significat pro-
more nuptiarum, unde uenustam aliquam nuptialiter dicimus,
hoc est decentis solito, & ut fieri nuptijs solet. nuptiæ autem
a nubendo dictæ sunt. Nubo, & compositum eius obnubo, pro-
prie significat operio, uelo. Vir. Arsurasq; comas obnubi ami-
ctū. quoniam uero spōsæ apud ueteres dum uiro tradebantur,
60 nubere hoc est uelare capita solebant, usurpari captem hoc
uerbū pro eo, qd est uiro tradere, siue uiro tradi. Nā & actiue
dicimus nupsit filiā Cæsari, et passiuè, cuius filia nupsit Cæ-

Petit Venustus nuptias Maromille,
Et cupit, & instat, & precatur, et donat.

EPIGRAMMA. XL. AD SEXTILIANVM
VM DATA SINT EQVITI.

C Sextiliani ebrietatem per iocum arripit, cuius etiam mentionem facit inferius. Sextiliane bibis quantum subsellia quinq; sensus ē. cum sit lege cautum, ne supra decem numeros impedere uino equites in conuiuijs pos-

sint, tu solus uiginti numerum uinum potas. praescriptum equitibus fuit, ne supra decem numerum uinum apponere liceret.

10 Item nequis uinum graecum amneumq; plus octonis aeris singula quadralia uenderet. paratissimi olim in bibendo uino ueteres fuisse. Vnde L. Papyrius imperator aduersus summites dimicaturus notum fecit, si uicisset Ioui pocillum uini se libertum. Cato cum in Hispaniam nauigaret, ex qua cum triumpho redijt, gloriatus est non aliud se uinum bibisse, quam remige. Idem scripsit propinquos non aliam ob causam foeminas osculum dare solitos, quam ut scirent, an olerent uinum, quo uti Romae mulieribus non licebat. Egnatij uxorem constat quod uinum ē dolio bibisset, fustibus a marito interfectam fuisse, eumq; caedis a Romulo absolutum. Item matronam aliam, quod loculos, in quibus erat clauis cellae uinariae, aperuisset, inedia a suis mori coactam in conuiuium nunquam plus semel uinum graecum dari solebat. chium raro Romae nisi si medicinae gratia bibebatur. postea in tantam luxuriam uenire mores, ut Lucullus, qui redijt ex Asia amplius centum con-

20 gorum uini graeci conuiuium apposuerit. Caesar dictator triumphi sui coena uini falerni amphoras centum, Chyridos centum in conuiuium distribuerit. propterea lege adhibita moderatio est, cautumq; ne uinum, quod equestri epulo apponeretur, decem numerum pretium excederet. BIS DECIES. Viginties. Bis enim id significat, quod graeci dicunt δις, a quo fit binus. nam, quod significat duo. Sifenna ad binum nullius numero saucij utriusq; factus. hinc combinatio duorum coniunctio dicitur. et combinare ē multos ita diuidere, ut bini sint id est duo simul coniuncti. hinc combinatio etiam figura appellatur, quam graeci epiξουιν uocant, cum in oratione, eadem dictio sine medio duplicatur. Virgil. Meme adsum qui feci, et bipennis de qua superius, securus ex utraq; parte aciem habens, et bilinguis duas habens linguas, ut serpens. Item qui loquendo non constat, sed modo unum, modo aliud loquitur. Item fallax quoniam ad mentem quoq; plerumq; refertur. et bidentes, quae et ambidentes dicte a ueteribus inueniuntur. et bidental, de quibus superius diximus. et bignae geminae, quod duae uno par tu nat. e sunt. et bigenera animalia ē diuerso genere nata. ut Leopardalis ex leone, et panthera, mulus ex asino, et equabinominis, quod et binomius dicitur, cui geminum est nomen, ut numa Pompilius. Tullius Hostilius. Biceps duorum capitū. biclinium locus, ubi duo lecti sunt, sicut triclinium ubi tres, biberes, qui duas hereditates consecutus est. biduum duo dies.

30 biennium duo anni. bifera arbor, quae bis fert fructus. bipera, quae bis peperit. binuum locus, quod duas uias habet. sicut triuium quod tres. bisariam bipartito. bipartior in duas partes diuido. a quo bipartium, et bipartitio, et bipartito aduerbiū. bifidus in duas partes fissus. et biuita uidua qd duas uitas habuerat, altera coniugalem, caelibem alteram. V ar. Ad biuitam uenio, cum uellem ostendere quid uellem, Mar. Attilius inconstantiae filius me reprehendit. bifores duplices ianuas habentes. bigae quasi biuige. bilibris duarum librarum. bimatus spatium duorum annorum. bimulus, qui in bimatu est. bilanx, quod duas (ut superius ostendimus) habeat lan-

40 ces. bimaritus secundo maritus. bipes duorum pedum. a quo Bipedalis. Bigamus, qui duas duxit uxores. a quo

50

60

Cum data sint equiti bis quina numismata, quare la obferret potantis calda ministras.
Bis decies Salus Sextiliane bibis.
Si no potares Sextiliane merem.

Ad Sextilianum potatorem.

La obferret potantis calda ministras.

Si no potares Sextiliane merem.

fari. Vnde non modo mulier, quae uiro tradebatur, nupte, sed etiam uir cui tradebatur, nuptus dici solebat. Plau. Licet etiam carinum, quod agat scire nouum nuptum. nupte etiam uerba dicebantur, quae non licebat uirgini proferre. idem, uirgo sum no dum didici uerba nupte dicere. a nupta in nupte deducitur, quae non dum uirum cepit. Virgil. Innuptaeq; puella. Item a nubo innubo a quo innubus, et innuba qui uxorem ducit. et quae uiro traditur. Nam innubere proprie ad domum uiri transire est. Vnde et pro transire simpliciter ueteres usurpauerunt. Lucretius. Suam enim innuadere, atq; innubere censet. et pronubo, hoc est nuptij praesum. a quo pronubus, ac pronuba, de quibus supra diximus, et connubo matrimonio iungor, quasi simul nubo. A pulchus. Nescientibusq; parentibus puellari etate connupseramus. Hinc connubium ius legitimum matrimonij. Virgil. Connubio iungam stabili, propriamq; dictabo, et nubilus ad nubendum apta. nubo autem quando operio significat, a nube deducitur, quae caelum operit. nubes autem dicitur a graeco. ριπος, quod apud illos a priuatione luscis nomen accipit, quemadmodum uirpos, quod nimbium significat, a quo nostri gnefosum obscurum dixerunt, quasi nebulosum. V ar. Gnefosus locus, et sine ulla luce. Est enim nubes uapor humidus in sublimi egressus siue aer in liquorem coactus, cuius densitas haud dubie solem obumbrat. a nube nubilum deducitur, quod modo adiectiuum est, et significat fusionem, nubibus tectum, modo substantiuum significatq; ipsam nubem, unde fit obnubilo uerbum, quod significat offuscationem, et quasi nubibus impleo, et nubecula parua nubes, et nubilus nubilus plenus, et nubiger gerens nubes. a nube nebula, in differt, quod nebula uapor sit terra, atq; aquis surget, quae siue statim euanescat, siue in altum sublata, conuertatur in nubem. nubes quoque tempore fieri possunt. nebulae nec astate calidae, nec nimio frigore existunt. a nebula nebulo sus deducitur, nubibus plenus. et nebulo, nugator, uanus, nullius pretij homo, quod non facile perspicere potest, qualis sit, quasi nebulis obtenebratus, uel quod mendacis, ac uersutus suis nebulas quasdam obijciat, uel quod ad fugam fugitiuus, et ad furta nebulae sunt accommodatae. Lucretius. Nugator quidem, ac nebulo sit maximus multo. hi et tenebrones a ueteribus dicebantur a tenebris. V ar. M. Cur. Consul in capitulo, cum delectum haberet, nec citatus a tribunis cuius respodisset, uendidit tenebrones. nebula a graeco deducitur νεβυλη. a quo per diminutionem νεβυλιον parua nebula dicitur. ADEO NE PVLCHRA EST. Ut scilicet capi. peti. precari. donari mereatur. TVSSIT. Hoc placet in ea, et ob hoc petitur, quod tussit, hoc est phthisin patitur, et speratur mox moritura. phthisis enim tussim patitur, ut supra diximus. tussio quid significet manifestum est, quidam hoc uocabulum factiuum esse putant, ab eo fit tussis, a quo tussicula diminutiuum. et tussilago herba, quae tussim sedat. ob id etiam bechion appellata ἀπὸ τοῦ βήχας ὀφειλέν, hoc est a tussi sananda. duo eius genera. Syluestris, cui ubi nascitur, subesse aquas credunt. folia habet quinq; uel septem maiuscula, quam ederae, subalbida a terra, si pae pallida, sine caule, sine flore, sine femine, radice perquam tenui. quidam eadem etiam eleuon putant. huius arida cum radice sumus per arundinem haustus, uel deuoratus ueterem tussim sanare dicitur. Altra a quibusdam saluia appellatur similis uerbasco conteritur ea, et colata calescit, atq; ita contra tussim, et lateris dolores bibitur. contra scorpiones etiam et dracones marinos efficitur. item contra serpentes, si ea ex oleo lasi perungantur.

Adone pulchra est? immo foedius nihil.
Quid ergo in illa appetitur, et placet? tussit.

bigymia ipsa conditio. bisellium duos tantum capiens sella. biisgerum duorum iugerum. biremis nauis, quæ duplici remorum ordine agitur. bisextum, de quo superius differuimus, quod bis sexto Cal. dicamus. Bitem porcus, duorum temporu. Bisieratus, geminas fieras habens. bisier, plus, quàm sier, siue bis, qui in furto deprehensus est. Bisulcus, ungulas non solidas, sed scissas habens. item quicquid in duas acies scissum est, bisulcum appellamus. Besis, quod bis triès sit. Besis enim octo unciæ sunt. triens quatuor. biseta porca, cuius à aruce setæ bifariam diuiduntur, cum iam esse incipit maior sex mensium. Bifrons, qui duas frontes habet. unde Ianum dicimus bifrontem, bilis gemina lis. Neuius Bilitem mihi nuper excauit, Biblio uerbu, non à bis deducitur, sed factitium est à similitudine sonitus, qui fit in uase. Enni. Biblit amphora. Quemadmodum autem bis à dis græca uoce deducitur, ita duo à δίω. à duo autem fit duplus. à quo duplo uerbum. et duplex. à quo duplico, et dupliciter. Duplices interdum pro duos accipimus. Virg. Et duplices tendēs ad sydera palmas. interdum pro latos. idem. Duplici aptentur dētia dorso. V eteres duplicationem dicebant, quos nos duplum. inde duplarū uocati, quibus ob uirtutem duplicia obaria ut darentur, institutum. Duplico uerbum interdum propriam habet significationem, hoc est duplicem facio. interdum ponitur pro augro. Sallust. Et maurus uictus duplicauerat bellum. Virg. Et sol crescentes decedēs duplicat umbras. Ab hoc fit reduplico, hoc est rursus duplico. et conduplico, simul duplico. item à duo fit duodecim. à quo duodecimus, et duo denus. unde duodenarius. duodeuiginti, ac reliqua similia. et ducentum. ducenti. ducenteni. et duodeces. duodeuigetes. ducenties. duodeuicē simus. duodeuicēsimus. ducentēsimus. et duellū secundum quosdam, de quo superius diximus. et duplaris numerus, in quo minor bis numeratur. et duplices substantiuū pugillarium. siue tabellarum genus, in quibus literæ scribi solebant, quæ et diplomata græca uoce dicuntur. nam diplomata græca duplum dicunt. Suet. in diplomatis, libellisq; et epistolis signandis initio sphinge usus est, mox imagine magni Alexandri, nouissime sua. huiusmodi tabellæ aliquando triplices erant, in quibus scribentes amatorie solebant. Martial. Tūc triplices nostros non uilia dona putas, cum se uenturam scribet amica tibi. Aliquando quinquaplices. idem. Cæde iuuentorum domini calet area felix, Quinquaplia cera cum datur altus honor. item diuidens hostia bidens. et ducentis, cum altero, ut puta cum filio census. A dis uero fit dipondium, de quo superius diximus. et diphthongus duarum uocalium in una syllaba comprehensio unum efficiens sonum. et diplos genus uerborum duplex uulgo nouum. et diptota nomina, duos tantum casus habentia. et diobolaris, duorum obolorū meretrix, de qua alibi diximus. **NVMISMATA.** Numos, græcum uocabulum est. νόμισμα, ut superius diximus, à latinis tamen passim usurpatum. Horatius, Regale nomisma philippos. Ab hoc numus deducitur. una litera addita, ut postrema syllaba producat. Nomisma autem à lege deriuatur, quæ græce dicitur nomos. quod lege deposita permutandi consuetudine signatus sit numus, eiq; pretium impositum. Numus generaliter omnem pecuniā significat. unde numum aureum dicimus. numum argenteum. numum denarium. numum quinarium. numum uictorium, et similia. item as numum libræ. dipondium, numum bilibræ. Petronius. Quisquis habet nummos, secunda nauiget aura, hoc est quisquis habet pecuniā. Quones tamen numum simpliciter ponimus, pro denario accipimus, qui erat uiginti quatuor siliquarum. Siliquæ tres scrupulum faciebant. Denarius autem uocatus est, quod hic numus pro decem libris aeris constitutus sit, sicut quinarium pro

quinque. sestertium pro dipondio, ac semisse. Sed Annibale Romanos urgente, Cum Quin. Fabi. Maximus dictator esset, asses unciæ facti sunt, plaouiq; denarium sexdecim assibus permutari. Quinarium octonis. Sestertium quaternis. in militari tamen stipendio semper denarius pro decem assibus datus. Item à numus fit numulus diminutiuum. à quo numularius. **DATA.** Permissa. concessa. **CALDA.** Aqua calida. Romani ueteres pro ratione temporum, modo calidis, modo frigidis aquis in mensa utebantur. Iunenalis, Gelidæ calidæq; minister. Hinc niuales etiam aquas adhibere mensis solebant, quas decoquebant, ut essent salubriores postea colu niuario, aut sicut attenuabant, deinde refrigerabant, Neronis principis inuentum fuit decoquere aquam, deinde uitro in niues refrigerandi gratia dimittere, ut uoluptatem frigoris haberet sine niuis malignitate. idem et lesicare aquam hyeme solebat, ut tepidius biberet. Prior illa de. octa, siue cocta uocabatur. Suetonius, Nero aquam è subiecta lacuna potaturus manu hausit et hæc est inquit Neronus decocta. Martial. Niueæ custodia coctæ huiusmodi luxuriam execratur Plinius, dum inquit, Hi niues. illi glaciem potant, pœnasq; montium in uoluptatem gula uerunt. feruatur algor æstibus, cogiturq; ut alienis mensibus nix algat. decoquunt alias, quas mox et illas hyemant. V eteres non calidum, et calidam, sed caldum, et caldam dicebant. Augustus in epistolis ad Cæsarem scriptis emendatus est, quod is calidum dicere, quàm caldum maluisset, non quia id non esset latinum, sed quia esset odiosum. et ut ipse græco uerbo significauit. ἀπίστωρ, hoc est curiosum, et nimis affectatum. **MINISTROS.** Seruientes, eosq; qui in mensa necessaria suppeditant. à manibus enim ministri, quasi ministri appellati sunt. Hinc ministerium fit, quod proprie significat obsequium, et operam ministri. per metaphoram tamen pro quacunque actione accipitur. Virgilius de rege Latino. Mox istisq; refugit fœda ministeria. in plurali uero ministeria etiam pro ministris usurpatum. ab eodē fit ministro uerbum notæ significationis. à quo ministrator, et ministratrix pro ministris. Cicero, Sed ut omnes comites, atque ministratrices esse dices. item ministratio. subministro, quod est supposito. unde subministrator. subministratrix. subministratio. Administro, idem quod ministro. à quo administrator. administratrix. administratio. **MERYM.** Vinum solum sine aqua. unde meracius bibere dicuntur, qui minus aquæ in no commiscunt, sicut è contrario lymphaticus, et dilutus, qui plus aquæ adhibent uino. Deducitur autem merum ab adiectiuo merus raurum, quod modo solum significat. Terentius, Nihil habet nisi spem meram. hinc merulam, quidam dictam existimant, quod solitaria incedat. Auis est uirdi magnitudine. colore nigra. doctis. et sibilando humanam exprimens uocem. Circa Cyllenem Arcadiæ, nec usquam alibi candida nascitur. Modo purum, cum pro sincero accipitur. Plautus, Nescio quid est non merum, quod gemit. Varro, Eodem comecasse nescio, quæ mera miracula. Cicero, Ecce tibi exortus est Isocrates magister istorum omnium, cuius è ludo tanquam ex equo troiano meri principes exierunt.

DE REGULO. EPIGRAMMA XLI.

ITUR AD HERCVLEI. Blâditur Regulo, quod porticus, in qua aliquandiu fuerat, cum ipso præfente integra steteret, eodem abeunte statim corrucit, quasi dijs per hoc ostendere uolentibus, quam aruum Itur ad Herculei golidas qua Tyburis arces, Canaq; sulphureis albula fumat aquis, Rura, nemusq; sacris, dilectaq; iugera misis

eum haberent. Regulus nobilis caudicatus fuit Plynij; ac Martialis temporibus, quem ille saepe in epistolis carpit. hic frequentissime laudat. habuit uia tyburtina ad quartum lapidem uillam cum nemore, & portici antiquissima, in qua cum aliquando curru uectus umbræ gratia parumper confidisset, mox discedens ante oculos suos collapsam aspexit.

ITVR AD HERCVLEI. Ordo est. Quartus lapis à uicina urbe si gnat rura, & sacrum nemus, & uirgata dilecta musis ea uia, qua itur ad gelidas arces herculei tyburis, & cetera albula fumat sulfureis aquis. **QVARTVS LAPIS.** Lapidibus enim apud ueteres nullaria signabantur, quod nunc quoque quibusdam in locis aspiciuntur. unde lapis aliquando pro nullari accipitur, ut cum dicuntur ad tertium lapidem, ad quartum lapidem. Lapis proprie est, quem graeci *lithos* uocant. Saxum, quod ab illis *petra* dicitur. Lapis mitior, minorque, ac tenerior est. Saxum maius, asperius, duriusque, unde gemmae lapides, non saxa dicuntur. Plyn. Nusquam hic utilior, quam in Italia gignitur. Lapisque non saxum est. idem. Est & uiridis lapis uehementer igni resistens, sed nusquam copiosus, & ubi inuenitur lapis non saxum est. A petra petrosus deducitur, hoc est petris abundans. Et Petra Arabia oppidum, quod Nabatei incolunt in conualle paulo minus duobus millibus passuum amplitudinis circumdatum montibus inaccessis, amne interfluente. unde pars ea Arabiae Petrosa (ut supra diximus) appellata est. & petreleon oleum, quod ex petris natura sponte fluit. Item petronesi à ueteribus rustici, à petrarum asperitate, & duritia dicti sunt. Petra etiam à ueteribus uocabatur mulier, quae pompam praecedens in colonijs, aut municipijs imitabatur animum ebriam, quod pedes in petras frequenter impingeret, & spitteretque. Et Petronia nomen amnis in tyberim defluentis, quod per petras fluit. Petroselinum, quasi petrarium apium, herba est uulgo nota, quam superius diximus olusatruum appellari. & inter apij genera numeratur. graeci *selinon* apium uocant, cuius plura genera sunt. Helioselinum, quod nonnulli paludapium uocant circa aqueductus, & in palustribus nascens, Hipposelinon, siue equapium pluribus folijs helioselino simile. Oreoselinum, hoc est montanum apium, quod & modo *tepium* acutae ferè folijs, radice tenui, semine anethi, sed tenuiore. Item quod diximus petroselinum urinae difficultatibus, & calculo utile. A saxo saxeus, quod è saxo est. & saxosus, quod sicut saxis. A lapide lapideus, lapidosus, lapidibus abundans. La pillus, paruus lapis. Lapidescio, in lapidem conuerto. Lapidicida, qui lapides caedit. Lapidiana locus, ubi lapides fodiuntur. Latomiae à graecis dicitur. unde & carcerem latomas uocamus, siue quod damnati ad lapides fodiendos mittebantur, siue quod Sinuesani Campaniae populi latomas habebant, istar carceris excavatas, ex quibus excipi lapides fuerant ad urbem extruendam, ijsque pro carcere utebantur. Delapido, Lapidibus steruo. Vnde delapidate loca, quae lapidibus strata sunt, quidam etiam lapido usurpant pro eo, quod est lapidibus caedo, & lapidatos dicunt eos, qui lapidibus caesi fuere. item delapido, uasto, disperdo. Varro, Profundit paternas opes, atque delapidat. Lapidat quoque ueteres usurparunt pro eo, quod est inducit, & quasi in lapidem conuertit. Varr. Lapidat cor curae, erumna corpus conficit. **QA.** Via, scilicet lapidem silicem tenebant iuratori per Iouem, haec uerba dicentes. Si sciens fallo, qui me despicit salua urbe, arceque, ijs me eiciat, uti ego huc lapide.

ITVR. Pergitur. Eo quidem à graeco deductum existimant ius, quod est ius. omitto, quia eundo locum omitimus, in quo eramus. Ab eo uia deriuatur, de qua superius diximus, quasi ius, quod per eam eat. & iter à supino itum, et itiner cum eorum deriuatiuis, de quibus similiter superius disseruimus. item

itus & iter. Cicero. Quid nos iteritus, & redditus. idem. Nam plura de obuiam itione simul locuti fueramus. & semita, quod semis, hoc est dimidia uia sit. id est breuis, & arcta à quo semitatus ager dicitur, per semitas diuisus. & ito frequentatiuum. à quo iter itiner. Obiter iterum. iterum. itinero. itinerarium. itidem. item, de quibus superius diximus. item beto, quod est uado, quasi bene ito. Varro. mulierem quod parere ea non poterat, foras betere iussit. item composita adeo, quod significat accedo. à quo fit aditus pro ingressu. Virgilius, Sola uiri molles aditus, & tempora noras. cuius diminutiuum est aditulus, hoc est paruus aditus. & aditio accessio. & adides tela quaedam adeo antiqua, ut nusquam commemorentur in bello. Legitur tamen clauas fuisse cubito semis factis eminentibus hinc, atque hinc acuminibus, quae ita iacuntur in hostes, lo ro siue limo religatae, ut peracto uulnere ad nos reuertantur. Virgilius, Teretes sunt adides illis tela, sed haec lento mos est aptare flagello. Adytus uero si cum y litera graeci scribitur, locus est secretior templi, ad quem non nisi sacerdoti datur accessus. graeci *adytus* uocant. idem, usque adytis haec tristia dicta reportat. Adeo uero, cum ab ad, & eo pronomine componatur, significat eo usque, & semper subditur coniunctio, ut Quintilianus, Nunquam adeo pro nobis sollicita lex est, ut quod praestet extorqueat. Interdum aduerbiu est, & si significat ualde. Terenti. Adolescentem adeo nobilem. Circumce, à quo circumitus. & circumitio nota significatiuis. Intereo morior. à quo interitus mors, quasi interueniens, & mustarum rerum connexionem resoluens. Obeo, quod & obino ueteres dixerunt. & modo significat adeo. unde obire dicitur dicimus, pro eo, quod est mori, quasi ire ad diem fati. Sulpitius. Nuntiatum est mihi Marcum Marcellum diem suum obiisse, modo exequor, ut obeo legationem, hoc est exequor munus, & officium legationis. obeo prouinciam, exequor officium prouinciale. obeo mortem, exequor, & perago mortem. obeo uitam, perago, hoc est perficio uitam. Ab hoc fit obitus, quod modo mortem significat. Cicero, Cum de obitu fratris literas accepissem. modo occasum. Virgilius, Nec frustra signorum obitus speculamur, & ortus. Aliquando etiam aduentum. Turpillius, Et quis est, qui interrumpit sermonem meum obitu suo? Pereo. quod quidam ab intereo ita separant, ut perire leuius sit, & non omnium rerum finem denotet. Plautus, Qui per uirtutem perit, non interit. Dicitur est autem pereo, quasi in totum eo, quod qui perit, profusus abit. Ab eo fit periculum, quod modo significat salutis discrimen. Virgilius, Obscenaque famem, quae prima pericula uitae. Vnde periculor uerbum deducitur. Cato, Periculatus sum, hoc est periculum subij. Item periculosum, hoc est cum discrimine salutis. Cicero, Grauioribus autem morbis periculosas curationes, & anapites habere coguntur. ab hoc periculose aduerbiu, hoc est cum periculo. & à pereoo dispero compositum. Martialis, Disperam si non hic Decianus erit. modo experimentum. Terentius, Fac periculum in literis. Hinc fit periclitator uerbum, quod modo pro eo accipitur, quod est periculum subeo. modo pro experior. A quo fit periclitatio. Transco nota significatiuis. A quo transitus, & transitio. Item apud grammaticos transitiuum, quod transitionem significat. Anteco praedo. Plautus, Omnes ego longe anteco stultitia. abeo discedo. Veteres tamen aliquando abisse pro obisse scripserunt. Ab hoc abies dicta arbor uulgo nota proceras, quod in caelum abeat. Nulla arbor tantopere nauigijs expetitur. Situs eius in summis montium est, quasi maria figerit. Materies praecipua trabibus, & plurimus uita operibus. ideo abietaria negotia ueteres

10
20
30
40
50
60

Signat uicina quartus ab urbe lapis. Nam subito collapsa ruit, cum mole sub illa
Hic rudis estiuas praestabat porticus ubras, Gestatus biuigis Regulus esset equis. Nunc & damna uicuat, sicut ipsa pericula tati
Huc quam pene nouum porticus ausa nefas. Nimirum timuit meas Fortuna querelas, Stantia non poterat ter-ta probare Deos.

uocantur, quae nunc materiaria dicimus. & abietarios negotia-
tores materiarios, ab abietibus, & alijs lignorum generibus co-
emendis. Abiegnum dicimus, quod ex abiete est, ut abiegnas tra-
bes, abiegnas nauigia. Ex eo, egredior. Terentius. Exi foras see-
leste. At etiam resistis fugitue? Aliquando tamen ponitur pro
eo quod est liberor. Cicero, Ut tandem est tot miseris, atque erui-
nis exiremus. Interdum pro uito. Virgilius. Corpore tela mo-
do, atque oculis uigilantibus exit. Nonnunquam pro erupo. idem.
Non sic aggeribus ruptis cum spumeus amnis Exit. Ab hoc de-
riuat exitus, hoc est egressio. et exitium, quod ueteres pro exi-
tu tam in bonam, quam in malam partem accipiebant. nunc
duntaxat pro pessimo exitu, ac pernicioso accipitur. unde exiti-
osum perniciosum dicimus, quod et exitiale, & exitabile di-
citur. Prode, progredior, in lucem uenio, uel quasi porro eo. Apu-
leius. Tum uero ex occulto prodeunt aliqui. Veteres produnt
pro prodeunt scribere. Ennius. Prodiunt famuli cum caecidit
lumina lucent. Hinc produs interius longius. Praeco, ante eo,
praeco, a quo praedictus dicitur is, qui aliqua re alios praeco, ut
praedictus honore. praedictus uirtute. praedictus uitijs. Item praeco-
tor, quasi praeco, magistratus populi Romani creatus (ut Dom-
petius refert) Cum consules ab urbe bellorum gratia auocaren-
tur, neque esset, qui in ciuitate ius reddere posset. Hinc Urbanus
praeco appellatus est, quod in urbe ius redderet, post aliquot
annos non sufficiente eo praeco, quod multa turba peregrino-
rum in urbem ueniret, creatus est & alius praeco, qui peregrini-
us appellatus, eo quod inter peregrinos ius dicebat. Capta de
inde Sardinia, & Sicilia. Item Hispania. deinde Narbonensi
provincia tot praeco, creati sunt, quot provinciae in ditionem
uenerunt, partim, qui Urbanis, partim qui provincialibus praeco-
essent. A praeco praeco, ipse magistratus. et praeco, pos-
sessum deducitur. & praeco, ut praeco, corona. Praeco
cohors est dicta, quod a praeco non discedebat. Praeco-
res enim initio erant, qui nunc consules. & Scipio, qui primus
africanus est dictus, fortissimum, quemque militem delegit, qui
ab eo in bello non discederet, & caetero militiae munere uacat-
rent, ac sexcuplex stipendium acciperent. Praeco, porta ap-
pellabatur, qua exercitus in praeco, conducebatur. & tran-
senna, quod non transitum (ut quidam putant) significat, sed
porrectam extra domum, quasi pergulam, per quam transitur,
superimposito tegulo. Macro. Praeco, tum sedenti Metello in
transenna dimissum uictoriae simulachrum. Cicero. Nunc pe-
te a Crasso, ut illam copiam ornamentorum suorum, quam co-
structam uno in loco, quasi per transennam praeco, stri-
ctim aspeximus. Item compositum ab eo pertranso. & praeco,
um tabernaculum consulis. In eo modo incipio, ut in certamen,
hoc est inchoat, modo in gredior. Plau. Uidebo id, priusquam
ineam domum modo concubo. Plyn. Sed asini qui equas iecant,
optimi legendi sunt. idem. Arcerig; utriusque genus ab altero nar-
rant, nisi infantia eius generis, quod ineant lacte hausto. hinc
initorem aliquando pro concubitore. & inicum pro coitu usur-
pamus. Subeo modo in gredior. Virgilius, Haec inquit limina
uictor Alcides subiit. unde subire onus, & subire provinciam
dicimus. modo occorro, in memoriam uenio. idem. Subit et de-
serta Creusa, Nonnunquam extollo. Plyn. Sed hi rationem af-
ferunt, quod leuissima est imbrium aeternarum aqua, ut quae
subire poterit, & pendere in aere. Idem. Nec leuitatis in plu-
uia aqua argumentum est subisse eam in caelum, cum etiam la-
pides subisse appareat. Hinc subitus deducitur, quod repenti-
num significat. Acaus. Benefacis, sed nunc quid subiti mihi fe-
bris haec attulit mali? A quo fit subito aduerbium, hoc est re-
pente. Martialis. Nam subito collapsa ruit. & subitarius repen-
tinus, quod etiam pro extemporali accipitur. Cellius. Quid si-

bi uellet subitaria dictio. Item subitaneus. a quo subitaneam
mortem dicimus. Superbio, quasi super eo. A quo superbus. su-
perbia. superbe. superbiloquus. superbiloquentia, de quibus
superius disseruimus. Redeo, reuertor. Terentius. Redeo inde
iratus, atque a gre ferens. Aliquando tamen accipitur pro eo, quod
est referor. reuocor. Virgil. Redit a agricolis labor actus in or-
bem. Veteres redunt pro redeunt scribere. a redeo reditus,
hoc est reuersio deriuatur. & rediculi sanum extra portam ca-
penam iureo dictum est, quia accedens ad urbem Annibal ex
eo loco redierit, uisis quibusdam perterritus. Cetero modo conui-
gor. Cellius, Coibatur societas in se parabilis. unde quidam coe-
tum pro conuentu deductum uolunt, quasi coitum, hoc est conui-
tionem. conuentum modo concumbo. Ouidius. Hic coeamus
ait, coeamus, retulit echo. Hinc fit coitus pro concubitu. Item
frequetatum comuto, quod ueteres aliquando pro concumbo
usurparunt. cuius passivum est comitor, quamuis reperitur
etiam deponens. & comes, & comitum. A quo comitalis, &
comitaliter. de quibus superius disseruimus. Sedeo, quasi seor-
sum eo, de quo & eius deriuatus simuliter a nobis disputa-
tum est. Ambio, quod proprie significat circuo. concludo. Vir-
gilius, Quae rapidus flammis ambit currentibus amnis. Per
metaphoram tamen aliquando significat ambire, pro eo quod
est blandiri. & circouenire. Virgil. Quo nunc regnam am-
bire surrentem Audeat affatu. Quoniam uero romani dum ho-
nores, & magistratus quaerere, circuire singulos solebant,
prensare dexteras, rogareque ut se suffragijs adiunarent, factum
est ut ambire accipatur pro eo, quod est honores & magistratus
quaerere. Ab hoc ambitio, et ambitus deducuntur. Ambitio pro-
prie est honorum, & laudis immoderate cupiditas. Ambitus
uero dicitur, cum ad publicos honores, et magistratus uisus,
atque honesti artibus, ut puta blanditijs, precibus, largitione co-
tendimus, qualis est, quae nunc uulgo a Simone mago simonia
uocatur. Quae cumque autem ambitus facit, ambitio facere compul-
lit. Unde ambitiosi dicuntur, qui immoderate appetunt hono-
res. Interdum pro captatione misericordiae ponitur. Quintilia-
nus. Si iuuenis innocens iudices ut uellet ambitu tristis-
simae calamitatis, hoc est misericordiam captare ex commemo-
ratione malorum. unde ambitiosus etiam dicitur qui huiusmo-
di utitur ambitu. Idem. Non sum ambitiosus in malis, nec la-
crymarum augere causas uolo. Ambitus etiam apud rhetores
dicitur, quod graeci peridion uocant, cum sententia certa quadam
descriptione definitur. Sed hic constat ex membris, quae cola
graeci uocant. & caesis, quae commata appellant, de quibus su-
perius diximus. Item ambitus locus est inter aedificia uicino-
rum, patens in latitudinem pedes duos, & semissem, ad arcu-
eundi facultatem relictus. Item ab ambio amnis, hoc est flumi-
us (ut Varro testatur) quia omnia flumina circumeunt, propter
quod cornua pinguntur. ARCES. Loca excelsa pro-
pter altitudinem montis, in quo situm est Tybur. GELI-
DAS. Frigidus. Quia locus iste natura frigidissimus est.
Celu proprie glacem significat, dictum (ut nonnulli existi-
mant) ἀπὸ τοῦ λυγρῶν, hoc est a soluendo terram. nam
glaciae profusa terra resoluitur. aliquando tamen pro frigore
accipitur. unde gelidum frigidum dicimus. A gelu fit gelo uer-
bum. a quo congelo, hoc est constringo. unde fit congelatio atri-
ctio. & gelasio, in gelu astringor. & glaciae, quasi gelatae. a
quo glaciator uerbum, hoc est in glacem astringor. & glacia-
lis quod glaciari, hoc est in glacem astringi solet. Iuuenalis,
Ultra saurotatas fugere hinc libet, & glacialem oceanum.
TYBURIS. Tybur urbs est ad sextumdecimum lapidem
distans ab urbe Roma. Hanc Cato Solinus, & alij quidam a
Carylo arcaide Classis Euandri praefecto scripsisse conditam
fuisse.

fuisse. Plinius uero Tyburis originem multo antiquiorem esse scribit quam urbis Romae, & extare adhuc tempore suo memorat illic tres et Tyburto eius urbis conditore uetustiores, apud quas in auguratus traditur fuisse Tyburtus, dum urbem esse conditurus. Sed hanc authorum disensionem concordat Sextus nobilis apud graecos historicus. Catylus inquit Amphiarai filius fuit. hic post prodigiale patris apud Thebas ante illa cum bellum interitum, iussu dei cum omni suorum coetu, et sacris missis, tres liberos in Italia procreauit, Tyburtum. Coraam. & Catylum, qui ex pulsus ex oppido haud longe ab urbe Roma positus ueteribus sicatis, a nonne Tyburti maxima filij, oppidum uocauerunt. huic consentire uidetur Virgilius cum inquit. Fratres Tyburti dictam cognomine gentem. Sunt qui affirmant singulos fratres singula oppida condidisse. Cuius rei testis est mons, qui adhuc Catylus dicitur. & Corax oppidum nobile in uolsis. A Tybur gentile nomen tyburis deducitur, & adiectiuum tyburinus. HERCVLEVS. Tybur Herculeum uocatum est, quod in eo Hercules religiose colebatur, frequenq; ad eius templum populus singulis annis die eius festo conueniebat. RVDIS. Vetus, sine artificio impolita. ALBULA. Albulae aquae dictae sunt in agro tyburino uarijs morbis utiles, praesertimq; uulneribus, haec praegelidae sunt. Strabo. Tybur herculeum est in quo Anuo e sublimi in profundam uallem praecipit descendit, & per nemora siluit urbi uiana. In planicie aquas albulas habet frigiditas multis e fontibus surgentes ad uarios morbos salutaris. no modo potui, sed etiam sessionibus admittas. Albulae dictae sunt a colore albo, qualem ferè omnes sulfurae habent. CANA. Alba. FVMAT. Tollitur quasi fumus. Surgunt enim ex huiusmodi aquis nebulae quaedam istarum fumus. Fumus a furo deducitur, ut supra diximus. A fumo uero fumosus & fumiger. & fumo uerbum. a quo in fumo, hoc est ad fumum sicco, sicut in solo sicco. & in fumibulum spiraculum, per quod exit fumus. & fumigo, quo aliqui utuntur pro suffio. a quo fumigatio, hoc est suffitio. & fumifico eiusdem significationis. Plautus, Etq; ut arabico fumificem odore. A QVIS SVLFVREIS. Propter aquas sulfureas, hoc est sulfuris colorem, ac naturam habentes, quod per uenas sulfuris transeant. Sulfer in insulis Aeolijs praecipue nascitur Inter Siciliam, Italiamq; sed nobilissimum in Melo insula in Italia quoq; inuenitur in Neapolitano, Campanoq; agro collibus, qui leuocabi uocantur, quod e cuniculis effusum pficitur igni. Genera eius quatuor. Vinum, quod graeci apyron uocant, nascitur solidum, hoc est globosum. Cetera liquore constant, & conficiuntur oleo incocta, hoc effoditur, translucetq; & uiret. Alterum genus appellant glebam, fullonum tantum officinis familiare. Tertium genus Aegula uocatur suffiendis, tamen lanis utile, quoniam candorem, ac molliciem praestat. Quarto ad echythia maxime conficienda utuntur. Sed tanta ei uis est, ut morbos comitiales deprehendat nidore igni impositum. Lusit & eo Anaxilaus in calice nouo pruna subdita circumferes, ex ardescens repercuttu pallorem dirum uelut defunctorum effundente conuiujs. Aufert & lichenas e facie cum terebinthi resina, & lepras. Harpactoon uocatur a celeritate auellendi. auelli enim subinde debet dicitur & gregale, quod hoc genus ceteris uilius est. Papinius, Quisq; communis permutat uireis gregale sulfis. habet & in religionibus locum ad expiandas suffitu domos. Nulla res facilius accenditur, ex quo apparet ignium uim magnam ei inesse. Fulmina & fulgura quoque sulfuris odorem habent, ac lux ipsa eorum sulfurea est. A sulfure sulfureus deducitur. & sulfuratium. Sulfurata enim dicuntur ligna exilia sulfure ab utraque

parte intincta ad accendendas lucernas. Martialis, Qui pallentia sulfurata fractis pmutat uireis. Iuriconsulti scribunt materiae appellatione carbones no contineri, nec titiones, alia ue ligna cocta, quae fumum non faciant, nec sulfurata, licet de ligno sicco sint, nec quae ad facies parata sunt. NOVVM. Magnum siue inopinatum. Nouum enim proprie dicitur recens, & quod nuper fuit. Ouidius, In noua fert animus mutatas dicere formas, Corpora. & a graeco deducitur, quod est rior. interdum pro magno, ac mirando accipitur. Virgilius, Pollio & ipse facit noua carmina. Nonnunquam pro inopinato idem. Quis furor iste nouus? Nouus etiam dicimus, quorum nulli maiores clari fuerunt, sed ipsi per seipsos clari esse incipiunt, & magistratus in ciuitate consequi. Cicero, Noui homines plurimi eisdem honores consecuti sunt. Ab hoc fit nouitas notae significationis, & nouitium, ualde nouum. et noualis. siue nouale, de quibus superius diximus. & nouissimus postremus. a quo nouissime aduerbium postremo. & nuper, quasi nouiter. A quo nuperus recens. Plautus, Quo tu una nocte postulauisti, & die recens captum hominem nuperu, & nouitium. & noue aduerbium. id est praeter consuetudinem. & nouo uerbum, hoc est nouum facio. A quo innouo, & renouo composita. & nouacula, culter rasorius, quod nouare, hoc est nouum facere uideatur. & nouerca, quod noua superinducatur a patre, ut superius diximus. Et utricus, quasi nouitricus, quod nouus superinducatur a matre. utricus enim, matris meae uir, quemadmodum inferius dicemus. & nugeres inutiles, & ridiculae, quasi noui gae, hoc est nouae, & inaudita. Nugas enim proprie dicimus uerba inutilia. leuia. ridicula. unde & pro rebus etiam inutilibus usurpamus. Hinc fit nugor uerbum, quod significat falsa leuia & inutilia loquor. & nugator, cuius foeminiuum est nugatrix. & nugax, q. nugator plenus est. & nugatio uocatio. & nugatus pro nugatione. & nugator, ac nugatissimus. & nugalia. hoc est nugationes. Cellius. Et alij alia quaedam nugalia proferebant. & nuggerulus, qui falsa, atque inutilia noua, uel res inutiles, atque inanes apportat. & nugguendus, qui rem aliquam mulieribus uendit. Nam omnia, quibus matronae utuntur, ueteres nugas appellauere. Plautus, Nugguendis res soluta est omnibus. ab hoc fit diminutiuum nugguendulus. a rior uero Neapolis dicitur, hoc est noua ciuitas. & neophytus nouellus, quasi rior fortis, hoc est nouum germen. & neomenia nouilunium. & Neoptolemus proprium nomen, quod significat nouus miles. Fuit autem Achilles filius ex Deidamia filia regis Lycomedis in Syro, cum qua uirginali habitu concubuit. Virgilius, De genere q; Neoptolemmum narrare memento. Hic postea a colore rufo dictus est Pyrrhus. nam graeci πυρρὸν rufum dicunt. fuit rex Epeiri ab Oreste interfectus. Alter quoque Pyrrhus fuit Aecidae filius, rex Epeiri, qui paternum genus ab hoc traxit, maternum ab Hercule. Hic cum romanis bellum gessit, & in peloponneso, dum argos oppidum oppugnaret, lapide ictus interijt. a quo pyrrhychius appellatus pes duabus breuib; syllabis constans, quo frequens in ludis suis utebatur. Pyrus uero Imbrasii filius, & Thracum rex fuit, qui cum ex Eno patria troianis supplicis tulisset a Thoante rege Etolorum in bello occisus est. Pyrrho autem Helidensis philosophus, & Plitarchi filius fuit, quem Apolodorus prius pictorem fuisse affirmat, postea audisse Anaxarchum, adeoq; aliqua do ira percitum fuisse, ut sumpto ueru cum atrnibus coctum in forum usq; persecutus sit. quandoque etiam in Helide discipulorum distinationibus fatigatum abiecto palio Alpheum transisse. Ab hoc pyrrhonij dicti sunt philosophi, qui a graecis ουερνινδοι, hoc est commentantes, & ueluti quae stores quidam, ac considerato-

res appellantur. Nihil enim decernunt, sed in querendo semper, considerandoque versantur, ac, ne videre quoque plane quequam, neque audire sese putant, sed ita pati, afficique quasi uideant, uel audiant, hoc duntaxat ab Academicis differentes, quod Academia quidem ipsum illud nihil posse comprehendere, quasi comprehendunt, et nihil posse decerni, quasi decernunt. Pyrrhonij uero ne id quidem ullo pacto uideri uerum dicunt, quod nihil esse uerum uidetur. Academici ab Academia dicti sunt, loco nemoroso, mille passibus ab Athenis distante, et ab Academo Heroe cognominato, in qua uilla fuit natiuitate Platonis nobilis, hoc loco conuenire, et de naturis rerum disputare philosophi solebant. PENE. Quasi hinc Peninsula dicta, quae quasi insula est, et undique serè aquis clausa, breui tantum angustia, quae dicitur in isthmum continenti adnectitur. Nam insula dicitur terra, quae undique aquis clauditur. proprie autem mari. Vnde quidam a salo appellatis insulas uolunt, quod in salo, hoc est mari sita sint. Ab insula fit insularis. Plynus, Qui primus insularem morbum in urbem inuexit. Peninsula graeca *χερσονήσος*, siue *χερσονήσος* uocant, quasi terrestrem insulam, quippe eorum lingua *χερσαίος* terrenus. *χερσαίος* terra. *νῆσος* insula dicitur. R. VIT. Conadit, et solo strata est. Proprie enim ruere conadere est. Virgilius, Ruit alto à culmine Troia. Per metaphoram tamen aliquando pro effundi accipitur. Idem, Vnde ruit totidem uoces resposita Sibylla. Aliquando pro deiça. Cicero, Sed hoc nõ est emptorem pati ruere, et per uenditorem in maximam fraudem incurrere, interdum pro diruere, emertere, complanare. Virgilius, Cumulosque ruit male pinguis arenae. Quandoque profestinanter ire, siue in praecipiti ferri, et sine cautela in aliquem impetum facere. Idem, Quo ruit, extremum hoc miseræ det manus amanti. Idem, Quo mortura ruit, maiorque uiribus audet? Nonnunquam pro impellere. Terentius, Caeteros ruerem, aggre, raperem, tunderem, prosternerem. Plerumque pro eruere, eleuare. Virgilius, Cõfusa ruebant ossa focis. A ruo rui na deducitur, quae proprie casum significat. ponitur tamen etiam pro exadio, ab hoc ruinosum dicimus, ruinis plenum. Item a ruo ruitum, instrumentum rusticum, quod eo arena eruitur, et ruitulum, quod eo ignis prouocatur, ut panes coquantur, et ruito, quod sine scribi debet, ab eruendo spiritu. Flaccus, Rident alios rutare, ac respirare pulcherrima super uia. Reperitur et deponens rutor. Cicero, id faciale, cum rutaretur, animaduertimus. Hinc ruitus, et ruitatio deducuntur, quidam tamen ructo cum e scribendum affirmant, et a rugo uerbo deriuant, eiusdem significationis, a quo et erugo fieri dicunt tertie conuersionis. Sunt qui ruitubam quoque a ruendo deductam putant, quod uocabulum ueteres pro turbatione usurpabant. Varro, id postea uiderimus, nunc sumus in ruituba. et runam teli genus. Ennius, Runata recedit, hoc est runis praeliata. habet autem hoc telum latiorems cuspidem, a quo diminutuum eius nulla significat instrumentum ferreum, stimulo rusticorum additum, ad uomerem detergendum. Plynus, Purget uomerem subinde stimulus cuspidatus nulla. item runana fabrilis instrumentum, item runco uerbum, quod è eruo, euello, a quo runactio, euulsio inutilium herbarum, et ueprum. et Runana dea, quae runationi praerat, item aberunco, a quo aberu casto, quod est euerto. Cicero, Sumptum a Lucilio Dii maline meliora, atque amentiam aberuncastissime meam, item dirunco, quod est mundo, detergo. Veteres etiam pro Runana Runam usurparunt. Item a ruo composita sunt obruo, quod significat operio, quasi eruta terra id fiat. Ouidius, Obrue uersata ce re alia femina terra. Dicimus tamen etiam obrutum undis. Virgilius, in cute uim uentis, submersasque obrue puppes. Obruo-

tum uino. Cicero, Ut fratrem imitetur se obruit uino. et ad animum quoque transfertur. Quintilianus, Tot uoluptatibus obruere possint unum dolorem. Eruo, extraho, a quo eruto. Vnde fit eructio, quod ab imo stomacho eruitur spiritus. Quidam etiam erumnam ab hoc deriuatam existimant, hoc est miseriam, maiorem calamitatem, quod animam eruat. Ab hoc fit erumnosus, hoc est maestus, calamitosus. Proruo, cum impetu feror. Plautus, Proruo in eum unguibus iruo, eiusdem ferè significationis. Sallustius, Cum forte in eum irruerent facie repulsi sunt. Subruo, effodio. Seneca, Subruunt terram, thesauros quarunt. Diruo, deicio. Horatius, Diruit aedificat, miscet quadrata rotundis. Dirutum aere militem dicebant ueteres, cui stipedium, et gnomonia causa non erat datum, quod as in fiscum, non in militis sacculum diruebatur. Corruo, idem, quod ruo, siue simal ruo. Quidam corrudam, hoc est syluestrem asparagum ab hoc deductum uolunt, quod adolescens corruat, hoc est decadat, unde et Attia horuminum appellat *ἀπὸ τοῦ ἐρπῆος*, quod est ruo, idem a patria libicum uocatur, hoc trito cum oleo perunctos pungi ab apibus negant. Sunt etiam qui rutam a ruendo, hoc est eruendo dictam existimant, quod una ex omnibus herbis propter multiplices eius usus maxime eruatur. Quippe nulla herba contra serpentium ictus efficator est, unde mustella cum his dimictura est rutae ante se mununt. Vales et contra scorpiorum ictus, et araneorum apium, crabronum, uesparum aculeos, et antharidas, ac salamandras, canis uerabosus morbus, si acubuli mensura succus eius e uino bibatur, et folia trita, uel commundicata imponantur cum melle, et sale. Sucto uero perunctos negent ab his malefici ferri, Serpentesque auunt, si uerata rutae, uidorem eius fugere. Sculptores, et pictores hoc abo uuantur, oculorum gratia. Multi sucto eius cum melle attico inuncti, uel cum lacte mulieris puerum enixae caligines discusserunt. Pforas, et lepras cum alumine illite emendat, radix rutae sanguinem oculis suffusum, et in toto corpore curat, aut maculas illite aufert. Datur et uenerem crebro per somnia imaginantibus. Succus tamen rutae copiosior datus, ueneni noxiam obtinet, sed quod mirum est acuta sucto extinguitur, adeo uenenorum quoque uenena sunt, praeterea ad tussim suffpiria, pulmonum, iecanorum, renum uita, craspula grauedines, innumerisque alios morbos rutae confert, herba, sucto, radice, semine. GESTATVS. Vetus portatus, hoc est cum Regulus curru ascendens inde discessisset. Cere pro proprie portare est. Virgilius, Bella manu, letumque gero. Aliquando tamen pro habere accipitur. Idem, Et nos aliquod nomenque, decusque gessimus. aliquando pro facere. Idem, Nec tecum talia gessi, magnanimum Aeneam, et fati extrema secutus. Hinc gessit, et res gesta dicuntur, de quibus superius diximus. et frequentatiuum gesto, et gestus nomen quartae declinationis, quo indicatur, quod geratur. potest tamen et participium esse, a quo fit uerbum gesto, quod proprie significat letitiam animi cum quodam corporis motu exprimo. Terentius, Qui me rogando obtundat, quid gestiam, aut quid letus sim. Virgilius, Et studio incassum uideas gestire lauandi. Aliquando tamen pro cupio accipitur. Lucilius, Quantum haurire animus misarum e fontibus gessit. Item a gesto gesticator eiusdem significationis, a quo gesticator, gesticator, gestulatio, et gestamen quicquid gestatur, ut uestes, arma, scriptum, et similia. et gestator, ac gestatrix, et gestatorium feraculum, et gestatio, uelatio, portatio, item a gero grummus a congerie terrae, est enim grummus terra collectio minor tumulo, interdum tamen pro aggre ponitur. Varro, Et praefo iugo ingentem grumnum anni adiderunt.

diderunt. Item gerulus, qui fert aliquid onus, & pro baiulo accipitur. baiulum enim dicimus eum, qui mercedis gratia onera ferre consuevit. nam baiulare portare est. Plautus, Ego baiulabo, tu, ut deceat dominum, anteito inanis. a gerulus fit compositum nuggerulus, hoc est nugator, siue nugurum apportator, de quo paulo ante diximus, qui & a gerendis nugis gerro appellatur. Quamuis aliqui hoc a gario potius deductum uelint. garire enim inepte strepere est. Cicero, Nam & seculus nullus ante gymnasia inuenta sunt, quam in ijs philosophi garire ceperunt. hoc et gariditare ueteres dixere. Varro. quidnam gariditatis dicentes, o fortuna. o fors fortuna. hinc qui uocem inaniter iactat, garulus dicitur. item garulae aues canora, & hilares. Virgilius, Garula, quam tignis nidum suspendit hirundo. quandoque etiam gerulus pro cordato accipitur. Varro, In hac ciuitate tum regebat Dionysius homo garulus, & acer. A gero etiam, seu (ut aliqui uolunt) gario, Gerra nugae dicuntur. Nos a graeco deductum existimamus, qui xi ppx uocant crates umneas. cum enim Athenienses Syracusas obsiderent, & crebro gerras poscerent, irridentes Siculi gerras clamare ceperunt. unde factum est, ut gerra pro nugis accipiantur. & inde gerrones appellati leues. inepti. ridiculi homines. Nonnulli etiam tradunt gerras in Naxo Veneris insula fixatores uocari. Gerrus uero flumen est Scythiae septimus ab Istro memoria dignus. item a gero gerundium, siue gerundium apud grammaticos, quod & participiale nomen appellatur, quod sub una uoce actiuum, & passiuum sensum gerat. item belliger. a quo belligero uerbum. armiger. corniger. flammiger, & moriger, de quo supra diximus, qui & morigerus dicitur. Plautus, Ut tibi morigerus hodie, ut uoluptati sui, & alia his similia. Praeterea a gero composita sunt aggero, quod si significat a gregem. unde agger deducitur, qui est cuiuslibet rei coacernatio. item eminentia mediae uiae exaggeratis lapidibus strata. Virgilius, Quales sepe uiae deprehensus in aggeres serpens. & aliud compositum exaggero, quod est coacernatio. Egero, extra gero. unde aliquando pro euomo accipitur. aliquando pro eo, quod est per inferna corpus euacuo. a quo egestio deducitur. Egeria nympha, cui sacrificare praegnantem solebant, quod eam putabant facile foetam alio egerere. imgero, im porto. misceo. Suggesto, modo supporto. submisstro. modo insinuo. a quo suggestio, insinuatio. & suggestus pulpitum, hoc est locus excelsior. unde oratio haberi ad populum solet, dictus suggestus, quod ibi ligna suggerantur, in quibus strari possit. Pulpitum uero quasi publicam, quod qui consistit, publice spectetur. Digerio. ordino. dispono. Virgilius, Sic digerit omnia Chalcas. ab hoc digestio ordinatio. & digeste aduerbium ordinat. Congero, quod proprie si significat congrege. coaduno. Tibullus, Diuitias alius fuluo sibi congerat auro. per metaphoram tamen ponitur pro nidifico, quod ibi coadunentur, quae ad faciendum nidum sunt necessaria. Virgilius, Nanque notauit ipse locum, aerae, quod congersere palubes. Hinc congeries coadunatio appellata. Regeo, retro gero. interdum etuomo. Apuleius, Na et regesta, crapula uestem inquinauerat. BIVGIS EQVIS. Binis. Bivig equi dicuntur, cum bini ad unum iugum nexi sunt. hi bivigam ducunt, sicut quadrivig, qui quatuor. hi ducunt quadrivigam, quemadmodum superius differimus. FORTUNA. Dea. QVAE PARTAM MAGNAE NON ERAT INUIDIAE. Quae non potereat sustinere tantum odium, quantum in animis hominum e morte Reguli conceptum fuisse. NVNC. Postquam absente Regulo collapsa est porticus. DAMNA. Deriuatum e ruina factum. IUVANT. Placent. delectant. TAN-

TI. Pretii, si hoc est tantae estimationis. Nam quemadmodum dicimus, tanti facio. tanti aestimo. ita tanti sum, hoc est tanti aestimo. tantum ualeo. PROBARE. Experiensensus est, si porticus stetit, non potuisset fieri periculum, an dijs Regulus curus esset. Nunc uero ruina porticus illo saluamorem in cum deorum probauit.

EPIGRAMMA XLII. DE ARIA,
ET PAETO.

10

CASTA SVO GLADIVM. Pulcherrimum tetrasichon de Aria patruina Paeti uxore. Quae damnato uiro, propterea quod in Claudium coniurauerat, ad illum profecta, prius sese, ne post eum uiueret, gladio perfodit, tum uulnere extractum uiro, ut idem faceret por-

20

30

40

50

60

rexit. De hac sic scribit Plinius Secundus in epistola. Praclarum illud quidem Ariae ferrum stringere. perferdere praetis, extrahere pugionem, porrigere marito. Adde uocem immortalem, ac pene diuinam, Paete non dolet. CASTA. Honestas. fidem seruans uiro, nullam turpitudinis notam habens. Castum proprie dicimus pudicum, & immaculatum, quasi castratum. Nam castrare proprie est pudenda amputare. Qui autem sine pudendis est, necessario castus est. Virg. Casta pudicitiam seruat domus. Per metaphoram tamen castum pro honesto, & continenti accipimus. unde & in antiquissimis epigrammatibus aliquando legimus uxori castissimae. & castum tantum dicimus, in quo nihil est lasciuiae. Varro. Demittis acris petore luctus, cantuq; casto corda relaxas. Item castam manum, quae se a furtis, & rapinis continet. Idem, nec manus uisco tenacina tinxerat uiri castas. Item pro pio, & religioso. Virgilius, Quisq; sacerdotes casti, dum uita maneret. Idem, Nulli fas casto sceleratum insistere limen. Hinc castitas, hoc est pudicitia deducitur, quam ueteres etiam castitudinem dixerunt. Acti. ibi fas. ibi cunctam antiquam castitudinem. & caste aduerbium, hoc est pudice. honeste. et comparatiua, ac superlatiua eorum castior. castissimus. castus. castissime. & incestum, siue masculino genere, incestus (utroque enim modo dicitur) quasi non castus. est autem crimen, quod committitur cum ea, cum qua illicitum alioquin matrimonium fuisse, ut puta cum matre. sorore. sacris uirginibus. aut alijs huiusmodi. & incesto uerbum, quod si significat fredo. polluo. Virg. Totamq; incestu fatuere classem. ab incestu incestuosus dicitur, qui incestum commisit. Stuprum aliquando pro incestu ponitur. Proprie tamen stuprum est contra legem uentus, qui duplex est. unus cum nupta, quod & adulterium dicitur, aut cum puero, aut cum sanguine coniunctis, siue sacris uirginibus. alter cum uim afferimus cuiuslibet personae, etiam si ancilla sit. Unde stuprare in utroq; sensum accipitur. Quintus. Vxor marito dicit appellat. a se de stupro a priuigno item fertina supra, raptosq; concubitus obicit. uel falso maritus. Stuprum quoq; pro turpitudine ueteres usurparunt. Ennius. Foede, stuprumque; castigor quondam. Stupre inquit, hoc est turpiter. secundum quosdam castra, quod in ijs castris, & sine mulieribus uiuere. quamuis alij a castrando dicta malint, quod in ijs libido castraretur. nos a casta potius originem habere dixerimus. et castigo, quod proprie est increpo. reprehendo, & quasi castum, hoc est honestum ago. Cicero. Omnis autem animaduersionis, & castigatio contumelia uacare debet, neq; ad eius, qui puniat aliquem, aut uerbis castiget, sed ad reip. utilitatem referri. Idem. Et quoniam de impudentia diximus, castigamus & sequitatem, atq; inertiam. Virg. His grauis Entellus ductus castigat Aestes. idem.

E ij

Casta suo gladio cum traxerit Arria Paeto, Si qua fides, uulnus quod fecit non dolet, inquit, Sed quod tu facies, hoc mihi Paete dolet.

Castigatq; moras, opere omnis semita fertet. Aliqñ tamen castigo pro punio accipitur. Idem, Castigatq; auditq; dolos, subigitq; fiteri. hinc castigatum dicimus correctum. emendatũ. probum. honestum. a quo castigator. castigatissimus. castigate. castigatus. castigatissime. Castigatio, cuius diminutivum est castigatuncula. Casta mola a veteribus uocabatur sacrificij genus, quod uestales uirgines faciebant. Castula, pallioli præcinctum, quo nuda uirgines infra papillas præcinguntur, id est periconium, et præcinctorium appellatur. Castraria uero primogenium est, et significat locum, ubi cum nauigatio conqueſcit, rem, et gubernacula reponuntur. Plau. Quin si polrepositi remum sola ego in castraria, ubi quiesco, omnis familie causa consistit tibi. castanea nõ a casto deducitur, sed græca uox est, quippe græci nãstator uocant, e nucum genere. Virg. Castaneasq; nucos, mea quas Amaryllis amabat. armatũ huic echinato calice uallum est, terni quibusdam partus ex uno calice, cortexq; lentus. proxima uero cor pori membrana nisi detrahatur, saporem infestat. Torrentur in abis gratus. Sardibus; hæ principio prouenere. ideo apud græcos sardiani balani appellantur. Plura earum generis. Tarentinae planæ figura, ficialime mundantur, ficialius balanitis, quæ rotundior est, pura maxime salariana. laudatior coreliana, et ex ea per insinonem facta metereua. uulgatior, quæ coctua uocantur. Patria laudatissimis Tarentum et in Campania Neapolis. Cætera suum pabulo gignuntur. A castro uero castratio deriuatur, quæ proprie est uirilium amputatio. ponitur tamen pro quacũque truncatione, siue priuatione. Pacuuius, Ut esset aliquis, qui linguam eius castraret. Quidam spadones. castratos, et eunuchos ita distinguunt, ut castrati sint, quibus testes naturaliter desunt. spadones quibus uolenter detracta est uirilitas. Eunuchi, qui se sponte castrauerunt. unde sunt illi uersus. Castratos natura facit, uolentia spadones Mangenum improbitas, eunuchos sola uoluntas. Vlpianus tamen iurisconsultus spadonũ nomen generale esse affirmat, et eo omne genus eunuchorum comprehendit. Ab eunuchus fit eunuchus uerbum, quod significat castro, cuius passivum est eunuchor. Varro. Siquis patriam maiorem parentem extinguit, in eo est culpa, quod facit pro sua parte is, qui se eunuchat. Afranius. itaque eunuchatus in medium prodit. Est autem græca uox ἀνὸνχος. unde ἀνουχιστὴς castrator dicitur. ἐνουχιστὴς castrator. TRAXE R A T. Lenauerat. extraxerat. Trahere enim aliquando significat per uim ducere. Virgilius, Huic ceruixq; comaq; trahuntur per terram. Aliquando lenare Cicero. Et ex puteis iugibus aquam calidam trahit. Plautus, Ego illi puteo, si occipso, animam omnem intertraxero. Ab hoc trahere deriuatur uehiculari genus sine rotis, quo coloni uuntur. Virgilius, Tribulaq; trahetq; et iniquo pondere rasti. et trahax uidus. rapax. omnia ad se trahens. Plautus. Eho lutum lenonium, eho sterquillimũ publicum. im pure. inhoneste. iniure. illex. labe populi. pecunie accipiter. Auide, atque inuide. prociat. rapax. trahax. trecentis uersibus tuas impuritates loqui nemo potest. et tractim, quod significat trahendo sine intermissione. uigiter. Virgilius. Tum sonus auditur grauior, tractimq; susurrat, et tractus, quod modo pro regione, et plagis accipitur. Idem. Indicio est tractu surgens oleaster eodem modo significat apud dialecticos quicquid constituimus uerum esse, et falsum reperitur. Quod et antistropheon, et reciprocum argumentum uocatur, de quo superius diximus. et traquila genus teli, quod sicut infixa trahatur. item rete, quod uulgo nunc tractam uocant. Plinius, Vnus suberis anchoralibus maxime nauium, piscantiumq; traquilis. et cadorum obturamentis, præterea hyberno foeminarum calcætu. Et trabs, quod in alium traha-

tur. Trabes enim uocamus duo tigna edificij gratia simul compacta. nam cum simplicia sunt, non trabes, sed tigna uocantur, quamuis tigni appellatione materia omnis, quæ edificio necessaria est, continetur. item quæ uineis adhibentur, ut perticæ. et pedamenta. a trabe trabis nauis dicta, quod sit trabis confixa, quales sunt, quibus germani in Rheno, ac Danubio uuntur. Pacuuius, Labitur trabis in alueos. et tracto frequentatiuum. a quo attracto, et contracto, quæ proprie significant frequenter tango. Ponitur tamen tracto aliquando pro mereor, ut bene tracto te, pro eo, quod est bene mereor de te, unde fit detracto, quod significat male tracto. item reuaso. Iustinus. Nec ipse detractauit certamen. item pro differo. Nam ea, de quibus differimus, frequenter tangere uidemur. Hinc tractatus deducitur. item a traho composita sunt attraho. circumtraho. intertraho. pertraho. nota si gnificationis. item detraho, quod proprie significat tollo. extraho. Terentius, Assideo, occurrunt serui. socos detrahunt. Cicero, Postremo sicui ciuitati sociæ tantum detrahit, quantum commodum fuit. Ponitur tamen frequenter pro derogare. unde detractores dicuntur, qui fame alicuius derogare uolunt. Cicero, Et si queritis, ut ipse de me detraham, illos ego accusatores peto. Extraho, extra traho, Protraho. differo. subtraho. subtrahio. distraho modo se paro. Terentius, Quod si eõ meæ fortune redeunt, abs te ut distrahatur. Cicero, Quod primum hæc natura coherentia opinione distraxissent. Hinc distractio separatio. Varro. distractione ciuitatis elanguescit proprium bonum ciuitatis, atque a grotare incipit, et consensere, modo diuido dissipto. Virgilius, Turbat distrahit equis. Varro. Metuum suscitum propter perfidiam interemit penè imperio suis, quam humanius. Nam equis ueluti curriculum ex utraque parte deligatum distrahit interdum uendo, etenim quæ uendimus, a nobis separamus. Lucilius, Diuidant. dissi pent, distrahant, Retraho retro traho, siue rursum traho, siue reuoco. a quo retracto eiusdem significationis. unde Aurelius librum retractationum appellauit, in quo multa retractat, hoc est reprobatur, reuocat, ex ijs, quæ a te scripta sunt. item obrecto, hoc est detrabo. maledico, quasi aduersus aliquem tracto. a quo obrectatores detractores dicuntur, atque maledici. et obrectatio maledictio. Abstraho, aufero. tollo. Contraho modo colligo. Virgilius, contrahimusq; uiros, modo conuenio, pacior. a quo contractus conuentiones appellantur, quæ per stipulationem fiunt. A contraho quando colligo significat contractio dicitur. unde neruorum contractionem appellauit, cum nerui rigore quodam colliguntur, nec possunt extendi. Cuius morbi pessimum genus est, cum uel caput scapulis, uel mentum pectori, uel rectam et immobilem ceruicem intendit, primum græci episthotonon, sequentem emprosthotonon, uel tantum tetanon appellant. Contractioni contraria est resolutio neruorum, quæ modo tota corpora, modo partes infestat. illam apoplexian. hanc paraly sin nominamus. a qua paralitica, sicut ab apoplexia apoplecia. DE VISCERIBVS. De uulnere in uiscere porrecto. Viscera enim ut supra diximus, interiora omnia dicuntur. ut iecur. cor. pulmo. præcordia. illa. et reliqua, quæ pelle teguntur. Ex ijs extra sunt, quæ dijs sacrificantur, et ex quibus aruspices futura prænosciunt, ut supra diximus. Cor, quod animalibus cæteris in medio pectore est, homini infra laeuam papillam ita palpitat, ut ad motu manu duo esse uideantur. hoc primum nascentibus formari in utero tradunt deinde cerebrũ, sicut tar distime oculus, sed oculos primum mori, cor nouissime in hoc mens habitat. solum hoc uiscerum uitijs non maceratur, nec supplicia uitæ trahit, sed solum mortem illico aufert. audacia animalia existimantur quibus paruum cor est, pauida quibus præ grande. Cuius rei hanc rationem

rationem Aristoteles tradit, quod grandiora corda minus caloris, q̄ pro sua magnitudine necessariū sit, obtinent. ut enim in paruo, & magno domicalio tantundem ignis non aequae calefacit, sed minus caloris sentitur in magno, sic in ampliori corde calor naturalis minus agit, q̄ in mediocri, quo fit, ut sanguis frigidior sit, ex quo prouenit metus, maximū cor eē tradit pornone muribus, se poro. asino. ceruo. & oibus timidis, aut propter metū maleficis. in paphlagonia bina pdiabus corda sunt. Aegyptij, quibus mos est cadauera medicata seruare, tradunt cor in homine p singulos annos ad binas drachmas pōderis acedere. Ab eo detrahi tantūdem, et ideo ultra centesimū annū, defectu cordis nō uiuere hominem. Hirto corde gigni quosdā homines produunt, & hos fortissimos esse industria, ut Aristomenem Messeniū, qui trecentos occidit lacedaemonios, ipse cōtul neratus, & capus femel, p cauernam latomiarū angustias euasit, uel pū aditus secutus. iterū captus sōpitis custodia ad ignē aduoluitus lora cum corpore exussit. Tertio capto lacedaemoniū disseuere pectus causa uidendi, et hirsutū in eo cor reperunt. Caesari dictatori quo die primū ueste purpurea processit, atq; in sella aurea iniecit, bis sacrificanti in extis desuit cor. unde quae stio magna de diuinatione argumentantibus orta ē. Potuerit ne sine illo misere hostia uiuere, an ad tempus amiserit. Negatur cremari cor posse in ijs, qui cardiaco morbo obierint. itē in ijs, qui ueneno fuerint interempti. Hinc Vitellius reū Pisonem eleganti oratione huius sceleris carogit hoc usus argumēto, palamq; testatus nō potuisse ob uenenum cor Germanici Caesaris cremari. E contrario innocentiam suam testatus est piso, qd̄ princeps cardiaco morbo obijisset. Cardiaco nomen ἀπό τῆς καρδίας, hoc est à corde deducitur. unde & ipsum cordis uocabulū derivatur, atq; isaniae proprie contrarius ē hic morbus, quāuis saepe ad eū phrenetia transeūt. Sigdem mens in illis labat, in hoc constat. id autē nihil aliud est, q̄ nimia imbecillitas corpis, qd̄ stomacho languente in modico sudore digeritur, licetq; protinus scire id esse ubi uenarū exigui, imbecilliq; pulsus sunt. Sudor autē supra consuetudinē, & modo, & tempore ex toto thorace ceruicibus, ac et capite prorumpit. A corde cordatus deducitur, qd̄ ueteres pro ingenioso usurpabant, & bonā mentem habente. Nā & cor pro ipsa mente accipitur. Vnde cordare dixerunt pro eo, qd̄ est animo sedere, quāuis cordi esse, & in animo esse differunt. Nā in animo est idē significat, qd̄ in animo habeo, uel animus est mihi, seu uolo, siue constituo. Cuius mihi erat in animo mittere ad Dolabellā. Cordi uero est, accipitur pro eo, qd̄ est delectat, & placet. Ter. Si tibi haec nuptiae sunt cordi. idem. Quia uterq; utriq; est cordi. si nuptiae uicinia sunt tibi, & uterq; utriq; amat. item à corde corculū, hoc est parū cor. Pl. Meum corculū, meus molliculus cascus. et cordulū, hoc est cōsideratio, & quasi dolor cordis. idē, at mihi cordulū est. Quid id, unde est cordulū tibi? et corculus masculino genere acutus. & coragiū instrumentū scenicum ab agēdo corde, hoc est per uoluptatē ducendo. & cura, quasi curra, de quo, & eius deriuatiuis superius locuti sumus. & corgo aduerbiū, quo ueteres pro profecto utebātur, quasi ex corde ago, id est loquor. & recordor. quasi in cor, hoc est in mentē reuoco, à quo recordatio. & socors ignauus, quasi sine corde. à quo socordia ignavia. & socordes ab antiq; dicti agni, qui post Cal. Augusti conaperentur. Coitus. n. p. eandem est à tertio idus maias ad aquile oaxsum, hoc est ad decimū Cal. Augusti. Nam post id tempus concepti inualidi sunt. & concors, qui unius mentis, siue unius animi est. à quo concordia, & qd̄ apud ueteres in usu fuit, concordatus. Pac. Concorditatē hospitio adiunctā ppetuam conferuetis. & concordo uerbiū, hoc est conuenio. & aduerbiū concorditer. et e contrario discors, qui corde, hoc est ani-

mo dissidet. à quo discordia, pro qua ueteres et discorditatē dixere. Pac. Quantasq; nec discorditas clades i portet familiae. & discordo uerbiū, hoc est dissideo, & aduerbiū discorditer, quāuis haec aliq non à corde, sed à chorda deducta existimēt. & uecors turbati, ac mali cordis. à quo uecordia sauitia. iter dum et uecors pro stultus. & uecordia pro stultitia usurpatur. & ex cors, ex animis. Cic. At unde magna dissensio est alijs cor ipsum animus uidetur. unde ex cordes, uecordes, concordēsq; dicuntur. A quibusdā et duricors, & graucors, pro eo, qui est durus, & grauis cordis. & praecordia membrana, quae extra se parant ab inferiore uiscerū parte ideo sic uocata, quia cordi praetenduntur, graecae phrenas appellant, haec natura prouidens ob id praecipue fecit, ne p uanitatem alui abis animus supprime retur. Propterea ad hanc membranā subtilitatē referunt mentis. unde phrena graecae ἀπό τοῦ φέρειν ὄνειρον. i. à ferenda utilitate nuncupauerunt, hinc φρόνιμος prudens dicitur, & φρόνσις prudentia. item e contrario phrenesis isania. & phrenetis qui ex morbo insanus est. ideo nulla est praecordij caro. sed neruosa quaedā subtilitas, in qua est praecipua sedes hilaritatis, qd̄ in illatione alarū maxime intelligitur. Ob id in spectaculis gladiatorum traiecta aliquando praecordia mortem cum risu uisa sunt afferre. Praecordijs subest nentericus receptaculum cibi, de quo supra diximus, inter lyenem, et iecur positus. Stomachus inter sinorū principū est. Lactes sunt. per quas labitur abus. illa uero ueluti quidam tibi flexuosissimi mos orbes facientes. inter quae praecipuum ille graecae colō uocat, in quo maxima causa doloris. Caetera intestina dicuntur (ut superius ostendimus) id uero pingue, quo intestina teguntur, omētium uocatur. aliis in quam dilabuntur cibi, postq̄ in uentre confecti sunt, haec medio umbilico adnexa est. Omento adnectitur lyen, magnum aliquando impedimentum maxime cursoribus, propter quod nonnunquā per uulnus eximitur. Sūt qui putant simul adimū risum. Rhenes sunt qui lumbis adherent eos dictos existimant ἀπό τοῦ πῶ fluo, q̄ riuū ab ijs obscaetū humoris oriantur. Vnde & lumbos qdam à libidine, hoc est libidine dictos existimant. nam ueteres lubet, & libet. lubidinē, & libidinem dixerunt. A lumbus lumbago dicta uitū, & debilitas lumborum. & elumbis, siue elumbus (utroq; n. modo dicitur) auulso lumbo, uel qui praelumbi debilitate sese erigere non potest. & praelumbo uerbum, quod significat lumbos praefringo. Non. Caepit unumquēq; praelūbare fistibus. Rhenes et rhienes dicuntur. & à ueteribus ne frundines quoq; uocabantur, qd̄ à graecis appellatur νῆφοι. A Rhenibus (ut qdā putant) Rhenones dictae sunt uestes ex pellibus, qd̄ calidos teneant rhenes. sub corde est pulmo spūs capax, q̄ in duas fibras ungulae bubulae mō diuisus est. iecur à dextra pte est sub praecordijs, & in quatuor fibras secatur, dicitur & ieanus, cuius inferiori parti fel ihaeret. in hoc traē, et insania cām esse uolunt, sicut pauoris in corde, in splene laetitia, in iecore amoris. 50 infra alium à priore parte est uescia tenuis, ac subtili membrana composita, cui in feminis est innectus utriculus, quem superius diximus, uterum, & locos, & matricem, & uulū uocari. A uescia uesciaria herba appellata, cuius superius mentionem fecimus, NON DOLET. Non affert mihi dolorē, dicimus enim dolet mihi caput, et doleo caput, dolent tibi ilia, & doles ilia. doleo casum tuum, & dolet mihi casus tuus. item doleo capite. doleo ilibus. doleo calamitatibus, quae tibi acciderunt, fitq; à dolore, hoc est animi uel corporis cruciatu. à quo & dolentia, quo usi sunt ueteres pro dolore. cuius contrarium est indolentia. Ci. Vt qui rem ex petendam uel uoluptate uel in dolentia metuntur. & dolorificum, qd̄ facit dolorem. Et dolero hoc est dolore afficio. & condoleo, simul doleo. & cordulū,

de quo paulo ante diximus. Dolor autē à dolando deducitur, hoc est à dolo dolos, quod significat minus quippe letitia augentur corpora, dolore minuuntur. est autem proprie dolare, siue edolare compositum ab eo, fabricorum uerbum, cum materie complanatur asperitas. unde dolabra instrumentum, quod dicitur. Transfertur tamen et ad alia. V. ar. Ego libellum meum non edolem (ut ait Ennius) Hoc est non poliam, et castigem. V. etes dolum aliquando pro dolatum scripsere, hoc est casum uel abrasum. V. ar. Numquid cælatus in manu dextra scyphus, hoc est cælo dolutus arietem ostentat mentoris? Ab hoc doliū deducitur uas grande, quo uinum reconditur. V. ar. Huc accidit cællæ. clauæ. claustra. carnaria. dolia. Ab hoc fit diminutiuū doliolū. Vnde doliola dicebantur, locus in urbe Roma ad cloacam maximam in quo non licebat despuere, cuius rei causam fuisse nonnulli dicunt, quod ibi cadaverum ossa inessent, alij quæ religiosa quedam Numæ P. pilij ibi post mortem eius fuissent infossa. item à dolando, hoc est minuendo deriuatur dolus, quod nunc in malam tantum partem accipitur, hoc est pro fraude, siue machinatione, quæ fit ad fallendum aliquem. V. etes tamen etiam in bonam partem accipiebant pro solertia, ac calliditate, quæ præsertim aduersus hostes, siue latrones adhibebatur. unde nunc dolum malum dicimus, quoniam et bonus dolum à ueteribus dicebatur. Labeo, Dolum malum dicimus esse omnem calliditatem. fallaciā. machinationem ad circumueniendum. fallendum, decipiendum uel alterum adhibitam. V. l. p. a. Non fuit autem contentus prætor dolum dicere, sed adiecit malum, quoniam ueteres etiam dolum bonum dicebant, et pro solertia hoc nomen accipiebant, maxime si aduersus hostem, latronem uel machinarentur. Ci. In quibus ipsis, cum ex eo quererem, quid esset dolum malus, respondebat, cum aliud simulatum est, aliud actum. hinc dolones uirgæ, siue cōti, in quibus, tanquam in uaginis latente pugiones, dicti à fallendo, quod decipiunt ferro, cum præ se ferant speciem ligni. V. irg. Saurosque gerunt in bella dolones. à dolum fit dolosus, hoc est insidiosus. à quo dolose aduerbium. Item comparatiua, ac superlatiua eorum dolo sior dolo sissimus. dolo sius. dolo sissime. sunt tamen qui dolo rem, et dolum, et dolo uerbum à greco potius deriuari existimant, hoc est ἀπό τοῦ δολῶ, quod significat maculo. Lædo. unde etiam δολος greci pro fraude usurpant.

EPIGRAMMA XLIII. AD CAESAREM.

DELITIAS CAESAR. Blanditur Caesari nummi eius adscribes, quod lepus per ora Leonum impune discurrat, quasi leones magnanimitatem principis, atque clementiam uelint imitari, cuius gloria erat parcere subiectis, et debellare superbos.

BLANDO DENTE. Blande hoc est suauiter stringente, placido, innocuo. V. A. G. V. S. Liber. nullū discrimē formidans. V. N. D. E. P. O. T. E. S. T. A quo hēt, ut possit. ERGO. Igitur. illatiua enim coniuñctio est, siue, ut alij uolunt, completiua. aliquando tamen aduerbium est, et circumflectit ultimā syllabam, poniturque pro eo, quod est causa. V. irg. Illius ergo uenimus, et magnos erebi tranauimus amnes. igitur quoque ueteres aliquando pro inde, siue postea ponebant. Pl. Sin aliter sentent animati, neque dent, quod petat, sese igitur summa ui utriusque suū oppidū expugnaturum. illud est notatum est, ergo, et igitur, quoniam illatiua, seu completiua coniuñctioes sunt, minoribus clausulis adhiberi. quare quā obrē, et quā p. p. maioribus, cum in eodem significato accipiuntur. aliter. n. sumuntur, cum ita dicimus, ne scio quare sic loquaris. intelligo quam obrem ita facias.

EPIGRAMMA XLIII. AD IULIUM SODALEM SVVM.

OMIHI POST NVLLOS. Hortatur Iulium sodalē suum, ut reiectis laboribus quieti, et uoluptati indulgeat, quod ueram uitam esse Martialis affirmat. quippe finem in honesta uoluptate, hoc est uitæ felicitate constituit, quam nemo assequi nisi per uirtutem potest. **M**EMORANDE. Memoria tenede. memoria (ut quidam putant) ἀπό τῆς μνήμης deducitur, quippe greci μνήμην memoriā dicunt. alij memoriā uolunt à memini uerbo appellatā, sicut recordationē à recordor, nihilque aliud esse memoriā, quā rei uentis recordationem. memini uero à mente deflexum, sicut recordor à corde. at uero mentem dictā existimant, quasi eminentem. nam cum uariæ de mente philosophorum sententiæ fuerit, et quidam, ut Aristoxenus, dixerint uolam esse, sed quasi harmoniā in fidibus ex constructione corporis, et compagibus uiscerum uim sentiendi existere. musica. n. intentionem, concentumque; neruorum in inter eos modos sine uel la offensione consonantiū harmoniā uocant. alij mentem esse quidem affirmauerint, uerum nullum certum locum habere, sed per totum corpus sparsam discurrere, ut à Xenocrate Platonis discipulo disputatum est. unde sensus in qualibet parte corporis præsto esse animaduertimus. nonnulli sedem mentis in corde esse existimauerint. magna tamen, et potior philosophorum pars sedem eius in cerebro esse constituit, quod oportuerit id, quod totus corporis regimen haberet, in eminentiori parte, tanquam in arcu corporis habitare, nec quod esse sublimius, quod id, quod uersum ratione moderetur, sicut ipse mundi rector, atque opifex in summo caelo habitat. unde sensus ferē ois. i. uidentis. audiendi. et odorandi, ministra. membra in capite sunt locata, quorum oium uia non ad pectus, sed ad cerebrū ducunt, quāuis mens cum in aliqua sit cogitatione, comeari uidetur ad pectus, et quasi ad secretū aliquod penetrare scedere, ut consilium ueluti et thesauro recandito eliciat, ac proferat, ideoque cum intenti ad cogitandū sumus, et cum mens occupata in altum se abdiderit, neque audire, quæ circumsonant, neque uidere, quæ obstant solemus, cum mens aliquin tantæ celeritatis sit, ut uno temporis puncto caelum oculo colustret, maria peruolet, terras et urbes pagret, oia denique, quæ uis longe, lateque submotā sint, in conspectu sibi ipsa constituat. merito igitur mentem, quasi eminentem dictam existimare possumus, potius quā ἀπό τοῦ μνήμης, quod significat memini deriuatam. Est enim mens altior animi pars, quæ etiam diuina perapimus. Ouidius, Mente deos adiit, et quod natura negabat Visibus humanis oculis ea pectoris hausit. Interdum tamen per metaphoram mentem pro dispositione, et consilio capimus V. irg. Nostrā nunc accipe mentem. à mente igitur factum est meno uerbum, quo usi sunt ueteres, pro recordor, et in mentem reuoco. à quo prima syllaba geminata fit præteritum memini sicut à pungo pupugi. si significat autem memini modo recordor, et genitiuū uel accusatiuū requirit, modo mentionem facio. et tunc non accusatiuū, sed genitiuū tantū requirit. uel ablatiuū cum præpositione de. Quint. Neque oino huius rei meminit poeta ipse. Idem, de quibus multi meminerūt. Item à meno fit supinum mentum. à quo deducitur mentio, et mentis nomen, quod nulli animalium generi præter hominem est. sicut nec male, quæ in mentione faciendā hoc est in loquēdo præcipue mento utimur. à quo mētē gra morbi genus, de qua supra diximus hominis faciem præcipue occupas. Itē à meno monere, quasi in mentem duco. monere. n. instruere est. unde monitores dicuntur.

qui in scena mouent histriones, & libri commentarij. Item monumenta, quae memoriae ea sunt, quemadmodum superius diximus, & monile ornamentum gutturis, quod uirtutis admonet. nam primo ob aliquid egregium factum dari solebat. & monitio instructio, quae & monitus in quarta declinatione dicitur. & moneta, quod nos signi impressione uel auctoris, uel pretij moueat. a quo monetarius, qui cadit monetam, et monedula nota auis ex graculorum genere, quasi monetula, quod monetas subripiat. hinc n. soli aut firacitas argenti, atque auri praecipua est. gracus uero, siue graculus dicitur uel a uoce, uel ut Varro ait pro gregem uolentem, uel a gerendis bacis, ut diximus. hic Gracchi cognomen principio ortum a facundia, quae amuli loquacitatem uocabant. & a Graccho Sempronio, Gracchuris uero Hispaniae, quae antea Ilurias nominabatur, & monitorius, qui monet, unde libellos monitorios dicimus. praeterea composita. admono. instruo. praemoneo, antemoneo. submoneo, clam moneo. commoneo. a quo commonescacio, & commonescio nota si-

Ad Caesarem Epi. XLIII.

Delicias Caesar, lususque, iocosaque leonum

Vidimus, hoc etiam praestat arena tibi.

Cum pressus blando toties a dente rediret,

Et per aperta uagus currueret ora lepus.

Vnde potest audis captus leo partere praeda?

Sed tamen esse tuus dicitur, ergo potest.

Ad Iulium sodale suum. Epi. XLIII.

Ombi post nullos Iuli memorande sodales,

Si quid longa fides, canaque iura ualent.

Istam pene tibi consul trigessimus instat,

Et numerat paucos uix tua uita dies.

ent, ab aedibus ut abeat, quouis pacto fac commentus ius. seruus honoratus gratia matris commentarij in masculino genere pro homine accipit, qui auctores interpretatur. Sic n. scribit in septimo aeneidos. scribit quidam commentarius connexa esse legendum. idem in primo georgicorum superfluo mouent quae stonem commentarij. Item a comminiscor fit frequentatiu commeter, quod modo fingo significat, modo commentarij scribo, cuius diminutiuum est commentariolus. a mente uero mentior deriuatur, quod est contra id, quod in mente est, loquor, differitque: ab eo, quod mendacium dico. Nam qui mentitur, non ipse fallitur, sed alterum fallere conatur, qui uero mendacium dicit, ipse fallitur, cum credat se uerum dicere. Unde Nigidius. uir bonus inquit praestare debet, ne mentatur, prudens, ne mendacium dicat. illud a mente deducitur, hoc a mendacia, quod error in significat. unde mendosum librum dicimus plenum erroribus, & emendo corrigo. a quo emendatus. emendator. emendatrix. emendate, eorumque composita, ac superlatiua. & mendax proprie non qui mentitur, sed qui per errorem frequenter dicit mendacium. a quo mendacior. mendacissimus mendaciter. mendacius mendacissime. Item a mente amens, & demens, hoc est stultus, & quasi sine mente. quid haec ita separant, ut demens minus sit, quam amens. demens, qui non cogitat quid agat, aut loquatur, amens qui prorsus insanit. ab his amentior. amentissimus. dementior demensissimus. a-

menter. dementer. amentius. dementius. amentissime. demensissime. amentia, & dementia deducuntur. Item clemens a claritate mentis. a quo clementior. clementissimus. clementia. clementer. clementius. clementissime, aliaque eorum deriuatiua, de quibus inferius dicemus. Item mentecaptus pro amens accipitur, quod ad modum oculis captus pro caeco. Item a mente mentula, hoc est genitale membrum, quod matres, siue nutrices infantium uirilia blandiendo tangentes mentula hoc est paruam mentem appellare conseruerunt, quod admodum ora dissuauantes, animalia, hoc est paruam animam, & corculum, hoc est paruam cor uocantur solite sunt. Item ab eadem mente, quoniam eius odore mens, hoc est animus excitatur, sicut sapore ciborum auuiditas. herba est uulgo nota. quidam a graecis potius deductum hoc nomen existimant, qui ea herbam quondam mentham uocabant, postea a odoris suauitate mutato nomine hedyosimum dixerunt. uel n. suauis. de sua odorem apud graecos significat. Item temetum uinum grauius, de quo superius diximus, quod tenet, hoc est labefactet mentem, ut sentit Doctus. Item uehemens, hoc est graue, magnam uirgum a mentis ui, atque impetu. uel uehementia, & uehementer aduerbiu, hoc est grauius acriter. Item mendicis, hoc est iops pauper, quod mentem eius fefellerit fortuna, quamuis alij a mendendo potius mendicium dicitur uelint, quia precantur oes, ut uita sua medeantur ab eo. ab hoc mendicis inopia, & mendicor uita alimentum postulo. & mendiciter hoc est per inopiam, & mendicator, ac mendicatrix, hoc est postulator, & postulatix. & mendicatio, hoc est po-

num mendicabula. a memini memoria deriuatur, & memor, cuius contrariu est immemor. & memoro, quod significat in memoriam reduco. a quo fit compositum comemoro. a quo comemoratio. Ter. Nam ista comemoratio quasi exprobratio est in memoriam beneficij. & memorabile dignum memoria. & memoratus quarta declinationis pro memoratioe. et memoriter aduerbiu. in quo notandum est, quod memoria tenet, dicimus non memoriter, & memoriter pronuntio non memoria. & complector memoria. & memoriter. Qu. Si longior complectenda memoria fuerit oratio, proderit ea per partes ediscere. Ci. Complectebatur memoriter. diuidebat acate. Qu. Memoria repeto conuinctos a me qui reprehendebant. Ter. Agnoscit signa, ac memoriter. Plyn. in scribit. qui tam memoriter tenes, nisi forte sit error librarij. Ueteres memoriam aliquam pro uetustate posuere. Pacu. Perque nostram egregiam humanitatem, quam memoria firmavit. LONGA FIDES. Longi temporis. CANA IURA. Antiqua iura amicitiae. uetus conuictio, et familiaritas. SI QUID VALENT. Siquid possunt. si quid uigoris habent. ualere proprie significat posse. Plyn. Quis tantum in probitate sufficere ualeat. hic ualidus dicitur firmus, potens, robustus, cuius contrarium est inualidus. a quibus ualidior. ualidissimus. inualidior. inualidissimus deducuntur, & ualiditas robur sicut inualiditas, infirmitas. Et ualentia fortitudo. Var. Oes formidant hominis eius ualentiam. Titinius sapientia gubernator nauem flectit, non ualentia. & ualide firmiter. a quo fit ualidius ualidissime. & per syncope ualde, quod significat multum. Mart. Hoc ualde uinum periculosum est. hic ualentem dicimus uel sanos, uel robustos, non ut uulgus indoctum putat, eruditos. hinc enim bene ualere sanum esse quasi bene posse, & male ualere aegrum, atque infirmum esse, quasi male posse, quoniam qui potentes & ualidi sunt, sani etiam sunt, qui uero impotentes, atque inualidi, aegrotare dicuntur, propter quod & ualere simpliciter accipimus pro eo, quod est saluum esse. Martialis.

60 Ne ualeam, si non totis Deciane diebus,

Et tecum totis noctibus esse uelim.

Hinc uale uox salutantis est, cum ab aliquo recedimus. quo

de quo paulo ante diximus. Dolor autē à dolando deducitur, hoc est à dolo dolus, quod significat minus quippe Latina au-
gentur corpora, dolore minuuntur. est autem proprie dolare, si
ue edolare compositum ab eo, fabricorum uerbum, cum materie
complanatur asperitas. unde dolabra instrumentum, quo do-
latur. Transfertur tamen et ad alia. V ar. Ego libellum meum
non edolem (ut ait Ennius) Hoc est non poliam, et castigem.
V eteres dolum aliquando pro dolatum scripsere, hoc est casum
uel abrasum. V ar. Nūquid cælatus in manu dextra scyphus,
hoc est cælo dolutus arietem ostentat mentoris? Ab hoc doliū de-
ducitur uas grande, quo uinum reconditur. V ar. Huc acedūt
cællæ. clauæ. claustra. carnaria. dolia. Ab hoc fit diminutiū
doliolū. Vnde doliola dicebantur, locus in urbe Roma ad cloa-
cam maximam in quo nō licebat despuere, cuius rei causam fu-
issē nonnulli dicunt, quod ibi cadauerum ossa inessent, alij qđ
religiosa quædam Nume Pōpiliij ibi post mortem eius fuissent
in fossa. uem à dolando, hoc est minuendo deriuatur dolus, qđ
nunc in malam tantum partem accipitur, hoc est pro fraude,
siue machinatione, quæ fit ad fallendum aliquem. V eteres ta-
men etiam in bonam partem accipiebant pro solertia, ac calli-
ditate, quæ præsertim aduersus hostes, siue latrones adhibeba-
tur. unde nunc dolum malum dicimus, quoniam et bonus do-
lus à ueteribus dicebatur. Labeo, Dolum malum dicimus esse
omnem calliditatem. fallaciā. machinationem ad circoueni-
dum, fallendū, decipiendū uel alterum adhibitam. V lpiā.
Non fuit autem contentus prætor dolum dicere, sed adiecit ma-
lum, quoniam ueteres etiam dolum bonum dicebant. Et nunc
dolum nomen accipio, maxime si aduersus hostem, la-
tronem uel machinaretur. Ci. In quibus ipsis, cum ex eo que re-
rem, quid esset dolus malus, respondebat, cum aliud simulatū
est, aliud actum. hinc dolones uirgæ, siue conti, in quibus, tan-
quam in uagnis latent pugiones, dicti à fallendo, quod decipi-
ant ferro, cum præ se ferant speciem ligni. Virg. Saurosq; ge-
runt in bella dolones. à dolus fit dolosus, hoc est insidiosus. à
quo dolose aduerbium. Item comparatiua, ac superlatiua corū
dolosior dolosissimus. dolosius. dolosissime. sunt tamen qui dolo-
rem, et dolum, et dolo uerbum à greco potius deriuari exi-
stiment, hoc est ἀπό τοῦ δολῶ, qđ significat maculo. Lædo.
unde etiam δολορ greci pro fraude usurpant.

EPIGRAMMA XLIII. AD CAESAREM.

DELITIAS CAESAR. Blanditur
Caesari nummi eius adscribēs, quod lepus
per ora Leonum impune discurrat, quasi
leones magnanimitatem principis, atq; cle-
mentiam uelint imitari, cuius gloria erat
parcere subiectis, et debellare superbos.

BLANDO DENTE. Blande hoc est suauiter stringen-
te, placido, innocuo. V A G V S. Liber. nullū discrimē formi-
dans. V N D E P O T E S T. A quo hēt, ut possit. ERGO.
Igitur. illatiua enim coniuñctio est, siue, ut alij uolunt, comple-
tiua. aliquando tamen aduerbium est, et circumflectit ultimā
syllabam, poniturq; pro eo, quod est causa. Virg. Illius ergo ue-
nimus, et magnos erebi tranauimus amnes. igitur quoq; ue-
teres aliquando pro inde, siue postea ponebant. Pl. Sin aliter si-
ent animati, neq; dent, q̄ petat, sese igitur summa ui utrisq; suū
oppidū expugnaturum. illud ē notatum est, ergo, et igitur, qñ
illatiua, seu completiua coniuñctioes sunt, minoribus clausulis
adhiberi. quare quā obrē, et quā p̄ maioribus, cum in eodem
significato accipiuntur. aliter. n. sumuntur, cū ita dicimus, ne scio
quare sic loquaris. intelligo quam obrem ita facias.

EPIGRAMMA XLIII. AD IULIUM SO-
DALEM SVVM.

OMIHI POST NVLLOS. Hortatur
Iulium sodalē suum, ut reiectis laboribus
quieti, et uoluptati indulgeat, qđ ueram ui-
tam esse Martialis affirmat. quippe finem
in honesta uoluptate, hoc est uitæ felicitate
constituit, quam nemo assequi nisi per uir-
tutem potest. MEMORANDE. Memoria tenede. memo-
ria (ut qdam putant) ἀπό τῆς μνήμης deducitur, q̄p̄p̄e greci
μνήμην memoriā dicunt. alij memoriā uolunt à memini uer-
bo appellatā, sicut recordationē à recordor, nihilq; aliud esse
memoriā, quā rei iuentæ recordationem. memini uero à men-
te deflexum, sicut recordor à corde. at uero mentem dictā exi-
stimant, quasi eminentem. nā cum uaria de mente philosofo-
rum sententiæ fuerit, et qdam, ut Aristoxenus, dixerint nul-

Non bene distuleris, uideas quod posse negari,
Et solū hoc duras, quod fuit esse tuum.
Expectant curæq; catenatq; labores,
Gaudia non remeant, sed fugitiua uolant.
Hæc utraq; manu, complexuq; assero toto
Sepe fluūt, immo sic quoq; lapsa sinu.
Non est crede mihi sapientis dicere uiuam,
Sera nimis uita est crastina. uiue hodie.

iusret, maria peruolet, terras et urbes paget, oia deniq; q̄
uis longe, lateq; submota sint, in cōspectu sibi ipsa constituat. me-
rito igitur mentem, quasi eminentem dictam existimare possū-
mus, potius quā ἀπό τοῦ μνήμης, quod significat memi-
ni deriuatam. Est enim mens altior animi parti, qua etiam diui-
na percipimus. Ouidius,
Mente deos adiit, et quod natura negabat
Visibus humanis, oculis ea pectoris hausit.
Interdum tñ per metaphoram mentem pro dispositione, et cō-
silio capimus Virg. Nostrā nunc accipe mentem. à mente igitur
factum est meno uerbum, quo usi sunt ueteres, pro recordor, et
in mentem reuocō. à quo prima syllaba geminata fit præte-
ritum memini sicut à pungo pupug. si significat aut memini mo-
do recordor, et genitiuū uel accusatiuū requirit, modo mentio-
nem facio. et tunc non accusatiuū, sed genitiuū tantū requirit.
uel ablatiuū cum præpositione de. Quint. Neq; oino huius rei
meminit poeta ipse. Idem, de quibus multi meminerūt. Item à
meno fit supinum mentum. à quo deducitur mentio, et mentū
nomen, qđ nulli animalium generi præter hominem est. sicut nec
male, qđ in mentione faciendā hoc est in loquēdo præcipue mē-
to utimur. à quo mētē gra morbi genus, de qua supra diximus
hominis faciem præcipue occupās. Itē à meno moneo, quasi in
mentem duco. monere. n. instruere ē. unde monitores dicuntur.

uerbo & qui recedit utitur dicens uale. & qui remanet respō
dens tu quoque uale, sicut salue, & aue salutationes sunt uenien-
tis, quibus uocabus similiter utuntur, & qui saluant, & qui sa-
lutati resalutant. reperitur tamen aliquando salue etiam in di-
scessu, hoc est in calce epistolarum. Cicero, uale mi Tiro, ua-
le, & salue. quoniam uero abeuntes per hæc uerba salutare so-
lemus uale, & salue, inualuit consuetudo, ut hæc duo uerba sæ-
penumero pro eo, quod est abi, & discede usurpenus, etiam si-
cum stomacho, & indignatione loquamur. Terentius, uale-
ant qui inter nos dissidium quaerunt, hoc est scissant, atque ab-
eant. & discedant a nobis. Cicero, Multam salutem dixi foro,
& curiæ, hoc est reliqui forum, & curiam. & ab ijs discessi.
Idem, si deus talis est, ut nulla gratia, nulla hominum caritate
teneatur, ualeat. de quo loco disputans Lactantius inquit quid
potuit contemptus in deum dici ualeat inquit. i. abeat, & re-
cedat, neque enim ualere simpliciter acceptum pro perire, aut ma-
le habere usurpatur, ut nonnulli putant. Nam, quod ualla ua-
lere a Cicero pro languere positum fuisse affirmat, cum in-
quit, sicut medico diligenti priusquam conetur aegro adhibere
medicam, non solum morbi eius, cui mederi uolet, sed etiã cõ-
suetudo ualentis, & natura corporis cognoscenda est, sine du-
bio falsum est. ualentis enim hoc loco non laqueus significat,
ut ualla existimauit, sed bene habentis, & sani. est. n. sensus
Ciceronis debere medicum priusquam aegro medicam adhibeat,
non modo morbum eius scrutari, sed et naturam corporis, &
consuetudinem, quã seruare sanus solebat. ab hoc ualeo ualetu-
do deducitur, quæ pro langore accipitur. Cicero. ualentinem tu-
am cura diligenter, hoc est langorem, & infirmitatem, a quo
ualetudinarij dicuntur, qui male sani sunt, & frequenter aegro-
tant. aliqui ualeudo sanitatem significat. idem, sed nunc ualetu-
dini tribuamus aliquid. Item a ualeo fit conualeo. a quo conua-
lesco, quod est salutem recupero. item inualeo, quod significat ro-
bur, ac firmitatem acquirere. unde inualuisse consuetudinem. in-
ualuisse mores dicimus. sed hoc ab eo ualeo potius deductum ui-
detur, quod significat possum. quoniam uero ea, quæ ualidiora,
hoc est potentiora sunt, in pretio habentur, ualeo et pro eo
accipitur, quod est in pretio sum. unde est illud apud iurisco-
nes tanti ualeat, quanti uendi potest. ab hoc fit ualor, quod signifi-
cat pretium. Plyn. Victoriati ualore redimi potest. Item præua-
leo, quod est antecello, & quasi in maiori pretio sum, aliquando
et potentior sum. Plyn. Vtraque in pretio sunt, sed tamen præ-
ualent margaritæ. Sallu. Vtrum hostes tandem robore, ac uiri-
bus præualuerunt. Item æquiualeo, quod significat in eodem
pretio sum, uel æque potens sum, de quo superius diximus. a
quo æquiualentia, paritas. sunt etiam qui a ualeo, quando si-
gnificat possum, uallum deductum existiment. est. n. uallus fir-
mor palus, quo uites alligantur, & castra muniuntur, de quo
& eius deriuatus superius locuti sumus. **CONSUL BIS
TRIGESIMVS.** Annus sexagesimus. Romani enim an-
nos a consulibus numerabant, qui erant annui magistratus.
VIX PAUCOS DIES. Quia paucis diebus quieti, et
uoluptati indulgisti, quã ueram uitam esse existimabant. alio-
quin non putabant uitam esse. unde uiulantes quasi uitã a-
gentes appellabant gaudentes, & lætitia plenos, ut superius
diximus. **ETSOLVM HOC DVCAS QVOD
FVIT ESSE TVVM.** Præclara, & uera sententia
est, non esse differenda, quæ mutari, atque amitti possint. i. cer-
tum est. n. quid sit futurum. unde extat Varronis illa memorã-
da sententia. nescis quid uesper uehat. Item prouerbum illud
cuius superius mentionem fecimus, inter os, & offam, hinc ali-
bi Martialis ad posthumum scribens exclamat.
Cras te uicturum, cras dicit posthume semper,

Dic mihi cras istud posthume quando uenit.
Cras uiues? Hodie iam uiuere posthume serum est,
Ille sapit quis quis posthume uixit heri.
CATENATI. Perpetui, & quasi catenæ modo iniucem cõ-
iuncti, quia ut Seneca inquit, finis alterius mali, initium est sic-
turi. catena nouum instrumentum est, dicta quæ sepe accipiendo te-
neat. ab eo fit catenula diminutiuum. Et cateno uerbum, hoc est
ad catenã alligõ. a quo cõpositum concatenõ. **EXPECTANT.**
Manent. non abeunt. durant. **NON REMANENT.** Nõ
expectant, non durant, quemadmodum faciunt curæ. & la-
bores. ea est enim mortalium natura, ut læta parum durent.
raro desint aduersa. hinc est illud Hesiodi κλέιν μὴν γὰρ γαῖα
κακῶν, κλέιν δὲ θάλασσα, hoc est plena malis tellus, pariter
sunt æquora plena. Item illud Virg. Optima quæque dies misere-
ris mortalibus æui prima fugit. **ASSERE.** Apprehende, ut
superius diximus. **SÆPE FLVNT IMO SIC
QVQVE LAPSA SINV.** Sensus est. gaudia, et si in-
tra intimum sinum complexus fueris, labentur. præterea Sene-
cæ sententia est. expectas quod pendet ex crashno, perdes hodi-
ernum, quod in manu fortunæ positum est. disponis, quod
in tua dimittis. omnia quæ uentura sunt in incerto iacent.
IMO. Intimo. imum proprie infimum dicitur. quoniam uero
in multis. ut in pectore, quæ infima sunt et intima sunt, imum
plerumque pro intimo accipitur. ab eo fit immo coniunctio, quæ
apud ueteres significabat prorsus. quasi ex intimo. nunc uero
significat quin potius. Var. Non humanitas. immo scuita est
ledere innocentem, ab eo fit cõpositum quimimmo eiusdẽ si-
gnificatiõis. **VITA CRASTINA.** Vita proxime adueniens dicitur.
cras aduerbiũ est significans die proxime futuro, sicut heri. siue
here die proxime elapso. ab hoc hesternus fit, ab illo crashnus,
& uerbum procrashno, quod est de die in diem diffiro.

EPIGRAMMA XLV. AD AVITVM.

SVNT BONA. Hoc disticho qualia sint
epigramate sua poeta declarat. quædã bo-
na eẽ dicit, in quibus uirtutẽ laudat, & ad
uitã frugẽ hortatur. quale fuit supius ad
Iuliu de trã glittate ai, quæ eẽ ut diximus,
sine uirtute nõ pot. quædã mediocria, ut ea
quæ ad ædificia uenatiões, nauumachias, & ludos pertinent, in
quibus honesta quædã ai oblectatio est. quædã mala, in quibus ui-
tia hoĩum iocando carpit. hanc enim diximus a primapio esse
authoris intentionem, hortari ad uirtutẽ, & seculi sui uita nõ
tare. Itaque magna ex parte in hoc uersatur, propterea plura eẽ
mala epigrammata dicit. **NON FIT LIBER.** Non
crescit opus in istam libri magnitudinem.

EPIGRAMMA XLVI. AD TITVM.

COGIT ME TITVS. Deridet Titũ hor-
tantẽ se, ut relicto poemate, causidicus fiat.
ACTITARE CAVSAS. Esse causidicũ,
cã proprie dicitur id, ex quo, uel p quã, uel
a quo, uel p p quã aliquid fit. Vñ quatuor gna
causarũ eẽ Aristoteles scripsit. materialem
ex qua aliquid fit. formale, p quã aliquid tale fit. efficiens, a qua
aliquid fit. et finale, cuius gratia aliquid fit. hinc rerũ oĩum opifi-
cẽ deũ cãm causarũ esse affirmat, differens quã cã a rone, quã causa
est impulsus ipse ad aliquid agendũ rõ uero ordo gerẽdoru ex cã
uenientiũ. quidã cãm a chaos detracta aspiratiõne dictã esse
existimant, quã cõfusa illa materia prima oĩum rerũ causa fue-
rit, alij

Cogit me Titus actitare causas,
Et dicit mihi sepe, magna res est.
Res magna est Tite, quam facit colorus.

rit, alij a graeco καὸς, quod ardorem, siue incendiū signifi-
 cat, quod causa sit, quae nos accendit, atq; inflammat ad aliquid
 agendum nonnulli a cauendo, quod ea sit, quae cauet, ut aliqd
 agatur aut nō agatur. qdam a casu, quod initia & origines re-
 rum, quae casu sunt, casu eueniant. translatiue tamen causa di-
 citur omnis actio, quā in Senatu, siue in foro & apud iudices,
 populū uel habemus. Vnde tria esse causarū genera dicimus.
 demonstratiuum, deliberatiuum, et quod contentionale a quibus-
 dam uocatur, & iudiciale. ex ijs tamen proprijs causa dicitur,
 quae iudicialis est. unde causam pro lite & controuersia poni-
 mus, quā uis nonnulli ita distinguunt, ut controuersiam, seu litē
 dia uelint, postquam contestatum est, causam autem & ante, et
 post contestationem, unde causidica appellatur patroni, quod in
 causis iudicijq; uersantur. a causa etiam causalis deducitur, et
 causatiuus, hinc causales, siue causatiuae conuictiones dicuntur,
 quae antecedentem causam significant. Item causor uerbum, qd
 modo significat causam affero. Suetonius. Syllanum item socer-
 um ad necem, secūdasq; nouacula fuces compulit, causatus
 quod se in gressum turbatus mare non esset secutus, modo penē
 idem, quod excusationē adduco. Vir. Causando nostros in lon-
 gum ducis amores. i. excusando te, & impedimenti causas alle-
 gando. Item causula diminutiū, hoc est parua causa. Item cō-
 positū accuso, quod proprie significat in causam traho, hoc est
 apud iudices, uel alium quemlibet, aliquem peccasse ostendo,
 plerūq; in proreprehēdo accipitur, hinc accusator deducitur,
 & accusatrix. & accusatio, cuius diminutiuum est accusatiua-
 cula. & accusatorius libellus. & accusatiuus casus apud grā-
 maticos, quia per hunc uidemur uel accusare, uel laudare, un-
 de & laudatiuus a ueteribus est dictus. excuso quasi ex cau-
 sa detraho, & absoluo, significatq; proprie obiectum crimē di-
 luo. Vnde cum satis purgati uideatur, dicimus accipio excusatio-
 nem. aliqñ tamen accipitur pro eo quod est affero in excusationē
 id, qd mihi peccandi causam praebuit, quod potius per accuso di-
 ci debere uideretur. Quintil. Tu tamē si interpellatus tempes-
 tibus serius uenisses, excusares mare. & ambiguos flatus, & ti-
 bi bonam causam habere uidereris, cum diceres non ante po-
 tui excusares mare inquit. hoc est mare in excusationē tuā ad-
 duceres, siue mare in tuam excusationē accusares. ab excuso fit
 excusator. excusatrix. excusatio. excusatissimus, excusatio cui-
 us diminutiū est excusatiuicula. excusatus cum maiori excu-
 satione. excusatorius, qd ad excusandū attinet, unde excusato-
 riā epistolam, siue orationē & excusatoriū crimē dicimus. ex-
 cusabile, qd excusatione dignū est. in caso, quod est mores alte-
 rius reprehēdo. et plerūq; cum querela, qd ab illo iniuria sim
 affectus, quasi in causam traho. Caesar. Hae cum ai aduertisset
 Caesar, cōuocato concilio, omniumq; ordinū ad id concilium
 adhibitis centurionibus uehementer eos incusauit, ab hoc incusa-
 tio deriuatur. recuso, qd est renuo, refuto, tractum ab ijs, qui
 ad causam actitandā a sciti onus reijciunt. ab hoc fit recusator.
 recusatrix. recusatio. Item recusabile, quod recusatione dignū
 est. RES MAGNA EST TITE, QVAM FACIT
 COLONVS. Faceta derisio. hortabatur Titus Martiale
 ut esset Causidicus, & rationem adducebat, quod magna res
 esset actitare causas, respondit Martia. Si magnitudo rei spectā-
 da sit, non minorem rem esse, a grum colere. inepte quidam in-
 terrogatae hoc legendum putant. Authoris sententia est, longe
 praeclearius esse epi grā mata scribere, q̄ lucri gratia in foro, ut
 ducijq; uersari.

EPIGRAMMA XLVII AD TVCCAM

1 QUID TE TVCCA IUUAT.
 Tuccae auaritiam carpit uetulo Falerno,

Quid te Tucca iuuat uetulo miscere falerno
 In uaticanis condita musta cadis. Quid tantū ferere boni tibi pessima uina
 Aut qd fecerit optima uina mali? De nobis facile ē, scelus ē iugulare falernū,
 Et dare campano toxica saeva mero. Cuius meruerit tu for-
 tassa perire,
 Amphora nō meruit tā
 preciosa mori.

uaticana musta miscerent, ut conuiuē parcius biberent, &
 ipse minus impenderet. MIS CERE. Confundere,
 immittere. CADIS. Cadi uasa sunt, quibus uina con-
 duntur. Virgilius. Vina bonis, quae deinde cadis onerarat
 Aestes. Plynius. Quidni & Caesar dictator triumphū sui coe-
 na uini falerni amphoras centum, Chij cados centum in conui-
 uia distribuit. caput autem cadus urnas duas, Vrna quadrā-
 tal continet. Quadrantal uero octo, & quadraginta sextā-
 rios. Cadus graeca uox est, καδος, a quo καδονος,
 hoc est cadiscus diminutiuum appellatur id uasculum, quo sus-
 fragia colliguntur. VATICANIS. In quibus uaticana
 uina reponerantur, uel quibus in uaticano agro, de quo supe-
 rius, diximus, utebatur, in quo pessima uina, ac uillissima na-
 scerantur, ut nostra quoq; aetate nascuntur. incertum caeli ne
 culpa, an soli. FALERNO. Falernus ager a ponte cam-
 pano incipit laeua petentibus urbanā coloniā syllanam ante a
 capua contributam. illic. n. uiteri colles incipiunt, & temulē-
 tiae suco nobilis per omnes terras inclyto, atq; ut ueteres di-
 xere, summum liberi patris cum Cerere certamen. summis col-
 libus gauranum gignitur uinum, medys faustianum, imus fa-
 lernum. falerno inter generosa uina Italiae secunda nobilitas
 erat. Nam principatus dabatur pucino, quod graeci pectanum
 appellauerunt, gignitur in sinu adriaticae maris non procul a
 Timaio fonte saxeo colle, maritimo afflatu pauca amphoras
 coquente. de falerno scribit Martialis,
 Attica nectareum turbatis mella falernum,
 Misceri deat hoc a Ganymede merum.
 Tibullus masculino genere protulit.
 Nunc mihi fumosos ueteris proferte Falernos
 30 Consul, & chio soluite uincla cado.
 Falernum quondā amineum uocabatur, & aminea uua, &
 aminea uites. Vir. Sunt et aminea uites firmissima uina. a re-
 gione autē ita uocabantur, et enim aminei fuerūt, ubi nunc fa-
 lernū est, ut Macrobius testatur, qd facit ut murer Seruiū tan-
 tum grāmaticum scripsisse amineū dictum, quasi sine minio,
 hoc est sine rubore, qm natura albū est. VEIULO. Recte
 diminutiuo usus est, ut mediā aetate ostēderet. Falernū. n. nec
 in nouitate, nec in nimia uetustate laudabatur. media eius aetatis
 in pretio erat, quae a quodecimo anno incipiebat. tūc corpori
 saluberrimū putabatur. erat utile tussi, sistebat aluum, corpus
 aiebat, quae admodum albanū utile erat neruis, surrentinū ca-
 piti, & stomacho. ac ubi, & fetinum conuictioni aborū. pro-
 flusuo uentris signinum. Martialis,
 Potabis liquidum signina morantia uentrem.
 Ne nimium sistant sit tibi parca sitis.
 Maxima fuit in discernendis uinorū generibus ueterū Roma-
 norū diligentia. hinc massica nominatur a que ex monte Gau-
 ro Puteolos, Bariasq; prospectantia. Nā Marsica a Marsis dicitur
 tur Italiae populus, qui a Marsō Cereris filio ortū habuerūt,
 quāuis et alij sint in Scythia Marsi, ut testatur Herodotus, Mas-
 sicus uero mons ipse dicitur qua parte Puteolos, ac Barias spe-
 ctat. Vir. Et Bacchi massicus humor, et falerno contermna sta-
 tana, uim calena, & fundana, & ueliterina, & priuernatia.
 praeterea mamertina, quae circa Messānam in Sicilia gignun-
 tur, & tauromnitana in eadem insula nata. et cesenatiana, et
 in Veronensi retica, & ab intimo sinu maris adriana, et inter
 Pyrenēū, alpesq; massilitana. massilia. n. cuius superius mētio-
 nē fecimus, urbs est in Narbonēsi prouincia, quae a Phocē sibus
 cōditā fuit, unde massiliēsis, et massilitanus deducitur, et massi-
 lioticum ostium. Massylla uero a qua fit massyllus, et massylli-
 us, oppidum est Libyae Mauris uicini, nec longe abest ab hor-
 tis hesperidū. haec gens neq; ephippys utitur, nec frenis, sed sola

uirget contenti sunt, qua agrēt equos, et moderētur. Lucanus, et
 Gens, qua nudo rejidens masyllia dorso, Ora leui flebit
 frenorum nescia uirget. Ad haec Tarentina, & Lucana, &
 ad quartum a Neapoli lapidē trebellica, iuxta Capuā cauli
 na, & trebulana, & trifolina ab agrorum nominibus ita nū
 cupata. in Hispania laetana copia nobilitata, elegantia tar-
 conensia, & lauronēsia, et balearica. iā uero transmarina in
 pretio fuerunt. Thasia. Chia. Lesbica. Clazomenia. Sicionia. cy
 pria, et alia penē infinita, sed inter alia Rhodiū maxime lau
 datur, et com, & quod graecā appellauerunt βίον & τὸν
 βίον, hoc est a uita, quod uita hominum maximas utilitates
 afferat, sit uis paulo ante maturitatem decoctis, & sole sicca
 tis, uersatis ter die per triduiū, quarto die expressis, demde cadis
 sole inueteratis, & marina aqua largiore commista, qđ a ser
 ui fierto originem habuit, sic mensuram ex plentis. quis autem
 meretur hanc in uinis hominum sedulitatem, cum Asclepiades
 tradiderit utilitatem uini uix deorum potentia posse aequari.
 uino uires corporis aluntur, uino animus uegetatur, uino auge
 tur sanguis, colorq; hominum. Ouidi. Vna iuuant animos, fa
 ciuntq; coloribus aptos, uinum inter orbem medium & mutio
 rem hanc plagam, arcunicta; q; nationes differentiam facit.
 quantum barbaris feritas yoboris praebet, tantum nobis pretio
 sus hic succus. modico uino statim redeunt uires, nerui iuuant
 ur, stomachus redinte gratatur, appetentia aborum exatatur, tri
 stitia expellitur, magnitudo animi exatatur, urina exit, algor
 recedit, somnus conciliatur, uomitio sistitur, uinum omnibus ue
 nenis, quae frigiditate nocent, medetur, praesertim si uisq; Pla
 to uinum existimauit fomitem quenda esse, & incantabili uir
 tutis, atq; in genū, si mens, & corpus hominis eo flagraret. me
 dicorum inuentum fuit uinū a ieiuniis utilissime bibi, propter
 qđ Helena apud Homerū ante cibum ministravit. meracis po
 tionibus uti uiginti diebus ante canis ortum, totidemq; postea
 Hesiodus poeta suadet. hinc si quis peccat, cur homines uino sos di
 camus, cum caetera aī alia, quae aquā bibūt non dicamus a quo
 sa, haec ratio reddi potest, qđ soli homines etiam non sitiētes bi
 bunt. QUID TANTVM FECERE BONI. Ut
 scilicet cum bonis ea miseres. QUID MALIFECE
 RINT. Ut scilicet ea malis adiungeres. DE NOBIS
 FACILE EST. Quoniam ad nos attinet, facile hoc est to
 lerabile est ita facere. modus est loquendi, de nobis, hoc est quā
 tum ad nos attinet. Cicero. Nam de me quidem facile id toleratum
 fuit, sed laedi uini causa omnes, ferre quis possit? IUGV
 LARE. Neare translatio est sumpta ab homine. perire. n.
 uidetur salernum mustura pessimi uini. VINA TOXI
 CA. Vina uenenata. Toxicum enim aliquando substantiuū
 est, aliquando adiectiuū, dictum, quasi toxicum, ut supra ostē
 dimus. MERVERE. Digni fuerunt. Merere enim, et me
 reri significat dignum esse, cum post se accusandi casum ha
 bet, ut meruit qui laude coronam, sed cum ablatiuū habet cum
 praepositione de, significat conferre in aliquem beneficiū, aut
 offensionē, beneficiū quidem cum bene mereri dicimus. Vir
 Si bene quid de te merui. offensionem, cum dicimus male mere
 ri. Cicero. Nam quo animo in hominem petulantem, & male
 de nobis meritum esse debuimus? Nonnunquā tamen utrunq;
 reticemus, sed per ambiguum sensum, ut quid de te sum meri
 tus, & aliquando per negationē ex primis, ut homines ni
 hil de me meriti, hoc est qui nec bene mihi, nec male fecerunt.
 hinc merita pro beneficiis accipimus. Plancus. Quid enim tibi
 pro maximis tuis, ac penē immortalibus in me meritis praestit
 re amplius possim? Meritum etiam qđ adiectiuum est, pro con
 gruo, ac conuenienti accipimus. Virg. Meritos aris indiat ho
 mores, & contrario immeritum dicimus in conuenientem, ac

indignū. Item a mereror fit merito aduerbiū, hoc est digne. a
 quo contrarium eius immerito hoc est indigne. Item composita
 promereor. & comereor, quae idē significant quod mereor, sed
 promereor ferē in bonam partem accipitur, comereor in ma
 lam. Apuleius. Ingentem ob id laudem apud populares suos
 promeritus. Teren. Aut quid commerui pater? hoc est quid ma
 li merui? Plautus tamen promeritū in malam partē usurpauit.
 quid mali sum tanta ex re promeritus? promereri etiā pro pra
 stare frequenter accipimus. Virg. Nunquā regna negabo pro
 meritam, hoc est praestitisse. Teren. Ego Carine ne uiquā libe
 ri esse hominis puto, cum is nihil promereatur, postulare id gra
 tiae apponi sibi. Item demereor, quod non significat male me
 reor, ut uulgus indoctū existimat, sed bene de aliquo mereror,
 & iungitur accusatiuo. Quint. Simul ut pleniori obsequio de
 mereret amantissimos mei. Item emereor, quod penē idem si
 gnificat, qđ mereror, cuius praetertitum est emeritus. Unde emer
 ti stipendia nominantur, qui milita perfuncti sunt. Item in si
 gnificatione passiva stipendia emerita dicuntur. Quintilia
 nus. Emeritus huic bello stipendijs. Vir. etiam per translationem
 emeritos boues appellat. et emeriti senes uocantur, qui solent ha
 bere eos, qui pro se laborent. ij dicuntur pro alio opus agere.

EPIGRAMMA XLVIII. AD HELIAM.

SI MEMINI. Helia carpit ita iam pro
 uectam aetate, & morbo confectam, ut den
 tibus atreat, & tamen adhuc tentigne pri
 uicem, qualis erat, de qua scribit Virgil.
 Dētem de tribus hic screauit unū. QVAT
 TVOR DENTES. Ex triginta, qui
 ferē esse mulieribus consueuerunt, nam uiri naturaliter trigin
 ta duos habere consueuerunt. si qui plures habent longiora ijs
 uitae spatia promittuntur. candor in ijs maxime commedatur.
 hominem, cui desint, de formē reddunt. ideo qđam adulterinis
 uuntur ex ebore sabrefactis. faemnis, quibus in iuuenta nō fue
 re nati, decedere in senecta, & mox renasci certum est. Zancli
 Samothraceno cui post centum, et quatuor annos dentes rena
 tos fuisse prodiderunt. Quatuor primogenia dicto est binari
 um numerum in se bis habens inclusum. ab eo fit quater ad
 uerbiū. Virg. Otterq; quartq; beati. & quartus. et quater
 nus. a quo quaternio quatuor characterū, siue alterius cuiuscūq;
 rei compositio. Et quaternarius. et quadripus. a quo quadrip
 lico. et quadripliciter aduerbiū et quatrimum, spatii qua
 tuor dierum, a quo quatrimum adiectiuū. et quadriennium
 spatium quatuor annorū. et quadrimus, de quo superius di
 ximus, a quo diminutiuum quadrimulus, et quadratum figu
 ra quatuor reatas, atq; aequales lineas, et quatuor reatos angu
 los habens. a quo quadratura ipsa, ut ita dicam, quadrato, un
 de Archimedē de quadratura circuli scripisse dicimus. et qua
 driū, qđ quadratū est, & quadro uerbiū, quod proprie signifi
 cat in quadratum redigo, per metaphorā in ponitur pro consen
 tio, & omni ex parte congruo, tractum a lapidibus quadris,
 qui inter se optime conueniūt. Vir. Arboribus positus scēto ma
 limite quadret. Apule. Vt omnia ad eius calamitatē quadra
 rent. & quadra mensariū instrumentum, supra qđ dapes san
 duntur, seu apponuntur scissa, quod quadrata forma fieri so
 leat, sitq; aliquando etiam ex pane. Virg. Panlus nec parare
 quadris. Iuuen. Vt bona summa putes aliena uiuere quadra.
 hoc ipsum instrumentum & rotundum fieri solet. & nunc or
 bis appellatur, ē crustis similiter aliquando fieri solitus. Virg.
 Et uolare manu, malisq; audacibus orbem fatalis crusti. &
 quadrantul, quo nomine ueteres amphoram uocabant, quod
 Si memini fuerant tibi quatuor Aelia dentes.
 Expuit una duos tussis, & una duos.

id uas pedis quadrati octo, et quadraginta sexteros capiat. Plautus. Anus haec sitit, et quater demus quantillum sitit. modicus est, capit quadrantal, et quatuordecim et quartusdecimus. et quaterdecies. et quadraginta. a quo quadragesimus. et quadragenarius. et quadragenus. et aduerbium quadrages. et quadringenta. a quo quadringentes. et quadringentesimus. et quadrans genus nummi, quarta pars assis, hoc est uncae tres. et quadrangulum quatuor habens angulos. et quadrivium, de qua superius differuimus, et quadrisyllabum, quod ex quatuor syllabis constat. et quadrifidum, quod in quatuor partes findi potest, unde quadrifidas suderes dicimus, quae ita robustae sunt, ut possint in quatuor partes diuidi. et quadripartitior in quatuor partes diuido, unde quadripartitium in quatuor sectionum partes. et quadripartitio aduerbium in quatuor partes. et quadrifariam pro quadripartito. V. arro. Et ea, quae ad mortales pertineant, quadrifariam dispartitur in homines. in loca. in tempora. in res. et quadruplator, qui eo genere questus utebatur, ut prosequeretur eas causas, quarum ex legibus quadrupli erat actio, siue qui quadrupli ex accusatione lucri facebat. et quadruplo, ac quadruplor uerba idem significantia, et quadriga nota significationis. a quo quadrigenus a quatuor equis, quibus iungebatur appellatur. et quadriugus, qui cum tribus alijs iunctus est. et quadriuium ubi quatuor uiae conueniunt, et quadrupes quatuor habens pedes. a quo quadrupedo uerbum, quod significat quatuor pedibus gradior. a quo quadrupedantia animalia quadrupedia dicuntur. Virgilius de equis. perfracta; quadrupedantum pectora pectorebus rum punit. et quartana febris, quae biduum interitum abest, quarto die reuertitur, incipitque ferè ab horrore, deinde calor erumpit. hinc quartanarij dicitur, qui quartanam febrem patiuntur. et quartarius mulio mercenarius, quod quartam partem capiat questus. et quadrilaterum, quod quatuor latera habet. et quarto, ac quartum aduerbia. in quo notandum, quod quarto consul, et quartum consul non idem sunt. Nam quarto locum designat, et tres ante factos, quartum uero significat tempus, et ter ante factum, sed quod in M. Catonis origine scriptum esse dicunt Carthaginenses sextum de foedere decesserunt, id uerbum significat, quinque ante contractum foedus eos fecisse. et tunc sextum. et quadriformis, quatuor formarum. a quo fit aduerbium quadriformiter. Item quatuor urbem Acaus appellauit Athenas quod eius coloni ex quatuor urbibus in unum illud oppidum se contulerunt. EXPVLIT. Abegit, extraxit. pello interdum significat percussio, ferio. Cicero. ut pelluntur animi uehementius saepe enam cura, et timore. unde fit frequentatiuum pulso, quod est graui, ac uehementi ictu caedo. interdum pello significat abigo, extrudo. Plautus. Pelle animo timorè, mox adenti gnatus. ab hoc fit puluis nota significationis, quod pellatur uuenti. ab hoc fit puluisculus, quod aliqui etiam in neutro genere puluisculum dicunt, et quamuis generaliter dicitur de omni puluere, proprie tamen significat puluerem illum, quo uentur puella, qui et anis dicitur. ad cuius differentiam alius anis immundus appellatur. Virgilius. Et anerem immundum latos iactare per agros. Item a puluis puluerescens ex puluere. et puluerulentus pulueris plenus. et puluerescens in puluerem redigor, et dissipulero dissoluo. Neuius. Saxa. syluas. lapides. montes. dissipulera. et pullex foedum animal, quod ex puluere generetur. a quo pulicianus. sicut a musca mus sanus, a formica formicinus. Item a puluis siue a pello puls, ut quidam putant, quae fit ex farre in puluerem redacta. tribus est ex farina factus, quo longo tempore usi ueteres fuerunt pro pane, unde nunc pulmentum dicitur, siue ipsa puls, siue quic

quid uis aliud ad modum pulvis sumatur. et pulmentarium, quod inter cibos sumitur in similitudinem pulvis factum, hoc est, quod pulmenti uicem implet. Plyn. Conditur sal coloribus additis, et pulmentarij uicem implet, quod et pulmentaris cibus a quibusdam appellatur. nos tamen pulmentum a pullis potius appellatum existimamus, quemadmodum superius diximus. Item a pello pellen, qui est grossiusculus puluis, unde pollen in tritico dicitur, quod flos appellatur in siligine. hinc pollinaria cribra appellatur, quae de lino, non ex setis equorum fiunt ad pollinem purgandum. Nam quae ad excutiendam farinam fiunt, excussoria dicuntur. quidam a polline polentam dictam existimant. persusum aqua hordeum siccant nocte una, postero die frugunt, deinde molis frangunt, alij uehementius totum rursum exigua aqua aspergunt, siccantque priusquam moliant, alij uerentibus spicis de cussum hordeum recens purgant, madidumque in pila tundunt, et purgatum molunt, ita praeparato uicinis hordei libris ternas seminis lini, et coriandri felibras, salisque acetabulo, torrentes ante omnia, misceantur in mola. qui diutius uolunt seruare, cum polline, ac sic seribus suis condunt nouis fistilibus. Item a pello pullarium Plautus. Manum dextram appellat. fit praeterea a pello compositionum appello, quod modo primae coniugationis est, et significat nomino. Cicero. Publium Scipionem Marce filii, qui primus Africanus appellatus sit. interdum aduoco. prouoco. a quo appellatio, hoc est prouocatio deducitur, et appellatus dicitur is, ad quem facta est prouocatio ueteres appellatauisse pro appellatione frequenter usurparunt, modo appello tertiae coniugationis est, et significat applico. ad moueo. Ter. Poeta cum primu animum ad scribendum appulit. V. arro. Appellere proprie dici existimat, cum ex pelago, aut flumine quis ad litus accesserit. Virgilius. Hinc me digressum uestris deus appulit oris. Item interpello, quod modo significat loquentem alloquor, et quasi sermonem eius abrumpo. Plautus. Ne me interpella, modo dico. Lual. Verum tu quid agis, interpella me, ut sciam. per pello, cogito. Plautus. Is me anapitem per pulit. depello, abigo. prohibeo. Virgilius. Depulsis arbutus hedys. ex pello, eijcio. Plautus. Ancillam domo expulit. ab hoc fit frequentatiuum expulso, quod est frequentati pulsu agito. Martialis.

Si me nobilibus scis expulsare sinistris,
Sum tua, si nescis, rustice redde pilam.
Vnde aduerbium expulsum ludere, hoc est frequenter pulsando. et uerbale expulsor, cuius faminimum est expultrix. Cicero. Expultrixque uitorum. quippe ueteres pulso pro pulso scripsere. Plautus. Pulsando confregit fores. propello procul expello. a quo fit frequentatiuum propulso, et uerbalia nomina propulsator, et propulsatrix. impello urgeo. Virgilius. Ferte an flammam, date tela, impellite remos. ab eo fit frequentatiuum impulso, et impulsus impetus, appetitus quem graeci ορμην dicunt. et impulsio eiusdem significationis. et impulsor, quod ferè in re mala usurpatur, quemadmodum adiutor in bona. Nam Terentius. Ironice locutus est in adelphis, cum inquit postremo hodie in psalteria istac emunda hic adiutor fuit, nam supra impulsorem dixerat. repello reijcio. a quo repulsa reiectio ab honore, siue magistratu, quae ferè suffragijs fieri solet. et repulsor, qui reijcat, et repulsus, qui reiectus est, cuius comparatio repulsior usus est Cato. Cōpello primae coniugationis, alloquor. Virgilius. Vltro flens ipse uidebar compellare uirum, tertiae uero coniugationis modo congrego. Idem. Cōpulerantque greges Corydon, et Thyrsis in unum. a quo compellatio deducitur. modo cogito, um facio. Quintilianus. Senuire. n. in eu sceleris atrocitate compulsus est. sunt etiam qui pellem a pellendo dictam putent, quod corporis iniurias tegendo depellat, quemadmo-

Iam serua potes totis tussire diebus.
Nil istic quod agat terra tussis habet.

dum superius diximus. TERTIA TVSSIS. Tertio uentura. tertius ordinale nomen est, & a tres deducitur. Tres uero & tres a graeco. Nam graeci τρεῖς & τρία dicunt, unde τριάς, trinitas appellatur. a tertius fit amita patris mei soror, quasi a me tertia, ut superius diximus, & tertiana febris. duo autem sunt tertianarum genera. alterum eodem modo, quo quartana, de quo paulo ante diximus, & inapiens, et desinens illo tantum interposito discrimine, quod unum die praestat inter gratum, tertio redit. alterum longe periculosius, quod tertio eodem die reuertitur. ex quadragesima autem, et octo oris fere triginta sex per accessionem occupat interdum et uel minus, uel plus, neque ex toto in remissione desinit, sed tantum leuius est. id genus media scimitraeon appellant, quasi tertianam unam, & dimidiam. ἡμισυ enim sensus dicitur τριτάτος tertiana, & epitritus numerus, qui continet totum aliquem numerum, & eius partem tertiam, ut quatuor ad tres. Item a tertius tertio pedato, de quo supra diximus, & tertius decimus, et tertio, ac tertium aduerbia. et sestertium, cuius diminutiuum est sestertolium, de quibus inferius dicemus. a tres uero, siue τρεῖς graeca uoce fit tredecim. & triginta. & trigesimus. et trecenti. & trecentissimus. & ter aduerbiu. & trices. & trigentes. & trecentes. et trecentenus. & trecentum. et trecentes. et terdenus & ternus, quod & trinus a quibusdam dicitur. a quo trinitas. i. trium personarum unitas. & tricenus. et ternarius, de quibus iam diximus. et triuennus, de qua superius diximus. et triduum spatium trium dierum. a quo triduanus adiectiuum, et triennis trium annorum. a quo triennialis, & triennium tres anni, & tripartitio in tres partes diuisio. a quo tripartitum. & tripartitum aduerbium. & trifidum, quod in tres partes findi potest. & trifidulum, & tergeminum, de quibus superius diximus. et triplex. a quo triplicis. & tripliciter. et aduerbiu tripliciter, significatque interdum tabellae genus, quo scribi epistolae solebant. Martialis, Tunc triplices nostros non uilia dona putabis Cum se uenturam scribet amica tibi.

Et triplus eiusdem significationis. sunt etiam qui Atriplex hinc deductum existiment ob eius magnitudinem, herba est uulgo nota accusata a Pythagora, quod hydropicos, & morbos regios, palloremque faceret, propterea non nisi mutata sepius aqua existimant coquenda. quidam ab atro potius derivatum putant, ut superius diximus. & trifaria tripartita, a quo trifarius trifaria trifarium. & tridens Neptuni sceptrum. Nam sceptrum uirgula est, quae reges utuntur, tractam a graeco τριώνκρον. proprie autem sceptrum Iouis erat, ab eo ad reges, & principes & magistratus translatum. hinc ad foedera facienda semper adhiberi sceptrum consuevit, quoniam ueteres in hoc Iouis simulachrum adhibere solebant cum scepro, quod cum difficile esset aliquando, praefertim quando foedera cum remotissimis fiebant inuentum est, ut sceptrum quasi imaginem Iouis tenentes foedus periceret, et triclinium, de quo superius diximus. a quo architriclinus dicitur, qui triclinio praest, sicut archimagirus qui praest coquinam. ἀρχων enim graeca dicunt impero, praesum μαγιστρον coquinam, μάγιστρον coquum. & triuuir unus ex tribus uiris, qui creati sunt principio ad deducendas colonias, & a gratum diuidendum. a quo triuuiralis, unde triuuirale officium, & triuuirale dignitate dicimus, & triuuiratus ipse magistratus, sicut a consule consulatus. & triangulus figura tres angulos habens, quae graeci τριγωνος uocant. a quo triangularis adiectiuum. componitur autem ab angulus, qui graece γωνία dicitur, a quo nomen habet. est autem coniunctio duarum linearum. ab eo etiam fit quadrangulus, quinqueangulus. sexangulus. septangulus. octangulus. Item angulosus hoc est plenus angulis. Item angustus, hoc est arctus, quod anguli semper coarctentur, & angusto uerbum

coarctato, et anguste aduerbiu arcte, et angustae stricturae uiarum, aut cuiuscumque alterius rei, unde per translationem est pro difficultatibus capimus. Ci. Neminemque qui ei in tot rerum angustis subueniret habebat. quidam & ab angulo singulū dictum putant, quod ea, quae unica sunt, constituere angulū non possunt, dicitur autem singuli unusquisque per se, hoc est se paratim ab alijs, & fere pluratiuum tantum numerum usurpamus, quamuis ueteres quaedam etiam singulari sint usi. Plautus. Et ad singulū uideo uel singulū. hinc singulare deducitur unicūm excellens eximium, & singulariter aduerbiu, hoc est unice. excellēter. eximie. Item singulare. & singulariter apud grammaticos, quod a pluratiuo, & pluraliter distinguunt. & singulatum siue sigillatum hoc est se paratim et unūquodque per se. Caecil. Primum malo publico singulatum gratias egere. Luci. Sigillatum unusquisque nostrum mouetur. et tribrachus pes ex tribus syllabis breuibus constans, & triens numus genus, tertia pars assis. & triental uasis genus tertia partem sextarii capiens. Persius. Calidumque triental excutit e manibus. & trifidus tres fides habens, unde cerberū trifidum uocant, & trifer trifer a triferū, ter fructus ferēs, et trifiniū, ubi trium a gratum terminus est. et trigimus, qui tres duxit uxores. et trigon pila genus, de quo supra diximus. & triliens uestes, quae ex tribus licijs constans, interdum in triliem pro triplici usurpamus. et tricolor trimembre, trimetrum carmen, quod ex tribus pedibus constat, et trimus trium annorum. a quo trimulus diminutiuum, et trimasus, et trima dies, de quo superius diximus, et trinepos atnepotis filius, & trituncus atnepater, quod sine post tres ab auo, atque nepote, et tripus. tripes. tripedaneum, & trimudinum, de quibus superius locuti sumus, et trisyllabū, quod ex tribus syllabis constat, et trismegistus Mercurius, quasi ter maximus dicitur. et triplaris numerus, cum ex duobus minor ter in maiori numeratur, ut sine tria ad unum. et triptota nomina, quae tribus duntaxat casibus declinantur. & Tripolis urbis Coele Syriae in ora subiecta libano, quod ex tribus ciuitatibus constat, quippe Tiberij, & Sidoni et Arara diu eam tenuerunt. hinc tripolitana regio appellatur, et triquetra figura triangularis. & trinacria. et trinacris. & trepondo. & tripondus. et triuncus, siue triuncus. & tricinius. et trimaxus, & trimita. & triuia. triuui. triuualis scientia. & triuualiter uulgariter, de quibus diximus triuualiter homo, hoc est fur. 40 & triser. et triserater. tricerberus, hoc est plusquam fur, plusquam furafer magnum cerberus. ponitur. n. finitus numerus pro infinito, quod admodum apud Virgilium. o terque, quaterque beati, hoc est ualde beati, de quibus superius late differimus. & triarij milites, quod tertio ordine in acie constituerentur. hi enim post omnes acies cum sacris galear. credis. gladijs. plumbatis locabantur, ut si forte prima acies uincerentur ab hostibus uelut deintegro reparato certamine uictoria sperarentur. subsidebant itaque nixi genibus, a quo subsidium dicitur. Pla. Agite nunc. subsidite, quasi solent triarij, & trioboli quasi parui pretij a tribus obolis, sicut enim nihili hominem dicimus. idem. Non ego homo trioboli sum, nisi ego illi mastigae exturbo oculos, atque dentes. ab hoc fit triobolaris, hoc est uilis, & pretij trium obolorum. & triparcus id est ualde parcus. idem. Triparcos homines uentos. arido. auido bene admordere. & trifolium herba uulgo nota, quam graeci τριφυλλον uocant a tribus folijs. hanc herbam contra omnia uenena ualere plurimum existimant, serpentesque nunquam in ea aspici, semen eius cuius minima sunt folia, utile esse ad custodiendam citius mulierum gratiam, si in facie illinatur. et triepes triu capium. Senec. triepitem secum belluam manibus trahens. & triangus cognomen Nouellij Mediolanensis, qui gestis honoribus a praetura ad consulatum usque peruenerat. hic enim tribus conujs ui-

ni uno impetu epotis spectante miraculi gratia Tiberio primo
 apo, praeclarum hoc cognomen sibi uendicauit. in quo illud ma-
 tabile uisum, quod nec labaret sermone, nec uomitione, aut al-
 tra corporis parte leuaretur. cognomen enim mensurae genus est
 sex sextarios continens, unde fit congrarium, quod modo simili-
 ter pro mensura accipitur. Paulus iuriconsultus. Item urnae
 area. Congraria sextaria. modo si significat munus, quod a
 principe in populum datur. Quintil. Ut Fabius maximus in
 casari Augustae congriariorum, quae amicus dabantur, exiguita-
 tem, heminam esse dixit. nam congrarium commune est libera-
 litatis, atque mensurae. Et tribus, quoniam ager Romanus pri-
 mo diuisus in tres partes fuit, et tres partes populi factae. una
 Tanentium a Tito rege Sabinorum amico populi Romani. alia
 Raminum, siue Rannenium a Romulo. tertia Lucrum a Luca
 mone, sed postea aliae quoque partes urbis factae, quae similiter
 tribus appellatae sunt, et hoc uocabulum tum pro loco, quam
 pro iure, atque hominibus usurp. cri capium. hinc tribules dicti,
 qui ex tribus sunt, et contribules, qui ex eadem tribu. Et tri-
 butum aduerbium hoc est per tribus. Et tribuni aerarum, qui-
 bus tributa soluebantur, quamuis postea tribuni etiam uocati
 sint, qui magistratum gerebant. ut regum tempore tribuni cele-
 rum, qui centurijs praerant, postea facti sunt tribuni militares
 in castris, qui parem ferre. cum consulibus haberent potestate,
 et in dissensione plebis a patribus facti sunt tribuni plebis,
 quibus maxima est tradita potestas. quippe et prouocabatur
 ad eos et omnia senatus consulta nisi per eos approbata, et sub
 seripione. T. littera a tergo signata, irrita habebantur. a tribu
 no tribunatus deducitur, sicut a consule consulatus. Et tribu-
 nitus adiectiuum, unde tribunitiuam potestatem. Et tribuni-
 tium fauorem dicimus. Item a tribubus tribunal locus exal-
 tus, in quo, qui ius tribubus redderet, considebat. Et tributum,
 quod ea pecunia, quae populo impetrata erat, tributum solue-
 batur. magis enim hoc placet, quam quod tribus a tributo di-
 catur, ut Lilius sentit. sumi postea hoc uocabulum lar-
 gus pro omni munere, quod a subditis soluitur, a quo qui ita
 soluit tributum uocatur, et ab hoc tributo deriuatum, quasi
 tributum pendo. ponitur tamen pro eo, quod est do, concedo
 Cicero. Sed hoc beneuolentiae eius tribuendum est. ab hoc fit
 compositum attribuo. a quo apud Rhetores attributa dicuntur
 personis, et rebus, et retribuio pro eo, quo est remuneratio, et eo
 tribuo simul tribuo, a quo contributum. contributor. contribu-
 tio. Et distribuo, quod est res separatim dispono, et suum cuique
 tribuo. a quo distributio apud Rhetores dicitur figura, quae a
 graecis Merysmos uocatur, magne plerumque gratiae, et utilita-
 tis, cum singulas res separatim proferimus, suum cuique prop-
 rium tribuentes. Lychurgus, cuius omnes corporis partes ad neque-
 tiam sunt appositiissimae, oculi ad petulantem lasciuiam, ma-
 nus ad rapinam, uenter ad uindictam, uirilis naturae membra,
 quae non possimus honeste appellare, ad omne genus corrupte-
 lae, pedes ad fugam, proorsus, ut aut ex hoc uitia, aut ipse ex ui-
 tijs orna uideatur. Aristoteles. Alexandro enim Macedoni, neque
 in deliberando consilium, neque in praeliando uirtus, neque in pra-
 stando beneficio benignitas deerat, sed diuinitas in supplicio
 crudelitas, nam cum aliqua res dubia accidisset, apparebat sa-
 pientissimus, cum aut consurgendum esset cum hostibus, fortis-
 simus, cum uero praemium dignis tribuendum, liberalissimus,
 et cum animaduertendum clementissimus. praeterea a tris tri-
 teris deducitur, hoc est trium annorum spatium. triens enim
 graecis tres, in annos uocant. Martialis,
 Aspicias, ut paruus, nec adhuc trieteride plena
 Regulus audiuim laudet et ipse patrem.
 Hinc trieterica appellata sunt sacra Liberi patris, quae ex In-

10

20

30

40

50

60

dia cum uictoria redeunti instituta sunt, tertio quoque anno ce-
 lebrari solent, annuus eius orgijs sumptuosiora. et epiritus, pes
 ex quatuor syllabis constans, quod supra tres syllabas longas
 breuem unam habeat, eius quatuor genera sunt, primus epi-
 tritus est, qui primam syllabam breuem habet, caeteras longas,
 secundus qui secundam. Tertius qui tertiam. quartus qui quar-
 tam. tertio consul, et tertium consul eo modo differunt, quo quar-
 to consul, et quartum consul differre supra ostendimus. tres
 numero collegum facere existimauit Horatius praecus, quod ma-
 gis sequendum affirmat Marcellus, quam quod plerique scripse-
 runt maiorem ad id numerum necessarium esse.

10 EPIGRAMMA XLIX. AD CAECILIANVM,

DIC MIHI QVIS FVRROR EST.
 Caecilianus gulae execratur, qui uocatus ad
 cenam amicus, solus ipse boletos uorabat.
 QVIS FVRROR. Quae insania, uel
 quae tanta ira in conuiuia? Furor enim ali-
 quando pro insania ponitur, unde furio-
 sum insanum dicimus. aliquando pro nimia ira inflammatus.
 a quo fit furibunde aduerbium. Lucanus. Quis furor o ci-
 ues? quae tanta licentia ferri? Quid inter furorem, insaniamque
 proprie inter sit, praclare ostendit Cicero, cum inquit. itaque
 non est scriptum si insanus, sed si furiosus esse incipit. insanus
 enim consuevit inconstantiam, id est sanitate uacantem, quae
 tamen posset tueri officiorum, et uitae communem cultum, atque
 usitatum. furorem autem rati sunt mentis ad omnia caecitatem,
 quod cum maius esse uideatur, quam insania, tamen eiusmodi
 est, ut furor in sapientem cadere possit, non possit insania. fit
 enim furor aliquando uitio ualentissimus, ut in ijs, qui melan-
 choliae appellantur, quos tamen Aristoteles censuit habere ali-
 quid in animis praesagens, atque diuinum. Aliquando mente ui-
 quadam diuina concitata, qualis est furor poetarum. neque quippe
 Democritus quinquam poetam magnum esse posse sine fu-
 rore, quod idem Plato in phaedro facit. maxima inquit bona no-
 bis per furorem eueniunt diuino munere concessum. Nam et
 quae in Delphis futura praedicit uates, et quae in Dodona sacer-
 dotes, furore quodam effunduntur. Tum illa, quae a iuris fit
 occupatio mentis furor est. Unde tam praecara poetarum cri-
 mina oriuntur. qui uero sine furore musarum ad poesis fores
 accedunt sperantes arte, atque doctrina poetas se bonos euasuros,
 inanes et ipsi, et eorum opera sunt comparatione eorum, qui fu-
 rore agitantur. huiusmodi furorem definire possumus animi a
 corpore abstractionem diuino quodam instinctu prouenien-
 tem. Cicero. Inest igitur in animis praesagatio extrinsecus inie-
 cta, atque inclusa diuinitus, ea si exarsit acrius, furor appella-
 tur. cum a corpore animus abstractus diuino instructus concita-
 tur. a furor furo uerbum deducitur, quod aliquando signifi-
 cat ira exagitor. Apuleius. Fuirit ensem corripit, fertur in eum
 praeps, nil tale timentem aggreditur. aliqua do insano. Plu-
 ur plane furit, quid agit non uidet. ab hoc fit furiat, quod
 quidam a furioso ita separant. ut furiosus sit, a quo furor nu-
 quam recedit, furiat autem qui furit. Virg. Non tulit hanc
 speciem furia mente Coraeus. Item a furor furiae dicuntur,
 quae deae sunt furoris, et Acherontis, noctisque filiae fuisse pro-
 duntur. quidam duas esse dicunt. Alecto. et Tisiphonem, alij
 Megeram sororem addunt. Virgilius.
 Dicuntur geminae pestes cognomine dirae,
 Quas et tartaream nox intempesta megeram
 Vno, eodemque tulit partu.
 Alecto, hoc est ἀλλυτὸν dicta est ἀπὸ τοῦ α privativa

Dic mihi, quis furor est, tanta sperant uocata,
 Solus boletos Caecilianus uorans.
 Quid dignum tanto, uentris, gulae praecibus?
 Boletum, qualem Claudius edit, edas.